

ЗАКОН О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ЕНЕРГЕТИЦИ

Члан 1.

У Закону о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14, 95/18- др. закон, 40/21, 35/23 – др. закон и 62/23) у члану 1. став 1. после речи: „нових енергетских објеката,” додају се речи: „основе развоја нуклеране енергије.”

Члан 2.

Члан 2. мења се и гласи:

„Поједини изрази који се користе у овом закону имају следеће значење:

1) *агрегирање* подразумева обједињавање потрошње и/или производње електричне енергије већег броја корисника система ради куповине, продаје или аукција на тржиштима електричне енергије;

2) *агрегатор* је правно или физичко лице који се бави агрегирањем;

3) *активни купац* је крајњи купац или група крајњих купаца који заједнички делују, који користи или складишти електричну енергију произведену у оквиру својих објеката смештених у оквиру одређених граница или који самостално продаје произведену електричну енергију или учествује у услугама флексибилности или мерама енергетске ефикасности, при чему ове активности не представљају његову основну комерцијалну или професионалну делатност;

4) *Агенција за сарадњу енергетских регулатора* (у даљем тексту: АЦЕР) је тело за сарадњу енергетских регулатора на нивоу Европске Уније;

5) *базно уље* је основно уље минералног, синтетичког или биљног порекла које се користи за производњу мазива и у индустријске сврхе;

6) *балансирање* подразумева све радње и процесе, у свим временским оквирима, кроз које оператор преносног система обезбеђује, у континуитету, одржавање фреквенције система у оквиру унапред дефинисаног опсега стабилности и усклађеност са количином резерви неопходних у погледу захтеваног квалитета;

7) *балансна енергија* је енергија коју користи оператор преносног система за спровођење балансирања;

8) *балансна одговорност на тржишту електричне енергије* је обавеза учесника на тржишту да уравнотеже производњу, потрошњу и уговорену куповину и продају електричне енергије у периоду за који се утврђује балансно одступање и преузму финансијску одговорност за одступања;

9) *балансно одговорна страна* је учесник на тржишту који је одговоран за одступање своје балансне групе на тржишту електричне енергије;

10) *балансна одговорност на тржишту природног гаса* је обавеза учесника на тржишту да уравнотеже количину природног гаса на улазу у систем и излазу из система у периоду за који се утврђује балансно одступање и преузму финансијску одговорност за одступања;

11) *балансни капацитет* је количина резерве за одржавање фреквенције, резерве за поновно успостављање фреквенције или заменске резерве која треба да буде понуђена

оператору преносног система од стране пружаоца услуге балансирања, за време трајања уговора са оператором преносног система;

12) *безбедност рада система* подразумева одржавање и употребу система на начин којим се не угрожавају живот и здравље људи и материјална добра;

13) *биогорива* су течна горива за саобраћај, произведена из биомасе;

14) *биомаса* је биоразградиви део производа, отпада и остатака биолошког порекла из пољопривреде (укључујући биљне и животињске материје), шумарства и повезаних индустрија, као и биоразградиви део индустријског и комуналног отпада;

15) *биотечност* је течно гориво произведено из биомасе, које се користи у енергетске сврхе, осим за саобраћај, укључујући производњу електричне енергије и енергије за грејање и хлађење;

16) *брutto финална потрошња енергије* је укупна финална енергија потрошена за енергетске сврхе у индустрији, транспорту, домаћинствима, јавним и комерцијалним делатностима, пољопривреди, шумарству и рибарству, укључујући сопствену потрошњу електричне и топлотне енергије у сектору производње електричне и топлотне енергије и губитке у преносу и дистрибуцији електричне и топлотне енергије;

17) *вертикално интегрисано предузеће* је енергетски субјект или група енергетских субјеката где исто лице има право, директно или индиректно да спроводи контролу и где енергетски субјект или група поред једне од следећих делатности: пренос електричне енергије и управљање преносним системом или транспорт природног гаса и управљање транспортним системом, дистрибуција електричне енергије и управљање дистрибутивним системом, дистрибуција и управљање дистрибутивним системом за природни гас, складиштење и управљање складиштем природног гаса обавља и најмање једну од следећих делатности: производњу електричне енергије или природног гаса, снабдевање електричном енергијом или природним гасом или јавно снабдевање природним гасом;

18) *вредност неиспоручене електричне енергије* је процена највише цене електричне енергије изражене у ЕУР/MWh коју су купци спремни да плате како би избегли прекид у снабдевању;

19) *гарантовани снабдевач* је снабдевач који обезбеђује јавну услугу гарантованог снабдевања;

20) *гарантовано снабдевање* је јавна услуга којом се осигурава право домаћинстава и малих купаца на снабдевање електричном енергијом прописаних карактеристика на територији Републике Србије по разумним, јасно упоредивим, транспарентним и недискриминаторним ценама;

21) *деривати нафте* су безоловни моторни бензини, авионски бензини, млазна горива, гасна уља, уља за ложење, бродска горива, течни нафтни гас и друго;

22) *директни гасовод* је цевовод који повезује произвођача природног гаса, односно биогаса са објектом изолованог купца и није део транспортног, односно дистрибутивног система;

23) *директни вод* је електроенергетски вод који или повезује изоловано место производње са изолованим купцем или повезује објекат произвођача електричне енергије са снабдевачем који директно снабдева сопствене просторије, зависна привредна друштва и крајње купце;

24) *дистрибуција електричне енергије* је преношење електричне енергије преко дистрибутивног система ради испоруке електричне енергије крајњим купцима, а не обухвата снабдевање електричном енергијом;

25) *дистрибуирана производња* су објекти за производњу електричне енергије прикључени на дистрибутивни систем;

26) *дистрибуција природног гаса* је преношење природног гаса преко дистрибутивног система ради испоруке природног гаса крајњим купцима, односно другом дистрибутивном систему, а не обухвата снабдевање природним гасом;

27) *дистрибуција топлотне енергије* је преношење топлотне енергије за даљинско грејање и/или даљинско хлађење за више објеката или индустријску употребу помоћу паре, топле воде или расхладног флуида кроз дистрибутивне системе;

28) *доводни гасовод* је цевовод који повезује постројења за производњу нафте или природног гаса са објектима за прераду природног гаса;

29) *електроенергетска криза* је постојећа или непосредна ситуација у којој постоји значајна несташица електричне енергије, одређена прописима и плановима којим се уређује спремност за ризике у електроенергетском сектору, или немогућност испоруке електричне енергије купцима;

30) *енергенти* су угаљ, природни гас, нафта, деривати нафте, уљни шкриљци, обновљиви и други извори енергије;

31) *енергетска ефикасност* је однос између оствареног резултата, у услугама, добрима или енергији и за то утрошене енергије;

32) *енергетска заједница грађана* је правно лице основано на добровољном и отвореном учешћу и која је под стварном контролом чланова заједнице, који могу бити физичка лица, јединице локалне самоуправе, или мала предузећа, чији је циљ обезбеђивање економских, еколошких или социјалних користи својим члановима или акционарима или локалним заједницама у којима послује, а не остваривање финансијске добити, и која може учествовати у производњи електричне енергије, укључујући и ону из обновљивих извора, снабдевању, потрошњи, агрегацији, пружању услуге складиштења електричне енергије, енергетске ефикасности или пуњења електричних возила или пружања других услуга својим члановима;

33) *енергетски систем* је електроенергетски систем, систем природног гаса, нафте или деривата нафте и систем даљинског грејања и хлађења, који се састоји од енергетских објеката међусобно повезаних тако да чине јединствен техничко-технолошки систем;

34) *енергетски субјект* је правно лице, односно предузетник, које обавља једну или више енергетских делатности из члана 16. овог закона;

35) *енергетски угрожени купац* је домаћинство које због социјалног статуса или здравственог стања, у складу са овим законом, има право на снабдевање под посебним условима;

36) *енергија из обновљивих извора* је енергија из обновљивих нефосилних извора, односно хидроенергија, биомаса, енергија ветра, соларна (топлотна и фотонапонска), водоник, биогас, депонијски гас, гас из постројења за прераду канализационих вода, геотермална енергија и др.;

37) *енергија* је електрична енергија и топлотна енергија;

38) *загушење* је ситуација у којој се не може удовољити свим захтевима учесника на тржишту за трговину између зона трговања, јер би знатно утицали на физичке токове на елементима мреже који не могу прихватити те токове;

39) *заједнички прикључак* је прикључак преко кога се прикључују два или више објеката;

40) *зона трговања* је највеће географско подручје унутар кога учесници на тржишту могу размењивати енергију без расподеле преносног капацитета;

41) *интерконективни вод* је вод који повезује две контролне области или зоне трговања;

42) *интероперабилност* у контексту напредних бројила је способност две или више енергетских или комуникационих мрежа, система, уређаја, апликација или компоненти да међусобно сарађују ради размене и коришћења информација у циљу обављања потребних функција;

43) *интерконектор* је електроенергетски вод, гасовод, нафтовод, односно продуктовод који прелази границу између држава ради повезивања њихових система, као и опрема која се користи за повезивање енергетских система;

44) *информација о обрачуну* је информација приказана на рачуну крајњег купца електричне енергије, осим захтева за плаћање;

45) *испорука* је физичка предаја енергије, односно енергента из објекта енергетског субјекта или произвођача природног гаса, односно биогаса у објекат другог енергетског субјекта или крајњег купца;

46) *испорука електричне енергије* је физичка предаја електричне енергије у мрежу или њено преузимање из мреже;

47) *истовремена електроенергетска криза* је електроенергетска криза која у исто време утиче на више од једне државе;

48) *јавни снабдевач природним гасом* је енергетски субјект који обавља енергетску делатност јавног снабдевања природним гасом;

49) *јавно снабдевање природним гасом* је продаја природног гаса домаћинствима и малим купцима по регулисаним ценама;

50) *конвенционално бројило* је аналогно или електронско бројило без могућности преноса и примања података;

51) *контрола енергетског субјекта* подразумева право или могућност једног лица да самостално или са другим лицима која са њим заједнички делују, врши одлучујући утицај на пословање другог лица путем а) учешћа у основном капиталу или права коришћења целокупне или дела имовине, б) уговора или права на именовање већине директора, односно чланова надзорног одбора или гласање и одлуке тих органа;

52) *контролна област* је усаглашен део међусобно повезаног система, којим управља један оператор система и обухвата повезана физичку потрошњу и/или производне јединице ако их има;

53) *контратрговина* је прекозонска размена коју су покренули оператори система између две зоне трговања ради смањења физичког загушења;

54) *корисник система електричне енергије* је произвођач електричне енергије, крајњи купац чији је објекат прикључен на систем, складиштар, агрегатор, снабдевач, снабдевач на велико електричном енергијом и други оператор система;

55) *корисник система природног гаса* је произвођач, крајњи купац чији је објекат прикључен на систем, снабдевач, јавни снабдевач, односно снабдевач на велико природним гасом, други оператор система, као и оператор складишта;

56) *координациона група за сигурност снабдевања* је група основана на нивоу надлежног тела, сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, основана да прати, координира, размењује искуства у вези са сигурношћу снабдевања и развија свеобухватну анализу ризика;

57) *крајњи купац* је правно или физичко лице или предузетник који купује електричну енергију или природни гас за своје потребе;

58) *крајњи купац топлотне енергије* је правно или физичко лице или предузетник који купује топлотну енергију за своје потребе;

59) *кризни координатор* је лице, група, односно тим састављен од стручних лица или институција из области електричне енергије, задужено за прикупљање, обједињавање и координацију протока информација током електроенергетске кризе;

60) *критични елемент мреже* је елемент мреже било унутар зоне трговања или између зона трговања који је узет у обзир у поступку прорачуна капацитета, ограничавајући количину електричне енергије која се може размењивати;

61) *купац из категорије домаћинство* је крајњи купац који купује електричну енергију или природни гас за потрошњу свог домаћинства искључујући обављање комерцијалних или професионалних делатности;

62) *купац* је крајњи купац или купац на велико;

63) *купац на велико* је правно или физичко лице које купује енергију или енергент ради даље препродаје унутар или изван систем у којем је то лице основано;

64) *купац-произвођач* је крајњи купац који је на унутрашње инсталације прикључио сопствени објекат за производњу електричне енергије из обновљивих извора енергије, при чему се произведена електрична енергија користи за снабдевање сопствене потрошње, а вишак произведене електричне енергије предаје у преносни систем, дистрибутивни систем, односно затворени дистрибутивни систем;

65) *купац електричне енергије које није домаћинство* је физичко или правно лице или предузетник које купује електричну енергију која није за сопствене потребе у домаћинству, укључујући произвођаче, индустријске купце, привредне субјекте и снабдеваче на велико електричном енергијом;

66) *лајнпак (line-pack)* је актуелна количина природног гаса која се под притиском складишти у гасоводу (транспортном, односно дистрибутивном систему), која се краткорочно може користити за одржавање сигурности рада и балансирање система у оквиру дозвољеног опсега промене притиска;

67) *лиценца* је акт којим се утврђује испуњеност услова за обављање енергетских делатности прописаних овим законом;

68) *мали купци електричне енергије* су микропредузећа, мала предузећа и предузетници који испуњавају критеријуме за разврставање у микро и мала предузећа у складу са законом којим се уређује рачуноводство;

69) *мали купци природног гаса* су крајњи купци чија је годишња потрошња енергије испоручене из природног гаса до 1.026.000 kWh и чији су сви објекти прикључени на дистрибутивни систем природног гаса;

70) *мало предузеће* је предузеће које је разврстано као мало у складу са законом којим се уређује рачуноводство;

71) *међусобно повезани систем* је неколико преносних и дистрибутивних система електричне енергије који су међусобно повезани посредством једног или више интерконектора;

72) *мерни уређај за електричну енергију* је бројило електричне енергије, напонски и струјни мерни трансформатор и остала помоћна опрема која је у функцији мерења електричне енергије;

73) *место везивања прикључка* је тачка у којој се прикључак повезује са постојећим или будућим електроенергетским објектом у систему;

74) *место прикључења објекта корисника система* је место разграничења инсталација објекта корисника и електроенергетског објекта оператора система;

75) *место за пуњење* је стандардизовани електрични уређај који је способан да пуни у датом тренутку једно електрично возило или место замене батерије једног електричног возила;

76) *механизам за обезбеђење капацитета* је привремена мера којом се обезбеђује постизање потребног нивоа адекватности ресурса плаћањем за доступност ресурса, искључујући мере повезане са помоћним услугама или управљањем загушењима;

77) *микрпредузеће* је предузеће које је разврстано као микрпредузеће у складу са законом којим се уређује рачуноводство;

78) *модел ОПС-ОПС* је модел за размену услуге балансирања по коме пружалац услуге балансирања пружа услугу балансирања оператору преносног система на чији систем је прикључен, а који потом ту услугу пружа оператору преносног система који услугу захтева;

79) *моторна горива* су безоловни моторни бензини, авионски бензини, млазна горива, гасна уља, бродска горива, ауто гас, биогорива, компримовани природни гас, утечњени природни гас, водоник и друго, а у складу са прописима којима се дефинишу њихови технички и други захтеви и намена;

80) *надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора* је тело одређено Уговором о оснивању Енергетске заједнице између Европске Заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене мисије Уједињених нација на Косову у складу са Резолуцијом 1244 Савета безбедности Уједињених нација („Службени гласник РС”, број 62/06 – у даљем тексту: Уговор о оснивању Енергетске заједнице) и одлукама Министарског савета Енергетске заједнице до приступања Републике Србије Европској унији;

81) *надлежни орган* је именовано национално владино или регулаторно тело одговорно за управљање ризицима у електроенергетском сектору сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора;

82) *најбоље доступне технике*, у контексту заштите података и безбедности у окружењу напредних бројила електричне енергије, су најефикасније, најнапредније и најпогодније технике које дају основ за поштовање применљивих правила за заштиту података и безбедности;

83) *накнада за раскид уговора* је накнада или новчана казна коју снабдевачи или учесници на тржишту електричне енергије који се баве агрегирањем, намећу купцима за раскид уговора о снабдевању електричном енергијом или услугама;

84) *накнада у вези са променом* је накнада или новчана казна за промену снабдевача или учесника на тржишту електричне енергије који се бави агрегирањем, укључујући накнаде за раскид уговора, које снабдевачи, учесници на тржишту који се баве агрегирањем или оператори система директно или индиректно намећу купцима;

85) *намешавање биогорива* је додавање биогорива горивима нафтног порекла у прописаном садржају;

86) *намешавање биотечности* је додавање биотечности горивима нафтног порекла у прописаном садржају;

87) *напредни мерни систем („smart metering system“)* је електронски систем који укључује напредне мерне уређаје за мерење протока енергије и природног гаса, подсистеме за пренос, складиштење, обраду и анализу података о енергији или природном гасу, као и централни управљачки подсистем који омогућава двосмерну комуникацију са напредним мерним уређајима користећи неки облик електронске комуникације;

88) *недостајућа инфраструктура* је инфраструктура коју је, поред прикључка, неопходно изградити ради прикључења објекта крајњег купца, објекта за производњу електричне енергије и објекта за складиштење електричне енергије и која ће након изградње постати део система на који се врши прикључење;

89) *независни агрегатор* је агрегатор који није повезан са снабдевачем купца;

90) *непрекидни капацитет* је капацитет природног гаса који оператор транспортног система гарантује кориснику система у уговореном обиму;

91) *неконвенционална горива* су течна или чврста горива произведена из течног или чврстог неопасног отпада који није погодан за рециклажу материјала, која се користе у енергетске сврхе у процесу производње цемента и креча, термоелектранама на угаљ, постројењима за когенерацију или комбиновану производњу топлотне и електричне енергије и постројењима за сагоревање у флуидизованом слоју;

92) *нестандардне услуге оператора система* су услуге које оператор система пружа на захтев корисника система односно другог лица или услуге у циљу отклањања последица поступања корисника система супротно прописима, а које нису обухваћене кроз цену приступа систему или кроз трошкове прикључења;

93) *нетржишна мера у области електричне енергије* је свака мера на страни понуде или потражње која одступа од тржишних правила или комерцијалних уговора, чија је сврха ублажавање енергетске кризе;

94) *нефреквентна помоћна услуга* је услуга коју користи оператор преносног система или оператор дистрибутивног система за регулацију напона у стационарном стању, могућност безнапонског покретања и могућност остварског рада дела система;

95) *нови инфраструктурни објекти* су објекти који нису изграђени до дана ступања на снагу овог закона;

96) *нови интерконективни далековод* је интерконективни далековод који није довршен до 1. јануара 2007. године;

97) *номиновани оператор тржишта електричне енергије*, (у даљем тексту: Немо) је оператор тржишта који је одређен за спровођење спајања тржишта за дан унапред и унутардневног организованог тржишта електричне енергије са суседним организованим тржиштима електричне енергије;

98) *објекат за складиштење енергије* у електроенергетском систему је објекат у коме се складишти енергија;

99) *обрачунски интервал* је временска јединица за обрачун одступања балансно одговорних страна на тржишту електричне енергије;

100) *оперативно ограничење* је привремено смањење активне снаге у месту прикључења, дефинисано у поступку прикључења, у циљу обезбеђивања сигурног рада преносног система;

101) *оператор дистрибутивног система електричне енергије* је енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције електричне енергије и управљања дистрибутивним системом електричне енергије, одговоран је за рад, одржавање и развој дистрибутивног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење

дугорочне способности система да испуни потребе за дистрибуцијом електричне енергије на економски оправдан начин;

102) *оператор дистрибутивног система природног гаса* је енергетски субјект који обавља делатност дистрибуције природног гаса и управљања дистрибутивним системом за природни гас и одговоран је за рад, одржавање и развој дистрибутивног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за дистрибуцијом природног гаса на економски оправдан начин;

103) *оператор преносног система електричне енергије* је енергетски субјект који обавља делатност преноса и управљања преносним системом електричне енергије и одговоран је за рад, одржавање и развој преносног система на подручју Републике Србије, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за преносом електричне енергије на економски оправдан начин;

104) *оператор система* је оператор преносног система електричне енергије, оператор дистрибутивног система електричне енергије, оператор затвореног дистрибутивног система електричне енергије, оператор транспортног система природног гаса, оператор дистрибутивног система природног гаса и оператор складишта природног гаса;

105) *оператор складишта природног гаса* је енергетски субјект који обавља делатност складиштења и управљања складиштем природног гаса и одговоран је за рад, одржавање и развој складишта природног гаса;

106) *оператор транспортног система природног гаса* је енергетски субјект који обавља делатност транспорта природног гаса и управљања транспортним системом за природни гас и одговоран је за рад, одржавање и развој транспортног система на одређеном подручју, његово повезивање са другим системима и за обезбеђење дугорочне способности система да испуни потребе за транспортом природног гаса на економски оправдан начин;

107) *оператор тржишта* је енергетски субјект који пружа услугу којом се понуде електричне енергије за продају повезују са понудама за њену куповину;

108) *опрема под притиском* су гасоводи, нафтоводи, продуктоводи, парни и вреловодни котлови, посуде под притиском и друга опрема под притиском утврђена посебним техничким прописима;

109) *организовано тржиште електричне енергије* је институционално уређен однос између понуде и потражње учесника на тржишту електричне енергије са унапред одређеним стандардизованим продуктима и физичком испоруком, на временском оквиру дан унапред и унутар дана;

110) *паметна гасоводна мрежа* је гасоводна мрежа у склопу које се, у складу с потребама потрошача и захтевима у погледу квалитета гаса, примјењују иновативна и дигитална решења за економски оправдану интеграцију нискоугљичних гасова, а посебно гасова из обновљивих извора, ради смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште повезане са потрошњом гаса, повећавања удела гасова из обновљивих извора и нискоугљичних гасова и повезивања с другим енергентима и секторима, укључујући и надоградњу опреме и инсталација ради стварања услова за интеграцију нискоугљичних гасова, а посебно гасова из обновљивих извора;

111) *подручје утврђивања цене поравнања* је подручје унутар којег се обрачунава цена поравнања за балансно одступање;

112) *помоћне услуге* су услуге потребне за рад преносног или дистрибутивног система и обухватају помоћне услуге за потребе балансирања и нефреквентне помоћне услуге, али не укључује управљање загушењима;

113) *помоћне услуге за потребе балансирања* су резервација капацитета за балансирање система и то за примарну, секундарну и терцијарну регулацију;

114) *посебни производ за балансирање* је производ за балансирање који се разликује од стандардног производа за балансирање;

115) *потпуно интегрисане мрежне компоненте* су мрежне компоненте које су интегрисане у систем за пренос или дистрибуцију електричне енергије, укључујући објекте за складиштење, и које се користе искључиво у сврху обезбеђивања сигурног и поузданог рада система за пренос или дистрибуцију електричне енергије, а не могу да буду део тржишног механизма за балансирање или управљање загушењима;

116) *потпуно снабдевање* је продаја електричне енергије или природног гаса код које количина електричне енергије или природног гаса за обрачунски период није утврђена уговором о снабдевању, већ крајњи купац има право да одреди количину, на основу остварене потрошње на месту примопредаје;

117) *прекидни капацитет* је капацитет који оператор транспортног система може прекинути у складу са условима предвиђеним у уговору о транспорту;

118) *пренос електричне енергије* је преношење електричне енергије преко повезаних система високих напона ради испоруке крајњим купцима или дистрибутивним системима, а не обухвата снабдевање;

119) *преносни капацитет између зона трговања* је способност међусобно повезаних система да омогуће пренос електричне енергије између зона трговања;

120) *претквалификациони поступак* је поступак за проверу усаглашености пружаоца резервисаног капацитета за балансирање система са захтевима које утврде оператори преносних система;

121) *прикључак на систем* је скуп водова, опреме и уређаја укључујући мерну опрему, мерно место, којима се инсталација објекта енергетског субјекта, произвођача или крајњег купца, физички повезује са преносним, односно дистрибутивним системом електричне енергије од места прикључења до места везивања;

122) *прикључак на транспортни, односно дистрибутивни систем природног гаса* је скуп цевовода, опреме и уређаја укључујући мерну опрему и мерно место, којима се инсталација објекта енергетског субјекта, произвођача или крајњег купца, физички повезује са транспортним, односно дистрибутивним системом природног гаса;

123) *приоритетно диспечирање* је диспечирање електрана на основу критеријума који се разликују од економског редоследа понуда, којим се даје предност диспечирању посебних производних технологија;

124) *приступ систему* је право на коришћење система ради преноса, односно транспорта, дистрибуције, преузимања и предаје уговорене количине електричне енергије, природног гаса, нафте и деривата нафте у уговорено време под прописаним и јавно објављеним условима на принципу недискриминације;

125) *производна јединица* је генератор електричне енергије који припада производном објекту;

126) *производни објекат за електричну енергију* је објекат у којем се примарна енергија претвара у електричну енергију, а који се састоји од једног или више модула за производњу електричне енергије прикључених на мрежу;

127) *произвођач електричне енергије* је физичко или правно лице или предузетник које производи електричну енергију;

128) *пужалац услуге балансирања* је учесник на тржишту који операторима преносних система пружа балансну енергију и резервисани капацитет за балансирање система;

129) *рано упозорење* је пружање конкретних, озбиљних и поузданих информација које указују на могућност значајног погоршања ситуације у снабдевању електричном енергијом и до енергетске кризе;

130) *расподела капацитета* је расподела преносног капацитета између зона трговања;

131) *регион за прорачун капацитета* је географска област у којој се примењује координисани прорачун преносног капацитета;

132) *регион за рад система* је регион који обухвата операторе преносних система, зоне трговања, границе зона трговања, најмање један регион за прорачун капацитета односно регион за координацију искључења, а одређује се на основу топологије мреже, те степена међусобне повезаности и међузависности;

133) *регионални координациони центар* је друштво задужено за координацију активности оператора преносних система у одређеном европском региону у циљу унапређења сигурности и координације рада преносних система;

134) *регулаторна тела* су независна регулаторна тела за енергетику других држава са регулаторним надлежностима;

135) *редиспечинг* је мера, укључујући ограничавање испоруке електричне енергије, коју активира један или више оператора преносних система или оператора дистрибутивних система променом производног обрасца, обрасца потрошње, или обоје, како би се променили физички токови у електроенергетском систему и смањило физичко загушење или на неки други начин гарантовала сигурност система;

136) *самостални диспечерски модел* је модел планирања и ангажовања у којем се планови производње и потрошње, ангажовање производних и потрошачких електроенергетских објеката одређују од стране корисника електроенергетских објеката, односно њихових представника;

137) *сигурност снабдевања* је обезбеђивање потребних количина електричне енергије и природног гаса, способност преносних, транспортних и дистрибутивних система да гарантују снабдевање купцима са јасно утврђеним нивоом квалитета;

138) *системске услуге* су услуге примарне, секундарне и терцијерне регулације, услуга регулације напона, безнапонског покретања и острвског рада производног модула које пружа оператор система, а које су неопходне за обезбеђивање сигурног, поузданог и стабилног рада енергетског система;

139) *складиштење електричне енергије* у електроенергетском систему је, одлагање коначне употребе електричне енергије до тренутка који је после оног када је произведена, или претварање електричне енергије у облик енергије који се може складиштити, складиштење те енергије и њено накнадно претварање у електричну енергију односно њено коришћење у облику другог енергента;

140) *скоро у реалном времену*, у контексту напредних бројила, је кратак временски период, обично у секундама, до периода обрачуна одступања на тржишту електричне енергије;

141) *снабдевање електричном енергијом* је продаја електричне енергије, купцима за њихове потребе или ради препродаје;

142) *снабдевање на велико електричном енергијом* је продаја електричне енергије купцима, укључујући препродају, осим продаје крајњим купцима;

143) *снабдевање природним гасом* је продаја природног гаса купцима за њихове потребе или ради препродаје;

144) *снабдевање на велико природним гасом* је продаја природног гаса купцима, укључујући и даљу продају осим продаје крајњим купцима;

145) *снабдевање топлотном енергијом* је продаја топлотне енергије крајњим купцима по цени одређеној у складу са методологијом из члана 362. овог закона;

146) *сопствена потрошња оператора преносног, транспортног, дистрибутивног, затвореног дистрибутивног система и складишта природног гаса* је потрошња електричне енергије, односно природног гаса, неопходна за рад система;

147) *сопствене потребе за дериватима нафте* су потребе или активности које у било ком кораку њихове реализације нису намењене продаји деривата нафте или вршењу услуга трећим лицима, већ за сопствену потрошњу;

148) *стандардне услуге оператора система* су услуге које оператор пружа купцима и корисницима система, а које се наплаћују кроз цену приступа систему или кроз трошкове прикључења;

149) *стандардни производ за балансирање* је усаглашени производ за балансирање који су сви оператори преносних система дефинисали у сврху размене услуга балансирања;

150) *структурно загушење* је загушење у преносном систему које се може недвосмислено дефинисати, које је предвидиво, географски стабилно током времена и често се понавља у условима нормалног рада преносног система;

151) *топлотна енергија* је унутрашња (термичка) енергија вреле воде, топле воде или паре или расхладног флуида, која се користи за загревање или хлађење простора, загревање потрошне топле воде или за потребе технолошких процеса;

152) *транспорт нафте и деривата нафте другим облицима транспорта* је транспорт нафте, односно деривата нафте свим облицима транспорта осим нафтоводом, односно продуктоводом;

153) *транспорт нафте нафтоводима и деривата нафте продуктоводима* је преузимање, цевоводни транспорт и предаја уговорене количине нафте и деривата нафте под прописаним и јавно објављеним условима на принципу недискриминације;

154) *транспорт природног гаса* је преношење природног гаса транспортним системом до крајњих купаца или другог транспортног система, дистрибутивних система или складишта природног гаса, а не обухвата снабдевање;

155) *треће земље* су земље који нису државе чланице Европске уније нити потписнице Уговора о оснивању Енергетске заједнице;

156) *трговина ван станица* за снабдевање превозних средстава уљима за ложење, биотечностима, течним нафтним гасом, компримованим и утечњеним природним гасом који се користе као енергетска горива и горивима за снабдевање спортских авиона је трговина на мало;

157) *трговина горивима за пловила* је трговина на велико и обухвата снабдевање течним горивом бродова и техничких пловних објеката у складу са прописима којима се уређују унутрашња пловидба и луке и прописима о транспорту опасног терета;

158) *трговина моторним и другим горивима на станицама за снабдевање превозних средстава* је трговина на мало;

159) *трговина нафтом, дериватима нафте, биогоривима, биотечностима, компримованим природним гасом, утечњеним природним гасом и водоником* је трговина на велико и обухвата куповину, односно увоз ради даље продаје, односно извоза или коришћење у пословне сврхе;

160) *тржишта електричне енергије* су тржишта која укључују билатерално и организовано тржиште електричне енергије, тржишта капацитетима, балансно тржиште и тржиште помоћних услуга у свим временским оквирима укључујући тржишта са терминском испоруком, тржишта за дан унапред и унутардневна тржишта;

161) *уговор о снабдевању електричном енергијом* је уговор којим се уређује снабдевање електричном енергијом, који не укључује деривате електричне енергије;

162) *уговор о променљивој цени електричне енергије* је уговор о снабдевању електричном енергијом између снабдевача и крајњег купца који одражава промене цена на организованом тржишту, укључујући тржишта за дан унапред и унутардневна тржишта, у интервалима који су најмање једнаки интервалима одређивања цена на том тржишту;

163) *уговор „узми или плати”* је уговор којим се снабдевач обавезује да испоручи уговорене количине природног гаса, а купац да плати те количине без обзира да ли их је преузео, делом плати у уговореном обрачунском периоду са правом да га преузме у неком наредном обрачунском периоду уз обавезу да плати преостали износ након преузимања;

164) *уговорно загушење* је стање у транспортном систему када обим захтева за непрекидним капацитетима превазилази капацитет транспортног система природног гаса;

165) *усаглашени нето капацитет преноса* је метода прорачуна капацитета на основу принципа процене и утврђивања унапред (ex ante) највеће размене електричне енергије између суседних зона трговања;

166) *учесник на тржишту електричне енергије* је физичко или правно лице или предузетник које купује, продаје, производи или складишти електричну енергију, које се бави агрегирањем или пружањем услуге управљања потрошњом, укључујући и давање налога за трговину, на једном или више тржишта електричне енергије;

167) *управљање потрошњом* је промена потрошње електричне енергије код крајњих купаца у односу на њихов уобичајен или тренутни образац потрошње као одговор на тржишне сигнале, укључујући и као одговор на временски променљиве цене електричне енергије или подстицајна плаћања, или као одговор на прихватање понуде крајњег купца да смањи потрошњу електричне енергије или да је повећа по цени на организованом тржишту било самостално или путем агрегирања;

168) *физичко загушење* је стање када степен потражње за стварном испоруком природног гаса премашује капацитет система за природни гас у одређеном временском тренутку;

169) *флексибилност* је способност електроенергетског објекта, односно система да се кроз одговарајући тржишни механизам прилагоди испорука електричне енергије у циљу одржавања кључних радних величина у прописаном опсегу, узимајући у обзир и критеријуме сигурности и стабилности;

170) *хоризонтално интегрисано предузеће* је енергетски субјект који поред једне од енергетских делатности у области електричне енергије, односно природног гаса обавља и најмање једну од делатности која није у области електричне енергије, односно природног гаса;

171) *цена поравнања за баланско одступање* је цена која може бити позитивна, једнака нули или негативна у сваком периоду обрачуна одступања за балансно одступање у било ком смеру;

172) *централни регистар опреме под притиском* је јединствени електронски информациони систем министарства надлежног за послове енергетике са подацима о појединачној опреми под притиском високог нивоа опасности.”.

Члан 3.

После члана 8б. додају се називи чланова и чл. 8в и 8г, који гласе:

„Стратегија развоја производње и употребе топлотне енергије

Члан 8в

Стратегија развоја производње и употребе топлотне енергије је основни акт којим се утврђује стратешки правац деловања и јавне политике у области производње и употребе топлотне енергије и спровођење јавних политика.

Стратегија из става 1. овог члана израђује се у складу са законом којим се уређује плански систем.

Стратегију из става 1. овог члана доноси Влада за период од најмање седам година.

За потребе спровођења стратегије из става 1. овог члана, Влада доноси акциони план у складу са законом којим се уређује плански систем.”.

Стратегија развоја и употребе водоника

Члан 8г

Стратегија развоја и употребе водоника је основни акт којим се, у циљу смањивања емисије гасова са ефектом стаклене баште, утврђују стратешки правац деловања и јавне политике у области производње, транспорта, складиштења и коришћења водоника и спровођење јавних политика.

Стратегија из става 1. овог члана израђује се у складу са законом којим се уређује плански систем.

Стратегију из става 1. овог члана доноси Влада за период од најмање седам година.

За потребе спровођења стратегије из става 1. овог члана, Влада доноси акциони план у складу са законом којим се уређује плански систем.”.

Члан 4.

У члану 9. став 2. после речи: „Републике Србије.” тачка на крају реченице замењује се запетом и додају се речи: „као и учешће оператора преносног система у изради регионалног плана улагања, на основу кога се могу донети одлуке о улагању”.

Члан 5.

После члана 9. додаје се назив члана и члан 9а, који гласи:

„Енергетско сиромаштво

Члан 9а

Енергетско сиромаштво је стање у којем домаћинство нема довољно могућности за приступ основним енергетским услугама, које би требало да обезбеде основни ниво и пристојан животни и здравствени стандард, што укључује адекватно грејање, топлу воду, хлађење, осветљење и енергију за напајање кућних апарата што је узроковано комбинацијом фактора као што су: ценовна недоступност, недовољан расположиви приход, висока потрошња енергије, лоша енергетска ефикасност домова и социјални статус.

Министарство у сарадњи са надлежним државним органима за послове социјалне политике, статистике и другим државним органима дефинише критеријуме за енергетско сиромаштво узимајући у обзир смернице надлежног тела у складу са потврђеним међународним уговорима.”.

Члан 6.

После члана 10. додају се називи чланова и чл. 10а и 10б, који гласе:

„Сигурност снабдевања

Члан 10а

У циљу обезбеђивања сигурности снабдевања енергијом и енергентима, енергетски субјекти који обављају енергетске делатности из члана 16. став 1. овог закона, дужни су да приоритетно обезбеде довољне количине енергије и енергената потребне за живот и рад грађана и пословање привредних субјеката и њихово снабдевање енергијом и енергентима на сигуран, поуздан и квалитетан начин, уважавајући критеријум економичности испоруке.

За праћење снабдевања домаћег тржишта енергијом и енергентима Министарство образује посебну радну групу за сигурност снабдевања енергијом и енергентима коју чине представници министарства надлежног за послове енергетике, министарства надлежног за послове трговине, Агенције, дирекције надлежне за робне резерве, представници енергетских субјеката и других субјеката од значаја за обезбеђење сигурног снабдевања енергијом и енергентима.

Састав, задаци и рокови за извршење задатака радне групе из става 2. овог члана одређују се решењем о њеном образовању.

Стандард поузданости

Члан 10б

Стандард поузданости је неопходни ниво сигурности снабдевања за који треба обезбедити производне капацитете, укључујући и кроз механизам за обезбеђење капацитета.

Стандард поузданости одређује се кроз вредност очекиване неиспоручене електричне енергије и вредност очекиване незадовољене потрошње.

Министарство на предлог Агенције, одређује стандард поузданости у извештају о сигурности снабдевања из члана 11. овог закона.

Стандард поузданости утврђује се у складу са методологијом Европске асоцијације оператора преносног система за електричну енергију (у даљем тексту: ЕНТСО-Е) узимајући у обзир вредност неиспоручене енергије и трошкове уласка нових производних капацитета и објеката управљиве потрошње у свим временским оквирима тржишта.

Механизми за обезбеђење капацитета не могу се применити ако није утврђен стандард поузданости.”

Члан 7.

У члану 11. став 2. у тачки 10) тачка на крају реченице замењује се тачком и запетом и додаје се тачка 11), која гласи:

„11) стандард поузданости.”.

Члан 8.

После члана 11. додају се називи чланова и чл. 11а-11л, који гласе:

„Спремност на ризике у електроенергетском систему

Члан 11а

За планирање спремности на ризике и управљање ризицима у електроенергетском сектору, идентификацију националних сценарија електроенергетске кризе и израду и спровођење плана спремности на ризик, надлежни орган је Министарство.

Министарство обавештава надлежна тела у складу са обавезама које произлазе из потврђених међународних уговора, о подацима и свим променама својих контакт података и објављује их на интернет страници Министарства.

За потребе спровођења оперативних задатака у вези са планирањем спремности на ризике и управљањем ризицима у електроенергетском сектору, Министарство може да задужи:

- 1) оператора преносног система;
- 2) оператора дистрибутивног система;
- 3) оператора затвореног дистрибутивног система;
- 4) оператора организованог тржишта;
- 5) произвођача електричне енергије;
- 6) снабдевача електричном енергијом.

Послови из става 3. овог члана обављају се под надзором Министарства.

Процена ризика

Члан 11б

Министарство обезбеђује да се сви релевантни ризици који се односе на сигурност снабдевања електричном енергијом процене у складу са овим законом.

Приликом процене из става 1. овог члана, Министарство сарађује са енергетским субјектима из члана 11а став 3. овог закона, ENTSO-E, регионалним координационим центрима и другим релевантним странама по потреби, у складу са обавезама које произлазе из потврђених међународних уговора.

Идентификација електроенергетских кризних сценарија

Члан 11в

Министарство сарађује у идентификацији регионалних сценарија електроенергетске кризе са ENTSO-E, Координационом групом за сигурност снабдевања, надлежним органима и регулаторним органима.

Министарство, у року од четири месеца од идентификације регионалних сценарија електроенергетске кризе од стране ENTSO-E у сарадњи са оператором преносног и дистрибутивног система, релевантним произвођачима, снабдевачима, Агенцијом и другим субјектима по потреби идентификује националне електроенергетске кризне сценарије.

Национални електроенергетски кризни сценарији из става 2. овог члана, утврђују се на основу најмање следећих ризика:

- 1) ретких и екстремних природних опасности;
- 2) ванредних испада, као и случајних опасности које превазилази критеријум сигурности N-1 у складу са правилима којима се уређује рад преносног система, као и правилима којима се уређује рад дистрибутивног система;
- 3) опасности које укључују последице напада и несташица енергије и енергената, а складу са регионалним кризним сценаријима.

Национални електроенергетски кризни сценарији ажурирају се сваке четири године, осим ако околности захтевају чешће ажурирање, а усклађују се са регионалним кризним сценаријима које утврђује ENTSO-E.

Министарство, у року од четири месеца од идентификације, регионалних електроенергетских кризних сценарија обавештава надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора о својој процени ризика у вези са власништвом над инфраструктуром релевантном за сигурност снабдевања електричном енергијом, као и свим мерама предузетим за спречавање или ублажавање таквих ризика, уз образложење разлога зашто се такве мере сматрају неопходним и сразмерним.

План спремности на ризике

Члан 11г

План спремности на ризик се израђује на основу идентификованих регионалних и националних електроенергетских кризних сценарија из члана 11в овог закона након спроведених консултација са оператором преносног и дистрибутивног система, релевантним произвођачима или њиховим телима за трговину, енергетским субјектима у области електричне енергије и природног гаса, и релевантним организацијама које заступају интересе индустријских и неиндустријских купаца електричне енергије.

План из става 1. овог члана састоји се из националних, регионалних и када је то применљиво билатералних мера.

У поступку израде плана из става 1. овог члана, а пре усвајања тог плана, Министарство доставља нацрт плана на консултације другим надлежним органима држава у региону, и тамо где нису у истом региону, надлежним органима држава с којима су преносни системи директно повезани, као и Координационој групи за сигурност снабдевања.

Органи из става 3. овог члана могу у року од шест месеци да доставе препоруке на достављени нацрт плана спремности на ризик.

Члан 11д

У року од девет месеци од достављања нацрта плана, Министарство припрема предлог Плана спремности на ризик узимајући у обзир добијене препоруке и резултате консултација са органима из члана 11г ст. 1. и 3. овог закона.

Влада, на предлог Министарства усваја план из става 1. овог члана, који садржи националне и регионалне мере и, када је то примењиво, билатералне мере које се планирају или предузимају за спречавање, припрему и ублажавање електроенергетских криза.

Регионалне и билатералне мере обухватају најмање:

- 1) одређивање кризног координатора;
- 2) механизме за размену информација и сарадњу;
- 3) координисане мере за ублажавање утицаја електроенергетске кризе укључујући истовремену електроенергетску кризу, у сврху помоћи;
- 4) процедуре за спровођење годишњих или двогодишњих испитивања планова спремности на ризик;
- 5) покретачке механизме нетржишних мера који треба да се активирају у складу са чланом 11ј став 2. овог закона.

Актом Владе ближе се уређује садржај плана у погледу мера из става 2. овог члана, садржај обрасца за план спремности на ризик који се попуњава на српском и енглеском језику, садржај извештаја о накнадној евалуацији кризе, начин пружања помоћи и одредбе о правичној накнади.

План спремности на ризик ажурира се сваке четири године, осим ако околности захтевају чешће ажурирање.

Усвојени план спремности на ризик се без одлагања доставља и надлежном телу у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Министарство објављује планове спремности на ризик на интернет страници Министарства, уз обезбеђивање поверљивости осетљивих информација у складу са законом.

Рано упозорење и проглашење електроенергетске кризе

Члан 11ђ

У случају када сезонска процена адекватности или други квалификовани извор дају конкретне, озбиљне и поуздане информације да може доћи до електроенергетске кризе, Министарство је дужно да без одлагања изда рано упозорење на могућу електроенергетску кризу и обавести надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора и надлежне органе у региону.

У обавештењу из става 1. овог члана, наводе се узроци могуће електроенергетске кризе, мере које се планирају или предузимају да би се спречила или ублажила електроенергетска криза, потребна помоћ од стране других држава и утицај мера на суседна тржишта електричне енергије.

У случају настанка електроенергетске кризе, Министарство након консултација са оператором преносног система, предлаже Влади проглашење електроенергетске кризе и обавештава надлежне органе у региону и надлежно тело у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

У обавештењу из става 3. овог члана, наводе се узроци погоршања ситуације у снабдевању електричном енергијом, разлози за проглашење електроенергетске кризе,

планиране или предузете мере за њено ублажавање и потребна помоћ од стране других држава.

У случају када се изда рано упозорење или прогласи електроенергетска криза, мере наведене у плану спремности на ризик, морају се у највећој мери поштовати.

Сарадња и помоћ између држава

Члан 11е

У циљу спречавања електроенергетских криза или управљања њима, остварује се сарадња са уговорним странама Енергетске заједнице и суседним државама, на принципима солидарности, пружа се помоћ кроз регионалне или билатералне мере у складу са актом из члана 11д став 2. овог закона, које су договорене пре пружања помоћи и односе се на неопходне техничке, правне и финансијске споразуме за спровођење тих мера, као и на питања одређивања правичне накнаде за испоручену енергију.

Технички, правни и финансијски споразуми се договарају пре нуђења помоћи.

У случају електроенергетске кризе настале пре договора о регионалним или билатералним мерама и техничким, правним и финансијским споразумима, договарају се посебне мере у складу са тренутном ситуацијом.

Начин пружања помоћи и садржај правичне накнаде утврђује се актом из члана 11д став 3. овог закона.

Мере у случају угрожене сигурности снабдевања или поремећаја у раду енергетског система

Члан 11ж

У случају када је угрожена сигурност снабдевања крајњих купаца услед поремећаја у испоруци, укључујући екстремни пораст цене и недовољну понуду на тржишту или наступања других ванредних околности које угрожавају сигурност снабдевања Влада проглашава стање угрожене сигурности снабдевања.

У ситуацији угрожене сигурности снабдевања Влада може прописати:

- 1) мере ограничења испоруке, штедње и рационалне потрошње електричне енергије;
- 2) посебне услове производње, увоза или извоза електричне енергије;
- 3) начин и услове за образовање и контролу цена;
- 4) обавезу испоруке само одређеним корисницима;
- 5) посебне услове обављања енергетских делатности.

Влада одређује мере из става 2. овог члана на начин који изазива минимални поремећај на тржишту електричне енергије и пословање енергетских субјеката сразмерно степену угрожености снабдевања.

Влада одређује начин обезбеђивања, односно изворе средстава за накнаду која може настати за енергетске субјекте који спроводе мере из става 2. овог члана, као и услове и начин расподеле средстава по основу накнаде штете.

Одлуке из ст. 1. и 2. овог члана објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије” и средствима јавног информисања.

Мере из става 2. овог члана могу трајати најдуже док трају околности због којих су прописане, односно док трају последице настале услед тих околности.

О предузетим мерама из става 2. овог члана Министарство је дужно да извештава надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Члан 11з

У случају опште несташице електричне енергије, предузимају се мере ограничења испоруке електричне енергије, као и мере штедње и рационалне потрошње електричне енергије.

Одлуку о примени мера из става 1. овог члана доноси Влада, на предлог Министарства, а по претходном обавештењу снабдевача, оператора преносног, односно дистрибутивног система о наступању околности за примену ових мера.

Одлука из става 2. овог члана о ограничењу испоруке електричне енергије објављују се у средствима јавног информисања најкасније 24 часа пре почетка примене мера на које се одлука односи.

У случају опште несташице електричне енергије не може се обуставити испорука електричне енергије објектима крајњих купаца од посебног интереса за привреду и живот људи и одбрану земље.

У спровођењу мера ограничења испоруке електричне енергије учествују оператори система.

Члан 11и

У случају поремећаја рада електроенергетског система, као и због радова на одржавању и проширењу електроенергетског система, предузимају се мере на основу планова ограничења испоруке електричне енергије које доноси оператор преносног, односно дистрибутивног система.

Одлуку о примени мера из става 1. овог члана доноси оператор преносног, односно дистрибутивног система у складу са правилима о раду система.

Усклађеност са тржишним правилима

Члан 11ј

Мере које се предузимају за спречавање или ублажавање електроенергетске кризе морају бити у складу са правилима којима се уређује тржиште електричне енергије и рад система.

У случају да су исцрпљене све опције које прате тржиште електричне енергије, када је очигледно да тржишне мере саме по себи нису довољне да спрече даље погоршање ситуације са снабдевањем електричном енергијом, могу се применити нетржишне мере.

Нетржишним мерама из става 2. овог члана не може се неоправдано нарушавати конкуренција и ефикасно функционисање унутрашњег тржишта електричне енергије.

Ограничење трансакција укључујући умањење већ додељеног капацитета између зона трговања, ограничење расподеле капацитета или ограничење трансакција електричном енергијом спроводи се само изузетно у случају када оператор преносног система мора брзо да делује, а редиспечинг или трговина у супротном смеру нису могући.

Мере морају бити неопходне, пропорционалне, недискриминаторне и привремене.

Министарство је дужно да обавести све заинтересоване стране о примени нетржишних мера.

Накнадна евалуација

Члан 11к

Након завршетка електроенергетске кризе, што је пре могуће и не касније од три месеца након завршетка кризе, а по обављеним консултацијама са Агенцијом, Министарство припрема извештај о накнадној евалуацији кризе, доставља га Координационој групи за сигурност снабдевања и надлежном телу сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, и представља резултате накнадне евалуације на састанку Координационе групе за сигурност снабдевања.

Резултати евалуације морају се узети у обзир приликом ажурирања плана спремности на ризик.

Ближа садржина извештаја о накнадној евалуацији уређује се актом из члана 11г став 3. овог закона.

Поступање с поверљивим информацијама

Члан 11л

Сви поступци у управљању ризицима у електроенергетском сектору се спроводе у складу с прописом којим се уређује тајност података.

Уколико се због примене прописа из става 1. овог члана информације које су између осталог део планова спремности на ризик, не могу објавити, може се објавити сажетак без поверљивих података, на захтев тражиоца.

Све стране које примају поверљиве информације према овом Закону, морају обезбедити поверљивост осетљивих информација.”.

Члан 9.

У члану 12. после става 2. додаје се став 3. који гласи:

„Агенција је дужна да са представницима удружења за заштиту потрошача спроводи консултације у вези са доношењем одлуке о износу тарифних ставова за поједине електроенергетске делатности које се обављају као јавна услуга.”.

Члан 10.

Члан 15а мења се и гласи:

„Члан 15а

Пројекте за изградњу објеката од значаја и посебног значаја за Републику Србију који се односе на изградњу електроенергетских инфраструктурних објеката, укључујући и линијске енергетске објекте (електроенергетски вод, нафтовод, продуктовод и гасовод) и објекте у њиховој функцији, као и прикључке на те енергетске објекте, утврђује Влада у складу са законом којим се уређује планирање и изградња.

Министарство припрема предлоге пројеката из става 1. овог члана и доставља их министарству надлежном за послове грађевинарства у складу са прописом којим се уређује планирање и изградња односно пројекти за изградњу објеката од значаја и посебног значаја за Републику Србију.

Финансијска средства за реализацију пројеката из става 1. овог члана, обезбеђују се о трошку инвеститора објекта за чије потребе се реализује пројекат из става 1. овог члана

или из буџета Републике Србије, буџета аутономних покрајина, буџета јединица локалне самоуправе, из кредита, донација, сопственим средствима оператора, и на други начин што се одређује посебним актом Владе из става 1. овог члана, у складу са законом о контроли државне помоћи..

Пројекти из става 1. овог члана који су предвиђени планом развоја оператора преносног система могу се финансирати сопственим средствима оператора преносног система са изузетком прикључака на преносни систем, осим у случају прикључења објеката у власништву оператора дистрибутивног система.

За изградњу објеката из става 1. овог члана, као и за стратешке енергетске пројекте и електроенергетске објекте за подручја на којима се планира изградња електроенергетских инфраструктурних објеката која захтевају посебан режим организације, уређења, коришћења и заштите простора, доноси се Просторни план подручја посебне намене за изградњу електроенергетских објеката у складу са законом којим се уређује планирање и изградња.

Просторни план из става 5. овог члана се може израђивати истовремено са израдом идејног пројекта и доноси се по скраћеном поступку у складу са законом којим се уређује планирање и изградња.”.

Члан 11.

У члану 16. став 1. после тачке б) додаје се тачка ба) која гласи:
„ба) агрегирање;”.

У тачки 31) тачка на крају реченице замењује се тачком и запетом и додају се тач. 32) и 33) које гласе:

„32) производња неконвенционалних горива;

33) трговина неконвенционалним горивима.”.

У ставу 2. после броја: „б)” додаје се број: „ба).”.

Члан 12.

У члану 19. став 1. мења се и гласи:

„Лиценца за обављање енергетских делатности се издаје на захтев домаћег правног лица, односно предузетника у складу са овим законом.

После става 1. додају се ст. 2. и 3. који гласе:

„Лиценца се може издати и на захтев страног правног лица, само за обављање енергетске делатности снабдевања на велико електричном енергијом, односно снабдевања на велико природним гасом-у складу са овим законом.

Лиценца за обављање енергетске делатности снабдевање електричном енергијом може се издати и на захтев страног правног лица које је регистровано и које обавља ту делатност у уговорној страни Енергетске заједнице, или Европске уније у складу са овим законом.”

Досадашњи ст. 2 - 6. постају ст. 4 - 8.

Члан 13.

У члану 21. став 1. тачка 2) мења се и гласи:

„2) производње електричне енергије за сопствене потребе, без обзира да ли се вишак произведене електричне енергије предаје у систем;”.

Тачка 2а) брише се.

Члан 14.

У члану 22. став 6. мења се и гласи:

„Страном правном лицу из члана 19. став 2. овог закона лиценца за обављање делатности снабдевања електричном енергијом, снабдевања на велико електричном енергијом, односно природним гасом издаје се ако испуни услове из става 1. тач. 5), 6), 7) и 9) овог члана и друге услове прописане актом из члана 27. став 7. овог закона.”.

Члан 15.

У члану 25. став 1. тачка 1) мења се и гласи:

„1) престане да испуњава један или више услова из члана 22. овог закона, односно престане да испуњава услове из члана 19. став 2. закона;”.

У тачки 4) речи: „и правилима о раду система за транспорт нафте нафтоводима и деривата нафте продуктоводима” бришу се.

После тачке 4. додаје се тачка 4а), која гласи:

„4а) цену приступа систему транспорта нафте нафтоводом, односно деривата нафте продуктоводима, не одређује у складу са чланом 325. овог закона;”

У ставу 3. речи: „члана 22. став 1. тач. 3) и 4) и члана 22. став 3.” замењују се речима: „члана 22. став 1. тач. 3) и 4), члана 22. став 3. и члана 25. став 1. тачка 4а)”.

У ставу 5. реч: „одузимања” замењује се речима: „коначности решења којим је трајно одузета лиценца”.

Члан 16.

У члану 30. став 3. тачка 4) брише се.

У тачки 6) број: „10” замењује се бројем: „100”.

У тачки 7) речи: „објеката за дистрибуцију природног гаса” бришу се.

Став 4. мења се и гласи:

„Енергетска дозвола није потребна за изградњу енергетских објеката:

1) који се граде у складу са законом којим се уређује јавно-приватно партнерство и концесије;

2) који се граде у складу са одредбама закона којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, којима се прописује стратешко партнерство;

3) за производњу електричне енергије за сопствене потребе без обзира да ли се вишак електричне енергије предаје у систем;

4) за које се не издаје грађевинска дозвола укључујући и објекте за које се издаје одобрење за извођење радова у складу са законом којим се уређује планирање и изградња;

5) за складиштење електричне енергије.”.

Члан 17.

У члану 33. став 1. после тачке 1) додаје се тачка 1а), која гласи:

„1а) испуњеност циљева утврђених стратегијом из члана 4. закона и то у делу којим се уређују дугорочни циљеви за развој производних капацитета који су у функцији сигурности снабдевања, пројекције енергетског развоја, извори и начин обезбеђивања потребних количина енергије, правци развоја коришћења енергије из обновљивих и нових извора, као и циљева утврђених Интегрисаним националним енергетским и климатским планом;”.

После тачке 2) додаје се тачка 2а), која гласи:

„2а) услове у погледу могућности изградње на истражном или експлоатационом пољу;”.

После тачке 10) додаје се тачка 10а), која гласи:

„10а) алтернативна решења изградњи нових објеката за производњу електричне енергије, као што су решења за управљање потрошњом или изградњу објеката за складиштење електричне енергије;”.

Члан 18.

У члану 34. став 1. после тачке 5) додају се тач. 5а) и 5б), које гласе:

„5а) усклађености са циљевима утврђеним стратегијом из члана 4. овог закона и Интегрисаним националним енергетским и климатским планом;

5б) анализираним алтернативним решењима из члана 33. став 1. тачка 10а) овог закона;”

Став 2. брише се.

Досадашњи став 3. постаје став 2.

Члан 19.

У члану 35. после става 5. додаје се нови став 6. који гласи:

„У случају да је ималац енергетске дозволе прибавио грађевинску дозволу, енергетска дозвола важи до истека важења издате грађевинске дозволе, а реализује се прикључењем енергетског објекта.”.

Досадашњи став 6. постаје став 7.

Ст. 7-10. бришу се.

Досадашњи ст. 11-14. постају ст. 8-11.

Члан 20.

У чл. 35а, 35б, 35д и 35е речи: „надлежни орган ” у одређеном падежу замењује се речима: „орган надлежан за решавање” у одговарајућем падежу.

У члану 35б став 3. реч: „Министарство”, замењује се речју: „орган надлежан за решавање”.

Члан 21.

Назив члана и члан 36. мења се и гласи:

„Директни гасовод

Члан 36.

Произвођач, односно снабдевач природним гасом имају право да снабдевају крајње купце, као и своје просторије и просторије зависног привредног друштва путем директног гасовода.

Крајњи купци који планирају да закључе уговор о снабдевању, а не могу да добију приступ мрежи, имају право да им се природни гас испоручује преко директног гасовода од стране произвођача, односно снабдевача природним гасом.

Могућност снабдевања природним гасом путем директног гасовода не утиче на могућност уговарања куповине природног гаса на тржишту, односно на право купца на слободан избор снабдевача, у складу са овим законом.

Енергетска дозвола за изградњу директних гасовода из члана 30. став 3. тачка 8) закона, може се издати у случају одбијања приступа систему или отпочињања решавања спора поводом приступа систему.

Издавање енергетске дозволе за изградњу директног гасовода може се одбити, уз детаљно образложење, ако би изградња тог гасовода могла проузроковати поремећаје на тржишту и заштиту купаца”.

Члан 22.

После члана 36. додају се називи чланова и чл. 36а – 36в који гласе:

„Директни вод

Члан 36а

Сви произвођачи и снабдевачи основани на подручју Републике Србије могу да снабдевају електричном енергијом своје објекте, своја зависна привредна друштва и крајње купце путем директног вода, а да притом не буду изложени неоснованим административним процедурама или трошковима.

Сви крајњи купци на подручју Републике Србије, појединачно или групно, могу да се снабдевају електричном енергијом директним водовима од стране произвођача и снабдевача.

Могућност снабдевања електричном енергијом путем директног вода из ст. 1. и 2. овог члана, не може утицати на могућност закључења уговора о снабдевању електричном енергијом у складу са овим законом.

Сагласност

Члан 36б

Директни водови граде се у складу са законом којим се уређује планирање и изградња објеката, а по претходно прибављеној сагласности Министарства.

Министарство издаје сагласност, ако су испуњени следећи услови:

- 1) ако је крајњем купцу, односно произвођачу одбијено прикључење у складу са законом и ако су исцрпљена сва правна средства за остваривање права;
- 2) ако није планирана изградња дела електроенергетског система за који је поднет захтев за прикључење у плановима развоја и плановима инвестиција оператора система;
- 3) ако не угрожава безбедан и сигуран рад електроенергетског система.

Докази о испуњености услова из става 2. овог члана прилажу се уз захтев за издавање сагласности из става 1. овог члана.

Прописом из члана 34. став 3. овог закона ближе се уређују садржај захтева за издавање сагласности, образац захтева, докази који се прилажу уз захтев о испуњености услова за изградњу директног вода, садржај регистра издатих сагласности.

Издавање сагласности

Члан 36в

Министарство решењем издаје сагласност за изградњу директног вода ако су испуњени услови из члана 36б овог закона.

Сагласност се издаје са роком важности од три године и не може се продужити.

Министарство ће одбити издавање сагласности за изградњу директног вода ако би издавање такве сагласности могло проузроковати поремећаје на тржишту и заштиту крајњих купаца.

У случају одбијања издавања сагласности из става 3. овог члана, у решењу се мора дати образложење.

Против решења из става 1. овог члана не може се изјавити жалба, али се може покренути управни спор.”.

Члан 23.

Члан 37а мења се и гласи:

„Члан 37а

Стратешки енергетски пројекти могу бити:

1) надземни електроенергетски водови, напона 220kV и више, подземни електроенергетски водови напона 110kV и више, са пратећом опремом или инсталацијама којима се обезбеђује безбедно и ефикасно функционисање наведених електроенергетских водова, укључујући системе заштите, надзора и контроле на свим напонским нивоима и трансформаторским станицама;

2) објекти за складиштење електричне енергије у појединачном или збирном облику, који се користе за трајно или привремено складиштење енергије у надземној или подземној инфраструктури или геолошким локацијама, под условом да су директно повезани на електроенергетске водове пројектоване за напон од 110 kV или више са пратећом опремом или инсталацијама којима се обезбеђује безбедно и ефикасно функционисање наведених електроенергетских водова, укључујући системе заштите, надзора и контроле на свим напонским нивоима и трансформаторским станицама;

3) паметне електроенергетске мреже: опрема или инсталације, дигитални системи и компоненте које интегришу информационе и комуникационе технологије (ИКТ), преко оперативних дигиталних платформи, контролних система и сензорских технологија, како на нивоу преноса, тако и на нивоу дистрибуције електричне енергије, са циљем да се обезбеди ефикаснија и интелигентнија мрежа за пренос и дистрибуцију електричне енергије, повећан капацитет за интеграцију нових облика производње, складиштења и потрошње енергије и омогућавање нових пословних модела и тржишних структура;

4) прекогранични надземни електроенергетски водови, напона 220kV и више, прекогранични подземни електроенергетски водови напона 150kV и више, са пратећом опремом или инсталацијама којима се обезбеђује безбедно и ефикасно функционисање наведених електроенергетских водова, укључујући системе заштите, надзора и контроле на свим напонским нивоима и трансформаторским станицама;

5) гасоводи за транспорт природног гаса, биогаса и нискоугљеничних гасова који су део транспортног система;

6) подземна складишта природног гаса;

7) постројења за пријем, складиштење, регасификацију или декомпресију утечњеног природног гаса или компримованог природног гаса;

8) опрема или инсталације које су од значаја за безбедан, сигуран и ефикасан рад система или омогућују двосмеран проток природног гаса, укључујући компресорске станице;

9) паметна гасоводна мрежа;

10) цевоводи за водоник, складишта и друга опрема и уређаји и електролизатори за водоник капацитета 50 MW или више;

11) цевоводе за транспорт угљен диоксида за потребе трајног геолошког складиштења, као и постројења и инсталације неопходне за његов транспорт.

Влада ближе прописује услове и начин промовисања неког пројекта у стратешки и обавезе и активности надлежних институција у погледу праћења реализације стратешких енергетских пројеката, као и поступак за припрему и спровођење стратешких инвестиционих пројеката у области енергетике који су одређени као пројекти од интереса за Енергетску заједницу (ПЕЦИ) и пројекти од заједничког интереса (ПМИ) одлуком Министарског савета Енергетске заједнице у складу са обавезама Републике Србије преузетим потврђеним међународним споразумима.”.

Члан 24.

У члану 41. став 1. после речи: „економске струке” додаје се запета и речи: „од чега најмање једно лице техничке, једно правне и једно економске струке”.

Члан 25.

У члану 50. став 1. тачка 5а) мења се и гласи:

„5а) одређивање цена помоћних услуга осим цене резервације капацитета за секундарну и терцијарну регулацију;”.

После тачке 5а) додаје се тачка 5б), која гласи:

„5б) одређивање максималне цене резервација капацитета за секундарну и терцијарну регулацију;”

Тач. 10) и 14) бришу се, а у тачки 13) тачка и запета на крају реченице замењује се тачком.

Став 3. мења се и гласи:

„Агенција је дужна да, при доношењу методологија и давању сагласности на регулисане цене операторима преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије, транспарентно процени и одобри трошкове који су потребни за краткорочно и дугорочно повећање сигурности снабдевања, сигурности рада и флексибилности система, енергетске ефикасности, ефикасности рада оператора, ефикасности инвестиција, подршке интеграцији тржишта као и потребне истраживачке активности и иновације као што су дигитализација и услуге флексибилности.

После става 3. додају се нови ст. 4. - 6. који гласе:

„Агенција је дужна да, при доношењу методологија и давању сагласности на регулисане цене операторима транспортног, односно дистрибутивног система природног гаса процени и одобри трошкове који су потребни за краткорочно и дугорочно: повећање сигурности снабдевања, ефикасности рада оператора, подршку интеграцији тржишта као и потребне истраживачке активности.

Приликом доношења методологије из става 3. овог члана, Агенција је дужна и да:

1) дистрибуирану производњу не дискриминише било позитивно било негативно у односу на производњу електричне енергије прикључену на преносни систем;

2) не дискриминише било позитивно било негативно објекте за складиштење електричне енергије и агрегатора;

3) не дестимулише сопствену производњу електричне енергије, самосталну и управљиву потрошњу;

4) подстакне развој преносне и дистрибутивне електроенергетске мреже у складу са планом развоја преносне односно дистрибутивне мреже.

Агенција може методологијама утврдити оператору преносног односно дистрибутивног система подстицаје за трошковно најефикаснији рад и развој његове мреже укључујући и набавку услуга, а може да уведе кључне индикаторе успешности како би оператор преносног односно дистрибутивног система подигао ефикасност у мрежи, укључујући флексибилност кроз енергетску ефикасност и развој паметних мрежа и система за паметно мерење.”.

Досадашњи став 4. постаје став 7.

Члан 26.

У члану 51. став 1. тачка 1) после речи: „снабдевача” додају се речи: „и агрегатора”;

У ставу 2. после речи: „енергетском тржишту,” додају се речи: „регистрација и вођење регистра учесника на велепродајном тржишту,”.

У ставу 4. брише се тачка 4).

У ставу 5. речи: „става 2.” замењују се речима: „става 4.”.

Став 6. мења се и гласи:

„Агенција је дужна да правила и акта из ст. 1. и 2. и става 4. тач. 1) и 3) објављује у „Службеном гласнику Републике Србије.”.

Члан 27.

Члан 52. мења се и гласи:

„Члан 52.

Агенција одређује:

1) максималне цене резервација капацитета за секундарну и терцијарну регулацију;

2) цене помоћних услуга из члана 88. став 2. тачка 7) овог закона, у складу са овим законом;

3) висину накнаде кориснику система по основу степена одступања од прописаног квалитета испоруке електричне енергије и природног гаса, у складу са правилима из члана 51. став 1. тачка 2).”.

Члан 28.

У члану 53. после става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

„Поред сагласности из става 1. овог члана, Агенција даје сагласност операторима система да поседују, развијају или управљају објектима за складиштење електричне енергије и даје одобрење на услове тендерског поступка из члана 210б овог закона.”.

Досадашњи став 2. постаје став 3.

Члан 29.

У члану 54. став 3. тачка 2) после речи: „снабдевача електричном енергијом,” додаје се реч: „агрегатора,”.

У ставу 4. после речи: „остварити” додају се речи: „вансудским путем или”.

Члан 30.

Члан 55. мења се и гласи:

„Члан 55.

Агенција даје мишљење:

- 1) на план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система који доноси оператор преносног, транспортног, односно дистрибутивног система;
- 2) у примени прописа из надлежности Агенције.

Агенција учествује у консултацијама, даје сагласности, изузећа, одобрења и мишљења на методологије, одредбе, услове и одобрава друга акта и захтеве у складу са прописима из члана 93а ст. 1. и 5. овог закона.

Агенција је овлашћена да:

- 1) спроводи периодичне консултације о методологији за одређивање цене приступа транспортном систему за природни гас у складу са мрежним правилима из члана 93а став 1. овог закона;
- 2) донесе одлуку о заједничким ценама приступа транспортним системима за природни гас посматраним као целина, ако је операторима транспортних система у методологији из члана 50. став 1. тачка б) овог закона утвђена обавеза заједничке примене методологије, у складу са мрежним правилима о хармонизованим тарифама за природни гас.”.

Члан 31.

У члану 56. став 1. после тачке 18д) додају се тач. 18ђ), 18е) и 18ж), које гласе:

„18ђ) одобрава производе и поступак набавке помоћних услуга;

18е) прати и процењује резултате оператора преносног система и оператора дистрибутивног система у вези са развојем напредних мерних система којима се подстиче енергетска ефикасност и интеграција енергије из обновљивих извора, на основу ограниченог броја показатеља, објављује сваке друге година извештај са препорукама за побољшање;

18ж) утврђује да ли је набавка услуга флексибилности која је заснована на тржишним принципима економски оправдана или би таква набавка довела до озбиљних поремећаја тржишта или до већег загушења у систему;”.

Члан 32.

У члану 57. став 1. у тачки 5), у другом реду после речи: „загушења” додају се запета и речи: „на делотворан и недискриминаторан начин.”.

После тачке 8) додаје се тачка 8а) која гласи:

„8а) улагања у објекте за производњу и складиштење електричне енергије у односу на сигурност снабдевања;”

Тачка 12) мења се и гласи:

„12) нивоа и ефикасности отварања тржишта и конкуренције у трговини на велико и снабдевању крајњих купаца, укључујући и организовано тржиште електричне енергије,

цене за домаћинства укључујући и претплатне системе наплате, утицај уговора са променљивом ценом електричне енергије и коришћења напредних мерних система, однос између veleпродајне цене и цене за домаћинства, проценат промене снабдевача, искључења и обуставе испоруке, извршење и накнаде за услугу одржавања, промене тарифе и накнаде за коришћење мреже;”.

После тачке 12) додаје се тачка 12а) која гласи:

„12а) појава рестриктивних уговорних пракси, укључујући клаузуле о ексклузивности које могу спречити купце да закључују уговоре истовремено са више од једног снабдевача или ограничити њихов избор да то ураде и о томе обавештава надлежни орган за заштиту конкуренције о таквим праксама;”.

У тачки 14) тачка на крају реченице замењује се тачком и зарезом и додају се тач. 14а) и 14б) које гласе:

„14а) усклађености процеса размене података за најважније тржишне процесе на регионалном нивоу;

14б) неоправданих препрека и ограничења у развоју производње електричне енергије за сопствене потребе и енергетских заједница грађана.”.

Члан 33.

У члану 64. став 4. после тачке 5) додаје се тачка 5а) која гласи:

„5а) сарађује са другим регулаторним телима региона у вези са радом регионалних координационих центара;”.

Члан 34.

У члану 88. став 2. тач. 6) и 7) бришу се.

Досадашње тач. 8) и 9) постају тач. 6) и 7).

У ставу 3. брише се тачка 2).

Члан 35.

Члан 89. мења се и гласи:

„Члан 89.

Агенција једанпут годишње анализира потребу регулисања цене из члана 88. став 3. овог закона и припрема и објављује извештај о потреби даљег регулисања те цене.

Приликом припреме извештаја из става 1. овог члана, Агенција је дужна да провери следеће услове и критеријуме:

1) да је потреба за гарантованим снабдевањем праћена скупом мера за развој ефикасне конкуренције, као и проценом тих мера;

2) да су категорије крајњих купаца које имају право на гарантовано снабдевање одређене анализом тржишта и недискриминаторним третманом снабдевача;

3) да су сви крајњи купци на гарантованом снабдевању информисани о могућностима да бирају конкурентне тржишне понуде, да буду директно информисани најмање сваког квартала о доступности понуда и уштеда на конкурентном тржишту, посебно о уговорима са променљивим ценама електричне енергије и да им буде обезбеђено пружање помоћи за прелазак на другу тржишну понуду;

4) да се сви крајњи купци информишу о могућностима уградње напредних бројила, да се не доводе у неповољнији положај по питању уградње напредних бројила у односу на купце из исте категорије потрошње и да им се пружи сва неопходна помоћ;

Министарство, надлежни орган за заштиту конкуренције и енергетски субјекти дужни су да, ради израде извештаја из става 1. овог члана, Агенцији достављају потребне податке и оцене из њихове надлежности.

Када након примене свих услова и критеријума из става 2. овог члана, извештај покаже да је регулисање цене из члана 88. став 3. и даље потребно, извештај мора да садржи образложење о испуњености услова и критеријума из става 2. овог члана и о ефектима регулисане цене на конкуренцију, као и на који начин је утврђена регулисана цена.

Агенција је дужна да у року од осам дана од дана усвајања извештаја из става 1. овог члана исти достави Министарству.

У случају када извештај покаже да је регулисање цене из члана 88. став 3. и даље потребно, Министарство је дужно да у року од месец дана обавести надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора. Обавештење садржи: трајање мера, број крајњих купаца на које мере утичу, као и на који начин су утврђене регулисане цене.

Регулисане цене из члана 88. став 2. тач. 1) до 7) и став 3. овог закона, као и сагласности на регулисане цене из члана 88. став 2. овог закона се објављују у „Службеном гласнику Републике Србије”, а остале регулисане цене се објављују на интернет страници енергетског субјекта и Агенције.”.

Члан 36.

У члану 92. став 1. мења се и гласи:

„ Агенција даје сагласност на акте о ценама које доносе енергетски субјекти из члана 88. став 2. тач. 1) до 6) и став 3. овог закона, а утврђује цене из члана 88. став 2. тачка 7) овог закона.”.

Члан 37.

Члан 93а мења се и гласи:

„Члан 93а

Влада, на предлог Министарства, доноси акта о мрежним правилима која се односе на:

- 1) прикључење на мрежу производних јединица;
- 2) прикључење на мрежу објеката купаца;
- 3) прикључење на мрежу једносмерних система високог напона;
- 4) приступ мрежи за транспорт природног гаса на националном, регионалном и европском тржишту природног гаса, у вези са:
 - (1) прорачуном капацитета, расподелом капацитета и поступцима за управљање загушењима,
 - (2) подацима и техничким информацијама које објављује оператор транспортног система природног гаса,
 - (3) међусобном сарадњом оператора транспортних система и правилима за размену података за рад међусобно повезаних система за транспорт гаса,
 - (4) баланским правилима, укључујући правила о процедурама за номиновање, накнадама за дебаланс, процесима измирења у вези са дневним накнадама за дебаланс и оперативном балансирању између оператора система за транспорт гаса,
 - (5) правилима у вези са хармонизованим тарифама за транспорт природног гаса.

Поред аката из става 1. овог члана Влада, на предлог Министарства, доноси и акте која се односе на:

- 1) правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима;
- 2) правила за балансну електричну енергију;
- 3) правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутардневним тржиштима;
- 4) правила за рад међусобно повезаних преносних електроенергетских система електричне енергије;
- 5) мрежна правила за поремећени рад и поновно успостављање електроенергетских система.

Актом из става 2. тачка 1) овог члана, ближе се уређују детаљна правила за расподелу капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима, успостављање заједничке методологије за утврђивање дугорочног капацитета између зона трговања, успостављање јединствене платформе за расподелу на којој се нуде дугорочна права преноса, могућност повраћаја дугорочних права преноса ради накнадне расподеле дугорочних капацитета, или могућност преноса дугорочних права преноса између учесника на тржишту и други елементи везани за расподелу капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима.

Актом из става 2. тачка 2) овог члана, ближе се уређују детаљна правила за балансну електричну енергију, укључујући успостављање заједничких принципа за набавку и обрачун резерви за одржавање фреквенције, резерви за поновно успостављање фреквенције и заменских резерви, те заједничке методологије за активацију резерви за поновно успостављање фреквенције и заменских резерви оператора преносног система, оператора дистрибутивног система и затвореног дистрибутивног система и друге смернице за балансну електричну енергију.

Актом из става 2. тачка 3) овог члана, ближе се уређују услови, начин стицања, трајање и престанак статуса номинованог оператора тржишта електричне енергије, улога номинованог оператора тржишта, централне уговорне стране, преносног агента и оператора преносног система у вези са пословима спајања организованих тржишта, принципе финансијског поравнања и плаћања, принципе спајања дан унапред и унутардневног тржишта електричне енергије са суседним тржиштима, детаљна правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутардневним тржиштима, захтеви за изradу заједничких методологија за одређивање количина преносних капацитета истовремено расположивих између зона трговања, критеријуми за оцењивање ефикасности, као и преиспитивање начина на који се одређују зоне трговања и друге смернице за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима.

Актом из става 2. тачка 4) овог члана, ради заштите оперативне сигурности, фреквенције, квалитета и ефикасности коришћења повезаних система и ресурса ближе се уређују захтеви и принципи у погледу оперативне сигурности, правила и одговорности за координацију и размену података између оператора преносног система, оператора преносног система и оператора дистрибутивног система, те између оператора преносног система, оператора дистрибутивног система, оператора затвореног дистрибутивног система, као и значајних корисника мреже у планирању рада у времену блиском реалном, правила за оспособљавање и сертификацију запослених код оператора система, захтеви у погледу координације искључења, захтеви у погледу планирања размене између контролних области

оператора преносног система, правила којима се настоји да се успостави у складу са међународно преузетим обавезама оквир за међународну регулацију фреквенције и снаге размене, као и резерве и друге смернице за рад преносног система електричне енергије.

Актом из става 2. тачка 5) овог члана, у циљу одржавања оперативне сигурности, спречавања ширења или погоршања инцидента ради избегавања великих поремећаја и стања распада система, као и ради омогућавања ефикасног и брзог поновног успостављања електроенергетског система из поремећеног рада или стања распада система, ближе се уређују захтеви за:

1) начин на који оператор преносног система управља поремећеним радом, стањима распада система и стањима поновног успостављања система;

2) међународну координацију рада система у складу са међународно преузетим обавезама у условима поремећеног рада, распада система и стања поновног успостављања система;

3) симулације и испитивања за обезбеђивање поузданог, ефикасног и брзог поновног успостављања међусобно повезаних преносних система у нормални рад, из поремећеног рада или распада система;

4) алате и инфраструктуру потребне за обезбеђивање поузданог, ефикасног и брзог поновног успостављања међусобно повезаних преносних система у нормални рад, из поремећеног рада или распада система;

5) други захтеви у циљу одржавања оперативне сигурности у кризним ситуацијама и поновног успостављања електроенергетског система.

Поред аката из става 2. овог члана Влада доноси и друга правила у складу са обавезама које произлазе из потврђених међународних уговора.”.

Члан 38.

У члану 94. став 1. после речи: „термоелектранама-топланама” додају се запета и речи: „електранама са две или више технологија производње електричне енергије, укључујући и објекте за складиштење интегрисане у јединствен производни систем, као”.

У ставу 3. тачка 13) мења се и гласи:

„13) чува на период од пет година све сатне податке о производњи електричне енергије по електрани, ако има најмање један производни погон чији је инсталирани капацитет најмање 250 MW, односно ако има електране чија је укупна инсталисана снага 400 MW. Подаци по сату за сваку електрану најмање укључују податке о расположивој снази електрана и резервисаном капацитету по електрани по било ком основу и било ком временском тренутку на тржишту електричне енергије.”.

После става 3. додаје се став 4. који гласи:

„Произвођач електричне енергије је дужан да податке из става 3. тачка 13) овог члана, стави на располагање Агенцији, оператору система, органу надлежном за послове конкуренције и Секретаријату Енергетске заједнице, за проверу основаности одлука о ангажовању капацитета и понашања учесника на организованом тржишту електричне енергије, аукцијама за расподелу капацитета, билатералним тржиштима, тржишту помоћних услуга и балансом тржишту.”.

Члан 39.

У члану 107. став 2. тачка 1) речи: „тачка 78)” замењују се речима: „тачка 155).”.

Члан 40.

У члану 109. став 1. тачка 1) мења се и гласи:

„1) примењује правила ЕНТСО-Е чији је члан и учествује у његовом раду и сноси трошкове у вези са активностима ове асоцијације;”.

После тачке 1) додаје се тач. 1а) и 1б) које гласе:

„1а) сарађује са операторима преносног система преко ЕНТСО-Е у циљу функционисања тржиште електричне енергије, прекограничне трговине и обезбеђивања оптималног управљања, координисане сарадње и техничког развоја европске електроенергетске мреже

1б) са операторима преносних система закључује оперативне споразуме како би обезбедили оптимално управљање мрежом и подстиче размену електричне енергије, имлицитне аукције у краткорочним расподелама капацитета, координисану расподелу преносних капацитета између зона трговања кроз недискриминаторна тржишна решења, као и интеграцију балансног тржишта;”.

Тачка 16) мења се и гласи:

„16) објави релевантне податке о укупној прогнозираној потрошњи и оствареној потрошњи, о расположивости и употреби објеката корисника система, расположивости и коришћењу мреже и интерконеције, балансној енергији, балансном капацитету и расположивој флексибилности;”.

У тачки 18) после речи: „десет година” додају се речи: „и објави га на интернет страници”.

У тачки 19) речи: „дистрибутивних система” бришу се и додају се речи: „дистрибутивног система и објави га на интернет страници”.

После тачке 19) додаје се нова тачка 19а) која гласи:

„19а) сарађује са оператором дистрибутивног система у планирању и управљању својим системим, а посебно размењују све потребне информације и податке о раду производних објеката и управљања потрошњом, свакодневном раду својих система, ради обезбеђења трошковано економичног, сигурног и поузданог развоја и рада својих система и ради постизања координираног приступа ресурсима као што су дистрибуирана производња, складиштење енергије и управљање потрошњом, који би могли задовољавати потребе оператора преносних и дистрибутивних система;”.

Тачка 22) мења се и гласи:

„22) обезбеди услуге балансирања у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишним принципима, омогућавајући учешће учесника на тржишту који испуњавају неопходне прописане техничке услове, укључујући учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора, учеснике на тржишту који се баве управљањем потрошњом, складиштаре и агрегаторе;”.

У тачки 41) после речи: „снабдевача” додају се речи: „и агрегатора”.

После тачке 42) додаје се нова тачка 42а) која гласи:

„42а) Агенцији доставља извештаје о спроведеним мерама за смањење, односно уклањање оперативних ограничења;”.

После тачке 48) додаје се тачка 48а) која гласи:

„48а) редовно размењује са операторима преносног система у оквиру ЕНТСО-Е, скуп тачних података о мрежи и токовима снага;”.

После става 3. додају се ст. 4. - 6. који гласе:

„Оператор преносног система је дужан да закључи уговоре са другим операторима преносног система у циљу приступања региону за прорачун капацитета и региону за рад

система, као и за несметано функционисање интерконекције „Континентална Европе” за несметано функционисање јединственог европског тржишта електричне енергије, уз претходно извештање Владе.

Оператор преносног система извештава Владу и у случају измене региона из става 4. овог члана.

Оператор преносног система је дужан да закључи и друге уговоре који су у складу са међународним обавезама неопходни за процес спајања тржишта електричне енергије Републике Србије са другим тржиштима, као и да сарађује са другим операторима преносног система у изради одредби, услова и методологија из члана 183ж овог закона, кључујући и обавезу да их примени.”.

Члан 41.

У члану 111. после става 1. додају се ст. 2. и 3. који гласе:

„Оператор преносног система приликом израде десетогодишњег плана развоја преносне мреже у потпуности узима у обзир потенцијал за коришћење управљања потрошњом, објеката за складиштење енергије или других ресурса као алтернативу развоју система, као и очекивану потрошњу, трговину са другим земљама и инвестиционе планове за развој мреже на нивоу Енергетске заједнице и планове за развој регионалне мреже ако је применљиво..

Оператор преносног система је дужан да у десетогодишњем плану развоја преносне мреже предвиди мере за смањење, односно отклањање спроведених оперативних ограничење.”.

Досадашњи ст. 2. и 3. постају ст. 4. и 5.

Члан 42.

Члан 112. мења се и гласи:

„Члан 112.

Оператор преносног система је дужан да прати адекватност производње на основу европске анализе адекватности система и да при изради плана из члана 111. овог закона, уради националну анализу адекватности производње и преносног система за очекивани развој потрошње и размене електричне енергије са другим операторима преносних система (у даљем тексту: национална анализа адекватности), предвиди динамику развоја потрошње и производње, узимајући у обзир европску анализу адекватности система и регионални инвестициони план.

Национална анализа адекватности има регионалне области примене.

Европска анализа адекватности система из става 1. овог члана је документ усвојен од стране ЕНТСО-Е, који при анализи адекватности система узима у обзир укупну адекватност електроенергетског система да задовољи тренутну и пројектовану потражњу за електричном енергијом на нивоу Европске уније и у придруженим странама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице и којим се процењује адекватност за сваку годину унутар период од 10 година за који се доноси.

Оператор преносног система је дужан да учествује у консултацијама које ЕНТСО-Е организује у поступку израде Европске анализе адекватности система и да доставља податке које су потребне за израду те анализе.

Произвођачи и други учесници на тржишту дужни су да оператору преносног система доставе податке о очекиваном ангажовању производних ресурса, узимајући у обзир расположивост примарних ресурса и одговарајуће сценарије прогнозиране потрошње и снабдевања.

Приликом израде националне анализе адекватности из става 1. овог члана, оператор преносног система је дужан да:

1) изврши анализу у складу са Законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије;

2) размотри и референтни централни сценарио из Европске анализе адекватности система и примени методологију за израду анализе адекватности израђену од стране ЕНТСО-Е у чијој изради је учествовао;

3) по потреби, уради додатне анализе осетљивости са аспекта посебности тржишта електричне енергије у Републици Србији, користећи алате и конзистентне податке који су комплементарни оним које је користио ЕНТСО-Е у европској анализи адекватности;

4) образложи одступање Националне анализе адекватности у односу на Европску анализу адекватности система са посебним освртом на претпоставке и додатне анализе осетљивости које су коришћене у анализи;

5) узме у обзир методологију ЕНТСО-Е коју је одобрио АЦЕР у процени доприноса пружаоца капацитета у оквиру механизма за обезбеђења капацитета из државе европске уније, односно придружене странесе из уговора о енергетској заједници у погледу сигурности снабдевања зоне трговања које покривају

У случају да се у оквиру националне анализе адекватности утврди неадекватност у вези са зоном трговања која није утврђена у европској анализи адекватности система, национална анализа адекватности укључује образложење о неподударности између те две процене.

Национална анализа адекватности из става 8. овог члана доставља се надлежном телу у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора и објављује се на интернет страници оператора преносног система.

Оператор преносног система узима у обзир мишљење надлежног тела у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора достављено у року од четири месеца од пријема документације и става 9. овог члана и према потреби може да промени своју оцену адекватности.

У случају да оператор преносног система не промени своју оцену дужан је да извештај са детаљним образложењем објави на својој интернет страници.

У случају да се у оквиру европске анализе адекватности система или националне анализе адекватности утврди неадекватност производног система за задовољење потрошње у временском периоду за који се доноси, Влада доноси имплементациони план са временским оквиром за усвајање мера којим се уклањају идентификовани регулаторни и тржишни недостаци, који садржи:

1) све регулаторне и тржишне недостатке који доводе или доприносе неадекватности производње и преносног система;

2) план за усвајање и спровођења мера у циљу елиминисања утврђених недостака из тачке 1) овог става.

Имплементационим планом из става 11. овог члана анализирају се мере које се односе на:

1) уклањање правних или тржишних недостатака;

2) уклањање ценовних ограничења у складу са чланом 168д овог закона;

- 3) активирање посебног механизма формирања цена балансне енергије у случају несташице балансне енергије;
- 4) повећање преносних капацитета између зоне трговања и капацитета мреже;
- 5) производњу електричне енергије за сопствене потребе, складиштење електричне енергије и управљиву потрошњу и енергетску ефикасност;
- 6) обезбеђење набавки помоћних услуга и услуга на балансном тржишту на економски ефикасан начин и у складу са тржишним принципима;
- 7) уклањање регулисаних цена, ако је применљиво;
- 8) друге мере у складу са овим законом.

Влада на предлог Министарства једном годишње усваја извештај о спровођењу имплементационог плана.

Имплементациони план из става 11. овог члана и извештај о његовом спровођењу Министарство доставља надлежном телу у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора и Комисији за државну помоћ у случају из члана 112а став 4. овог закона.

Министарство узима у обзир издато мишљење надлежног тела у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора о томе да ли су мере за уклањање регулаторних и тржишних недостатака довољне у имплементационом плану, укључујући и предлог измене имплементационог плана.

Министарство прати спровођење имплементационог плана из става 11. овог члана и објављује резултате праћења у годишњем извештају који доставља надлежном телу у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора

Министарство обезбеђује да се имплементациони план испуњава и након решења проблема са адекватношћу производње и преносног система.

Члан 43.

После члана 112. додају се називи чланова и чл. 112а-112в, који гласе:

„Механизми за обезбеђење капацитета

Члан 112а

У циљу елиминисања неадекватности производње електричне енергије и преносног система утврђених у члану 112. овог закона, Влада на предлог Министарства може као крајњу меру док спроводи имплементациони план из члана 112. овог закона, да уведе механизам за обезбеђење капацитета у форми стратешких резерви или у другом облику уколико стратешке резерве не могу да реше проблем адекватности производње и преносног система под условом да су и европска анализа адекватности и национална анализа адекватности утврдиле проблем адекватности или, ако је, у недостатку националне анализе адекватности, само европска анализа адекватности утврдила тај проблему.

Пре увођења механизма за обезбеђење капацитета, Министарство спроводи консултације и израђује студију о могућим утицајима таквих механизма на суседне електроенергетске системе.

Механизми за обезбеђење капацитета не могу да се уведу пре добијања мишљења надлежног тела у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора на имплементациони план из члана 112. овог закона.

Оправданост примене механизма за обезбеђење капацитета се преиспитује и може да се обустави уговарање додатних капацитета по основу тог механизма, ако:

- 1) европска анализа адекватности система и национална анализа адекватности утврде да постоји адекватност производње и преносног система у републици србији или
- 2) у недостатку националне анализе адекватности, европска анализа адекватности утврди да не постоји проблем са адекватношћу производње и преносног система
- 3) надлежно тело у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора не изда мишљење на имплементациони план из члана 112. овог закона.

У случају из става 4. овог члана, уколико три године узастопно нису уговорени додатни капацитети у оквиру механизма за обезбеђења капацитета, Влада ће на предлог Министарства укинути механизам за обезбеђење капацитета.

Механизми за обезбеђење капацитета су привремена мера која не може да траје дуже од десет година, а на које сагласност даје орган надлежан за контролу државне помоћи, а након информисања надлежног тела у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Механизми за обезбеђење капацитета се могу укинути или количина уговорених капацитета у оквиру тих механизма смањити и на основу имплементационог плана из члана 112. овог закона.

Основни принципи механизма за обезбеђење капацитета

Члан 112б

Механизам за обезбеђење капацитета:

- 1) мора бити привременог карактера;
- 2) не сме негативно да утиче на тржиште и да ограничава прекограничну трговину;
- 3) не сме да се примењује више него што је потребно како би се уклонили ризици у погледу адекватности из члана 112. овог закона;
- 4) мора обезбедити да се избор пружаоца капацитета спроведе транспарентно, без дискриминације и у конкурентском поступку;
- 5) мора да подстиче пружаоце капацитета да буду расположиви у тренуцима оптерећења система;
- 6) мора да обезбеди да се висина накнаде која се плаћа пружаоцима капацитета одређује кроз конкурентски поступак;
- 7) мора унапред да предвиди техничке захтеве за учешће у том механизму;
- 8) мора да омогући учешће свим капацитетима који су оспособљени да испуне техничке захтеве, укључујући објекте за складиштење електричне енергије и објекте управљиве потрошње;
- 9) мора да предвиди одговарајуће санкције према пружаоцима уговорених капацитета који нису расположиви у тренуцима оптерећења система.

У случају да се Влада на предлог Министарства определи за механизам стратешких резерви, у оквиру тог механизма примењују се следећа правила:

- 1) капацитет који представља стратешку резерву активира се само у случају ако је вероватно да ће оператор преносног система искористити сву расположиву резерву за балансирање система;
- 2) у случају активирања стратешке резерве унутар периода обрачуна балансног одступања, оператор преносног система врши финансијско поравнање за

неизбалансираност на тржишту на основу вредности неиспоручене електричне енергије из члана 168ђ овог закона, али ако је максимално ограничење цене на унутардневном тржишту веће од вредности неиспоручене електричне енергије, онда оператор преносног система врши финансијско поравнање за неизбалансираност на тржишту по максималној цени на унутардневном тржишту;

3) пружалац капацитета мора да уреди балансну одговорност за испоручену електричну енергију из стратешких резерви;

4) пружалац капацитета у стратешкој резерви не може активирати електричну енергију продати на veleпродајном тржишту електричне енергије, односно балансном тржишту;

5) капацитети који су обухваћени стратешком резервом не могу се ангажовати на тржишту електричне енергије док су део стратешке резерве.

Капацитети у стратешкој резерви могу се активирати и пре планираног ангажовања ако је то нужно како би се поштовала њихова ограничења градијента излазне снаге и оперативни захтеви капацитета, при чему се електрична енергија испоручена у оквиру такве активације не рачуна у одступање балансне групе којој припада капацитет у стратешкој резерви, нити се мењају њихова одступања.

Ако се Влада, на предлог Министарства, определила за примену других механизма за обезбеђење капацитета ти механизми морају обезбедити да се:

1) уговорена цена за доступност капацитета смањује ка нули када се очекује да ће ниво набављеног капацитета бити довољан за испуњење потребног капацитета систему;

2) плаћа накнада пружаоцима капацитета само за доступност капацитета на начин да та накнада не утиче на њихову одлуку да ли ће производити електричну енергију или не у току уговореног периода;

3) уговорене обавезе у погледу капацитета могу бити преносиве на прихватљиве пружаоце капацитета.

Агенција предлаже Министарству параметре за одређивање количине капацитета које се набавља за механизам за обезбеђење капацитета.

У погледу емисија угљен-диоксида:

1) ако је капацитет за производњу електричне енергије започео производњу на дан ступања на снагу овог закона или након њега и емитије више од 550 g CO₂ пореклом из фосилних горива по kWh произведене електричне енергије, не може бити ангажован у оквиру механизма за обезбеђење капацитета,

2) од 1. јула 2025.године, капацитет за производњу електричне енергије који је започео производњу пре ступања на снагу овог закона емитије више од 550 g CO₂ пореклом из фосилних горива по kWh произведене електричне енергије и више од 350 kg CO₂ пореклом из фосилних горива у просеку годишње по инсталираном kWh, не може бити ангажован у оквиру механизма за обезбеђење капацитета.

Емисије CO₂ из производних капацитета из става б. овог члана израчунавају се према стандардима Међународне организације за стандардизацију, а у складу са мишљењем АЦЕР-а.

Оператор преносног система је одговоран за набавку капацитета у оквиру механизма за обезбеђење капацитета.

Влада ближе уређује тип механизма за обезбеђења капацитета, техничке и друге услове за учествовање у механизмима за обезбеђење капацитета, поступак набавке и уговорања капацитета, битне елементе, форму, измену, важење и престанак уговора о

набавци капацитета, начин одређивање количине капацитета који се набављају, важење механизма за обезбеђења капацитета, плаћања у оквиру механизма за обезбеђења капацитета и друга питања у складу са овим законом.

Прекогранично учешће у механизмима за обезбеђење капацитета

Члан 112в

Оператор преносног система може да омогући, на транспарентан, недискриминаторни начин и у складу са тржишним принципима, учешће капацитета који се налазе у државама чланицама Европске уније и придруженим странама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице, под условом да механизми за обезбеђење капацитета нису у форми стратешке резерве.

У случају да су успостављене стратешке резерве, страни капацитети могу учествовати само ако је технички изводљиво.

Учешће капацитета који се налазе у државама чланицама Европске уније и у придруженим странама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице у механизмима за обезбеђења капацитета из става 1. овог члана, могуће је обезбедити под следећим условима:

1) страни капацитети морају да испуњавају исте техничке услове као и домаћи капацитети за учешће у механизмима;

2) страни капацитет налази се у држави са којом је електроенергетски систем Републике Србије повезан преко интерконектора;

3) уговорањем прекограничног учешћа у механизмима не сме да се мења или на други начин утиче на планове размене између зона трговања и физичке протоке са суседима.

Пружалац домаћег капацитета може да учествује у механизмима за обезбеђење капацитета у државама чланицама Европске уније и придруженим странама из Уговора о оснивању Енергетске заједнице, под условом реципроцитета.

У случају из става 4. овог члана, ако је капацитет ангажован кроз више механизма за обезбеђење капацитета за исти период испоруке, његово ангажовање зависи од доступности преносног капацитета између зона трговања и ако постоји вероватноћа подударарања оптерећења електроенергетског система Републике Србије и другог система у којем се механизам примењује, а у складу са методологијом европске асоцијације оператора преносних система.

Пружалац капацитета је дужан да исплати накнаду оператору преносног система за недоступност капацитета, уколико не испуни обавезу да капацитет учини доступним у време испоруке.

Оператор преносног система расподељује на транспарентан, недискриминаторан и тржишни начин прекогранични капацитет у механизмима за обезбеђење капацитета у складу са годишњим препорукама регионалног координационог центра чији је члан, о максималној вредности капацитета који може прекогранично да учествује у механизмима за обезбеђење капацитета.

Права на преносни капацитет из става 7. овог члана су преносива између пружаоца капацитета који су дужни да о преносу права обавесте оператора преносног система за потребе регистра из става 11. овог члана.

Приходи од расподеле преносног капацитета из става 7. овог члана расподељују се у складу са методологијом европске асоцијације оператора преносних система или у складу

са заједничком методологијом коју су одобрила агенција и регулаторна тело из државе с којом се реализује прегогранични капацитет.

Пружалац капацитета који прекогранично учествује у механизму за обезбеђење капацитета је дужан да о томе обавести оператора преносног система без одлагања.

Оператор преносног система је дужан, под условима реципроцитета, да на захтев оператора преносног система из државе чланице Европске уније, односно придружене стране из Уговора о оснивању Енергетске заједнице пружи информацију да ли домаћи капацитет има техничке карактеристике које се захтевају за учешће у прекограничном механизму за обезбеђење капацитета, да о таквим капацитетима води регистар, као и да изврши све неопходне провере које су потребне за његово прекогранично учешће.

Регистар из става 11. овог члана је доступан за пружаоца капацитета.

Агенција верификује да ли су капацитети прорачунати у складу са методологијом ЕНТСО-Е коју је одобрио АЦЕР.

Агенција у сарадњи са другим регулаторним телима обезбеђује да прекогранично учешће у механизмима за обезбеђење капацитета буде организовано на ефикасан и недискриминаторан начин, као и да обезбеди адекватан административан оквир за спровођење плаћања због недоступности прекограничног капацитета.”.

Члан 44.

После члана 114. додаје се члан 114а, који гласи:

„Члан 114а

„Оператор преносног система је дужан да спроведе поступак безбедносне провере за лица којима се одобрава приступ у објекте оператора преносног система, за пријем у радни однос код оператора преносног система, као и за лица којима треба да се омогући приступ безбедносно осетљивим информацијама од значаја за електроенергетски систем којима располаже оператор преносног система.

Безбедносне провере врше се у складу са законом којим се уређује полиција.”.

Члан 45.

У члану 116. став 1. после тачке 5) додаје се тачка 5а) која гласи:

„5а) обавезе корисника и оператора преносног система у функционалном испитивању за потребе пружања помоћних услуга;”.

После тачке 12) додаје се тачка 12а) која гласи:

„12а) критеријуми и начин примене оперативних ограничења;”.

Члан 46.

Члан 117. мења се и гласи:

„Члан 117.

Оператор преносног система дужан је да успостави и објави транспарентну, ефикасну и недискриминаторну процедуру за прикључење објеката на преносни систем и део дистрибутивног система којим управља оператор преносног система (у даљем тексту: Процедура).

Процедуром се нарочито уређују:

- 1) редослед активности оператора преносног система, оператора дистрибутивног система и подносиоца захтева за прикључење и рокови у поступку прикључења објекта;
- 2) односи оператора система и подносиоца захтева за прикључење у поступку остваривања права на прикључење и изградње неопходне инфраструктуре за прикључење;
- 3) услови и начин закључивања уговора у поступку прикључења;
- 4) поступци у случају подношења захтева за повећање, односно смањење одобрене снаге, односно промена у објекту корисника преносног система које утичу на техничке захтеве уређене правилима за прикључење објеката на преносни систем, као и у случају поновног прикључења услед искључења;
- 5) друге активности од значаја за прикључење.

Оператор преносног система израђује правила за прикључење објеката на преносни систем која садрже нарочито:

- 1) услове и начин израде студије прикључења и симулационе провере;
- 2) техничке захтеве за прикључење на преносни систем и део дистрибутивног система којим управља оператор преносног система;
- 3) мерење електричне енергије;
- 4) услове, садржину и начин издавања сагласности за стављање под напон, привремено прикључење и трајно прикључење, као и начин доказивања испуњености ових услова;
- 5) типски начини прикључења;
- 6) друга питања од значаја за прикључење објекта.

На процедуру из става 1. овог члана и правила из става 3. овог члана Агенција даје сагласност.

Процедура из става 1. овог члана и правила из става 3. овог члана се објављују на интернет страници оператора преносног система и Агенције.

Оператор преносног система не може одбити прикључење објеката по основу могућих будућих ограничења расположивих капацитета мреже, као што су загушења у удаљеним деловима преносне мреже.

Оператор преносног система дужан је да достави подносиоцу захтева за прикључење информације о могућим будућим ограничењима.

Одредбама ст. 6. и 8. овог члана, не доводи се у питање могућност оператора преносног система да подносиоцу захтева за прикључење понуди начин прикључења који подразумева прикључење са ограниченом одобреном снагом, прикључење које је условљено изградњом недостајуће инфраструктуре или прикључење које подлеже оперативним ограничењима, под условом да је оперативно ограничење одобрено од стране Агенције. Понуђени начин прикључења може садржати истовремено услов изградње недостајуће инфраструктуре, примену оперативних ограничења и ограничење одобрене снаге.

У случају да подносилац захтева за прикључење одабере прикључење које подлеже оперативним ограничењима, оператор преносног система не подлеже обавези плаћања финансијске надокнаде због спроведених оперативних ограничења.”

Члан 47.

Члан 118. мења се и гласи:

„Члан 118.

Оператор преносног система је инвеститор изградње прикључка, заједничког прикључка и недостајуће инфраструктуре.

Оператор преносног система гради прикључак и заједнички прикључак на преносни систем о трошку подносиоца захтева за прикључење. Изузетно, у случају прикључења објекта оператора дистрибутивног система, трошкове изградње прикључка, који се састоје од водова 110 kV и уградње ормана обрачунског мерења и остале опреме у функцији обрачунског мерења, као и недостајуће инфраструктуре преносног система, сноси оператор преносног система, осим када је објекат оператора дистрибутивног система који се прикључује на преносни систем дефинисан као недостајућа инфраструктура за прикључење производног објекта који се прикључује на дистрибутивни систем, у ком случају све трошкове прикључења објекта оператора дистрибутивног система на преносни систем сноси подносилац захтева чији производни објекат се прикључује на дистрибутивни систем.

Ако реализација изградње прикључка, односно заједничког прикључка из става 2. овог члана као и пројеката оператора преносног система из плана развоја који су битни за реализацију прикључења траје дуже од рока важења одобрења за прикључење, оператор преносног система продужава рок важења одобрење за прикључење до истека једне године од тренутка завршетка изградње прикључка или заједничког прикључка или завршетка пројеката из плана развоја преносног система.

Оператор преносног система је дужан да омогући подносиоцу захтева за прикључење, изузев у случају прикључења објекта оператора дистрибутивног система, да у име оператора преносног система у складу са законом којим се уређује изградња објеката сам изгради прикључак, односно заједнички прикључак о свом трошку.

Уколико се подносилац захтева определи за начин прикључења дефинисан у студији прикључења који подразумева изградњу недостајуће инфраструктуре, подносилац захтева сам изграђује недостајућу инфраструктуру о свом трошку.

У случају из става 4. овог члана, подносилац захтева за прикључење прибавља документацију на име оператора преносног система, а трошкови прикључења обрачунавају се у складу са Методологијом за одређивање трошкова прикључења на систем за пренос и дистрибуцију електричне енергије.

Права и обавезе оператора преносног система и подносиоца захтева за прикључење уређују се уговорима и то:

- 1) о изради студије прикључења објекта;
- 2) о прикључењу објекта;
- 3) о изградњи недостајуће инфраструктуре уколико одабрани начин прикључења садржи изградњу недостајуће инфраструктуре о трошку подносиоца захтева.

Оператор преносног система обрађује захтеве за израду студије прикључења у временском интервалу ближе уређеним актом из члана 214. овог закона, осим захтеве стратешког партнера у складу са законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије.

Подносилац захтева коме је уручена студија прикључења дужан је да достави банкарску гаранцију у корист оператора преносног система. Износ банкарске гаранције, обавезе које се гарантују банкарском гаранцијом, рок и изузеће за њено достављање, као и друга питања у вези са банкарском гаранцијом ближе су уређени прописом из члана 214. овог закона.

Ако након истека рока за достављање банкарске гаранције дође до смањења броја захтева који настављају са поступком прикључења у односу на број захтева који је био обрађен у истом временском периоду, оператор преносног система је дужан да изврши ревизију студије прикључења. У случају да се ревизијом студије прикључења утврди да постоји могућност прикључења које подлеже оперативним ограничењима, оператор преносног система је дужан да подносиоцу захтева понуди прикључење са оперативним прикључењима под условом да је такво ограничење одобрено од стране Агенције.

Услови и рокови спровођења измене студије прикључења се ближе прописују актом из члана 214. овог закона.”.

Члан 48.

У члану 119. став 1. мења се и гласи:

„Провера испуњености услова за прикључење објекта корисника преносног система на преносни систем врши се на основу одобрења за прикључење, у складу са овим законом.”.

Став 2. мења се и гласи:

„Одобрење из става 1. овог члана издаје се и у случају захтева за променом одобрене снаге или промена у објекту корисника преносног система која су од утицаја на техничке захтеве уређене правилима за прикључење објеката на преносни систем, поновног прикључења, као и по службеној дужности у случају смањења, односно укидања оперативних ограничења дефинисаних одобрењем за прикључење.”.

После става 3. додаје се нови став 4. који гласи:

„У случају прикључења објеката преко заједничког прикључка, подносиоци захтева посебно подносе захтев за издавање одобрења за прикључење за сваки објекат.”

Досадашњи став 4. постаје став 5.

Члан 49.

У члану 121. став 2. мења се и гласи

„Технички и други услови прикључења на преносни систем одређују се у складу са овим законом, прописом из члана 214. овог закона, законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, мрежним правилима за прикључење, процедуром из члана 117. овог закона, правилима за прикључење објеката на преносни систем, техничким и другим прописима.”.

Члан 50.

У члану 126а после става 2. додају се ст. 3. и 4. који гласе:

„Оператор преносног система учествује у раду регионалног координационог центра који је надлежан за регион за рад система и за регион за прорачун капацитета коме оператор преносног система припада.

Оператор преносног система доставља регионалном координационом центру све информације које су му неопходне за извршење послова из става 1. овог члана.”.

Члан 51.

После члана 126а додаје се члан 126б који гласи:

„Члан 126б

Оператор преносног система у сарадњи са другим операторима преносних система у региону за рад система дефинише поступак за доношење и ревизију координисаних активности и препорука које су предложили регионални координациони центри.

Оператор преносног система спроводи координисане активности односно препоруке које предлажу регионални координациони центри, осим ако би спровођење координисаних активности довело до нарушавања критеријума сигурности и других неприхватљивих последица по оператора преносног система.

Ако оператор преносног система одлучи да не спроведе координисану активност односно препоруку без одлагања на транспарентан начин обавештава надлежни регионални координациони центар и друге операторе преносних система у региону за рад система и у обавештењу износи оправдане разлоге за такво поступање.

Оператор преносног система може да покрене поступак преиспитивања координисаних активности и препорука које су предложили регионални координациони центри, на сопствени захтев, или у сарадњи са другим операторима преносних система у региону за рад система.

У случају из става 4. овог члана оператор преносног система не обуставља примену координисане активности односно препоруке до доношења коначне одлуке, осим ако би спровођење довело до нарушавања критеријума сигурности и других неприхватљивих последица по оператора преносног система.

Члан 52.

У члану 136. став 1. тач. 9) и 10) мењају се и гласе:

„9) сваке друге године донесе и објави на интернет страници план развоја дистрибутивног система за период од најмање пет година заснован на резултатима саветовања са свим заинтересованим странама, а усклађен са планом развоја преносног система, уз сагледавање потребних улагања како би се прикључили нови објекти произвођача и купаца укључујући места за пуњење електричних возила као и средњорочне и дугорочне потребе за услугама флексибилности, управљања потрошњом, енергетску ефикасност, објекте за складиштење енергије или друге ресурсе које оператор дистрибутивног система користи као алтернативу развоју система;

10) сваке године донесе и објави на интернет страници план инвестиција у дистрибутивни систем за период до три године, усклађен са планом инвестиција преносног система;”.

Тачка 12) брише се.

У тачки 13) после речи: „снабдевачима” додају се речи: „и агрегаторима”.

После тачке 25) додаје се тачка 25а) која гласи:

„25а) води евиденцију о енергетским заједницама грађана и припадајућим мерним местима чланова заједнице између којих се дели електрична енергија;”.

Тачка 27) мења се и гласи:

„27) обезбеди податке о потрошњи и производњи електричне енергије на основу читавања бројила електричне енергије које испуњава прописане метролошке захтеве

или утврђене профиле потрошње у складу са овим законом и у року од три дана обезбеди оператору преносног система, купцу, произвођачу и снабдевачу приступ подацима;”.

У тачки 33) после речи: „снабдевача” додају се речи: „и агрегатора”.

После става 2. додају се нови ст. 3. и 4. који гласе:

„Пре достављања плана из става 2. овог члана, оператор дистрибутивног система је дужан да организује саветовање о плану са корисницима дистрибутивног система, на непристрасан и транспарентан начин.

Оператор дистрибутивног система је дужан да на интернет страници објави резултате саветовања из става 3. овог члана и достави их Агенцији.”.

Досадашњи ст. 3-5. постају ст. 5-7.

После досадашњег става 5. који постаје став 7. додају се нови ст. 8. и 9. који гласе:

„Оператор дистрибутивног система електричне енергије прикупља и обрађује личне податке о крајњим купцима – физичким лицима, у циљу ажурирања базе података из става 1. тачка 13) овог члана.

Лични подаци из става 8. овог члана су: лично име и презиме, адреса пребивалишта, односно боравишта, ЈМБГ, адреса мерног места, идентификациони број мерног места и други подаци од значаја за вођење базе података.”.

Досадашњи ст. 6. и 7. постају ст. 10. и 11.

Члан 53.

После члана 137. додају се називи чланова и чл. 137а и 137б који гласе:

„Услуге флексибилности у дистрибутивном систему

Члан 137а

Оператор дистрибутивног система је дужан да набавља услуге флексибилности од учесника на тржишту, што укључује учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора енергије, учеснике на тржишту који се баве управљањем потрошњом, односно производњом, учеснике на тржишту који се баве складиштењем енергије, произвођаче, агрегаторе, као и активне купце.

Оператор дистрибутивног система је дужан да услуге из става 1. овог члана набавља у складу са транспарентним, недискриминирајућим и тржишним принципима.

Агенција, на основу анализе користи и трошкова коју спроводи оператор дистрибутивног система, утврђује да ли је набавка услуга флексибилности која је заснована на тржишним принципима економски оправдана или би таква набавка довела до озбиљних поремећаја тржишта или до већег загушења у систему.

Уколико Агенција утврди да су резултати анализе користи и трошкова позитивни оператор дистрибутивног система набавља услуге флексибилности у складу са ставом 2. овог члана.

Правилима о раду дистрибутивног система утврђују се техничке карактеристике за услуге флексибилности које се набављају.

Оператор дистрибутивног система је дужан да сарађује са оператором преносног система приликом набавке и активације услуга флексибилности у дистрибутивном систему у складу са правилима о раду дистрибутивног система, правилима о раду преносног система и правилима о раду тржишта електричне енергије, како би се осигурала оптимална употреба

ресурса за пружање услуга флексибилности, сигуран и ефикасан рад система и омогућио развој услуга флексибилности.

Трошкови повезани с набавком услуга флексибилности, укључујући трошкове потребних информационих и комуникационих технологија, као и трошкови потребне инфраструктуре, признају се оператору дистрибутивног система у складу с методологијом за одређивање цена приступа дистрибутивном систему.

Набавка нефреквентних помоћних услуга

Члан 137б

Свим учесницима на тржишту електричне енергије који су у могућности да пруже нефреквентне помоћне услуге, укључујући учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора, учеснике на тржишту ангазоване у управљању потрошњом, складиштаре електричне енергије и агрегаторе, потребно је да се омогући да пружају нефреквентне помоћне услуге.

Оператори система су одговорни за набавку нефреквентних помоћних услуга потребних за рад система у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишно заснованим процедурама.

Правилима о раду преносног система и правилима о раду дистрибутивног система ближе се уређује поступак квалификације учесника из става 1. овог члана, услови пружања нефреквентних помоћних услуга и начин утврђивања цена нефреквентних помоћних услуга.

У случају да оператор дистрибутивног система или оператор преносног система процени да пружање нефреквентних помоћних услуга засновано на тржишним принципима није економски оправдано, да не постоји релевантан број потенцијалних пружаоца услуга или да се у делу електроенергетског система може нарушити сигуран и поуздан рад система дужан је о томе обавестити Агенцију.

У случају из става 4. овог члана Агенција даје мишљење о начину набавке нефреквентних помоћних услуга.

Приликом набавке и активације нефреквентних помоћних услуга у дистрибутивној мрежи, оператор дистрибутивног система је дужан да сарађује са оператором преносног система у складу са правилима о раду дистрибутивног система, правилима о раду преносног система и потврђеним међународним уговорима, како би се осигурала оптимална употреба ресурса и ефикасан рад система, као и омогућио развој нефреквентних помоћних услуга.

Обавеза набавке нефреквентних помоћних услуга не односи се на потпуно интегрисане мрежне компоненте.”.

Члан 54.

Члан 138. мења се и гласи:

„Члан 138.

Оператор дистрибутивног система утврђује техничке захтеве за увођење разних облика напредних мерних система и анализира техничку и економску оправданост увођења напредних система мерења, ефекте на развој тржишта и користи за појединачне категорије крајњих купаца електричне енергије.

Ако анализа из става 1. овог члана покаже да је увођење напредног мерног система исплативо или када се напредни мерни системи у потпуности примене, напредни мерни системи морају задовољавати европске стандарде и захтеве из члана 138в овог закона.

На основу анализе из става 1. овог члана, у случају из става 2. овог члана, оператор дистрибутивног система ће израдити план имплементације економски оправданих облика напредних мерних система и доставити га Агенцији ради прибављања мишљења.

Оператор дистрибутивног система ће планом развоја система обухватити увођење напредних мерних система у складу са планом имплементације, за период за који се план развоја доноси.

Планом имплементације из става 2. овог члана, оператор дистрибутивног система ће обухватити минимално 80% места примопредаје у категорији крајњих купаца електричне енергије за коју је утврђена економска оправданост имплементације.

Ако анализа из става 1. овог члана покаже да увођење напредног мерног система није исплативо, оператор дистрибутивног система је дужан поновити анализу у року од четири године и о резултатима анализе обавестити Министарство и Агенцију.

Министарство о резултатима анализе обавештава надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора ”.

Члан 55.

После члана 138. додају се називи чланова и чл. 138а-138в који гласе:

„Право на напредно бројило

Члан 138а

Ако анализа из члана 138. став 1. овог закона покаже да увођење напредног мерног система није исплативо или ако планом увођења напредних мерних система нису обухваћени сви крајњи купци, оператор дистрибутивног система дужан је да на захтев крајњег купца обезбеди и угради напредно бројило.

Трошкове набавке и уградње напредног бројила из става 1. овог члана сноси подносилац захтева.

Оператор дистрибутивног система дужан је да најкасније у року од четири месеца од дана подношења захтева из става 1. овог члана угради напредно бројило.

Напредно бројило треба да задовољи интероперабилност и способност да пружи повезаност мерне инфраструктуре у реалном времену са системима за управљање енергијом купаца.

У понуди за уградњу напредног бројила из става 1. овог члана, оператор дистрибутивног система је дужан да подносиоцу захтева за уградњу напредног бројила прецизно наведе:

- 1) функције и интероперабилност које напредно бројило може да подржи;
- 2) услуге које су изводљиве као и предности које се могу остварити употребом напредног бројила;
- 3) све повезане трошкове које сноси подносилац захтева.

Оператор дистрибутивног система редовно, а најмање сваке две године, преиспитује и јавно објављује трошкове повезане с начином уградње напредних бројила у складу с одредбама овог члана те прати промене трошкова напредних бројила у складу с технолошким развојем целокупног напредног система мерења.

Конвенционално бројило

Члан 138б

Оператор дистрибутивног система је дужан да свако обрачунско мерно место крајњег купца које није опремљено напредним бројилом опреми индивидуалним конвенционалним бројилом којим се тачно мери стварна потрошња на том обрачунском мерном месту.

Крајњи купац треба да има могућност да директно или индиректно очита своје конвенционално бројило или да му се обезбеди приступ очитаном стању бројила путем корисничког интерфејса или другог одговарајућег интерфејса.

Члан 138в

Управљање подацима односи се на податке о мерењу и потрошњи, као и на податке о крајњем купцу који су потребни ради промене снабдевача, агрегатора или за услуге управљања потрошњом као и за друге услуге.

Правилима о раду дистрибутивног система ближе се уређује начин управљања, размена и приступ подацима о крајњим купцима.

Подацима се управља на начин да се обезбеди ефикасан, једноставан и безбедан приступ и размена података, као и заштита и безбедност података.

Обрада личних података спроводи се у складу са прописом којим се уређује заштита података.

Приступ подацима или подношење захтева за стављање на располагање података за крајњег купца се не наплаћују.

Оператори система су дужни да примењују захтеве интероперабилности и недискриминаторске поступке за приступ подацима у складу са актом које доноси надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.”.

Члан 56.

У члану 140. став 8. речи: „пумпи, бунара, система за наводњавање,” бришу се.

Члан 57.

Члан 141. мења се и гласи:

„Члан 141.

Поступак прикључења електране покреће се подношењем захтева за израду студије прикључења оператору дистрибутивног система. Студија прикључења није потребна за електране инсталисане снаге мање од 50 kW.

Уз захтев из става 1. овог члана прилаже се доказ да је за електрану одговарајућим документом просторно-урбанистичког планирања опредељује намена простора за њену изградњу, односно да је донета одлука о изради одговарајућег планског документа за електрану који се прикључује.

Оператор дистрибутивног система истовремено израђује студију прикључења за више поднетих захтева у временским периодима ближе уређеним актом из члана 214. закона. Студија прикључења мора да садржи и привремена ограничења снаге у току рада електране, за која оператор дистрибутивног система није дужан да плати финансијску надокнаду произвођачу, ако студија покаже да би прикључењем електране у одређеним временским интервалима оператор дистрибутивног система укупну активну снагу из

дистрибутивног система предао у преносни систем у износу већем од оног прописаног законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије;

Оператор дистрибутивног система ближе уређује права и обавезе са подносиоцем захтева кроз уговор о изради студије прикључења.

Оператор дистрибутивног система је дужан да до почетка временског периода из става 2. овог члана закључи уговор о изради студије прикључења, ако су испуњени услови за његово закључење прописани овим законом и актом из члана 214. овог закона.

Оператор дистрибутивног система је дужан да у року од десет дана од дана истека временског периода из става 3. овог члана достави студију прикључења подносиоцима захтева.

Подносилац захтева је дужан, да за електрану инсталисана снаге преко 400 kW у року не краћем од 30 дана од дана уручења студије о прикључењу, достави банкарску гаранцију да ће у року одређеном актом из члана 214. овог закона, изградити електрану.

Ако после уручења студије прикључења дође до смањења броја захтева који настављају са поступком прикључења у односу на број захтева који је био обрађен у истом временском периоду, оператор дистрибутивног система је дужан да по службеној дужности изврши измену студија прикључења.

Оператор дистрибутивног система је дужан да изда услове за пројектовање и прикључења имаоцу студије прикључења у року од 15 дана од дана пријема захтева, ако је ималац студије прикључења прибавио плански документ и израдио идејно решење. Услови за пројектовање и прикључење важе у границама важења студије прикључења, а реализују се изградњом електране.

Члан 58.

После члана 141. додају се чл. 141а и 141б који гласе:

„Члан 141а

Оператор дистрибутивног система је инвеститор изградње прикључка, и по правилу, гради прикључак на дистрибутивни систем.

На захтев лица које има студију прикључења и локацијске услове, оператор дистрибутивног система је дужан да закључи уговор о прикључењу на основу кога га овлашћује да у име оператора дистрибутивног система изгради прикључак.

Права и обавезе оператора дистрибутивног система и произвођача, уређују се уговором о пружању услуге прикључења који садржи нарочито: опис прикључка, годину прикључења, средства финансијског обезбеђења, права и обавезе у погледу израду планско-техничке документације за прикључак, решавање имовинско-правних односа за прикључак, прибављање дозвола за прикључак, праћење изградње прикључка, динамику извођења радова, рокове, стручни надзор који је одредио инвеститор и друга питања.

У случају из става 2. овог члана, произвођачу ће се умањити трошкови прикључења на систем у складу са методологијом за одређивање трошкова прикључења на систем за пренос и дистрибуцију.

За прикључак из става 2. овог члана прибавља се документација на име оператора дистрибутивног система у складу са законом којим се уређује изградња објеката.

Изградња или реконструкција дистрибутивне електроенергетске мреже из члана 128. став 2. овог закона и прикључка из става 1. овог члана на земљишту у јавној својини може се вршити без преноса инвеститорских права, уколико је инвеститор изградње или

реконструкције оператор дистрибутивног система који је основан, односно на којег су пренета овлашћења од стране власника земљишта у јавној својини.

За реконструкцију или доградњу објекта или прикључка из става б. овог члана, а који није уписан у јавне књиге о евиденцији непокретности, у складу са законом којим се уређује упис непокретности, не доставља се доказ о одговарајућем праву на земљишту, односно објекту, већ се као доказ подноси елаборат геодетских радова уз одговарајућу изјаву инвеститора о техничким карактеристикама и општем стању објекта.

По изградњи прикључка, прикључак постаје део дистрибутивног система.

У случају прикључења сопствене потрошње трансформаторских станица 400/x kV и 220/x kV оператора преносног система, трошкове изградње прикључка сноси оператор дистрибутивног система.

Члан 141б

Оператор дистрибутивног система је дужан да донесе, редовно ажурира и објави на својој интернет страници процедуру за прикључење која садржи:

- 1) опис свих фаза поступка прикључења са свим актима које оператор издаје у поступку прикључења, укључујући и уговоре који са закључују са подносиоцем захтева;
- 2) интерни опис процедуре решавања захтева;
- 3) услове и доказе за издавања аката у поступку прикључења;
- 4) рокове за поступање оператора дистрибутивног система и подносиоца захтева;
- 5) начин комуникације и достављања обавештења и поднесака;
- 6) опис правних лекова;
- 7) моделе аката, уговора и захтева који се издају, закључују и подносе у поступку прикључења;
- 8) друга питања од значаја за прикључење.

Оператор дистрибутивног система је дужан да јавно објави доступне капацитете за прикључење електрана на обновљиве изворе енергије и складишта.

Подаци о капацитетима нису обавезујући за оператора дистрибутивног система и информативног су карактера.”.

Члан 59.

После члана 146. додаје се назив члана и члан 146а који гласи:

„Интеграција електромобилности у електроенергетску мрежу

Члан 146а

Оператор дистрибутивног система је дужан да сарађује на недискриминаторној основи са физичким или правним лицем које је власник, развија или управља пуњачима за електрична возила, а у вези са њиховим прикључењем на мрежу, водећи рачуна да негативи повратни утицај пуњача на дистрибутивни систем буде минималан.

Прикључење јавно доступних и приватних места за пуњење електричних возила на дистрибутивни систем уређује се прописом из члана 214. овог закона и правилима о раду дистрибутивног система.

Оператор дистрибутивног система по правилу не може бити власник, нити развијати или управљати пуњачима за електрична возила осим у случају када поседује пуњаче искључиво за сопствене потребе.”.

Члан 60.

Члан 147. мења се и гласи:

„Члан 147.

Подземни и надземни водови и далеководи свих напонских нивоа су предмет уписа у катастар водова у складу са законом којим се уређује поступак уписа у катастар непокретности и водова, као и овим законом.

Трансформаторске станице свих напонских нивоа, укључујући командно-погонске зграде, каде трансформатора и спољна постројења, предмет су уписа у катастар непокретности у складу са законом којим се уређује поступак уписа у катастар непокретности и водова, као и овим законом.

Изузетно од става 2. овог члана, стубне трансформаторске станица су предмет уписа у катастар водова у складу са законом којим се уређује поступак уписа у катастар непокретности и водова, као и овим законом.

Електроенергетски објекти из ст. 1-3. овог члана за које је издата употребна, односно грађевинска дозвола, на захтев оператора преносног и дистрибутивног система, уписују се у катастар непокретности, односно катастар водова, на основу елабората геодетских радова и употребне или грађевинске дозволе, односно уверења које се издаје у складу са законом којим се уређује поступак уписа у катастар непокретности.

Изузетно од става 4. овог члана, за електроенергетске објекте - водове из ст. 1-3. овог члана који су изграђени до 2016. године, а за које уверење из става 4. овог члана надлежни орган не може да изда због непостојања техничке документације услед дејства више силе, упис се врши на основу геодетског елабората и оверене Изјаве овлашћеног лица оператора преносног или дистрибутивног система. За носиоца права се утврђује оператор преносног или дистрибутивног система.

Изузетно од става 4. овог члана, за електроенергетске објекте – зграде са електроенергетском опремом и постројења из ст. 1-3. овог члана који су изграђени до 2016. године, а за које уверење из става 4. овог члана надлежни орган не може да изда због непостојања техничке документације услед дејства више силе, упис се врши на основу Геодетског елабората, Извештаја о затеченом стању, сачињеним у складу са законом којим се уређује озакоњење објеката и оверене Изјаве овлашћеног лица оператора преносног или дистрибутивног система. За носиоца права се утврђује оператор преносног или дистрибутивног система.

Орган јединице локалне самоуправе надлежан за имовинско-правне послове донеће решење о утврђивању земљишта за редовну употребу и формирање грађевинске парцеле у складу са законом којим се уређује планирање и изградња, на захтев оператора преносног и дистрибутивног система који је власник објекта који није уписан као носилац права коришћења на грађевинском земљишту на коме је тај објекат изграђен. правноснажно решење о утврђивању земљишта за редовну употребу објекта је основ за упис својине на грађевинском земљишту у корист оператора преносног или дистрибутивног система.

Трансформаторске станице изграђене до 2016. године, на земљишту на коме су привредна друштва, или физичка лица, имала право коришћења до 4. августа 2023. године, без обзира на намену утврђену важећим планским документима, у поступку утврђивања земљишта за редовну употребу и формирање грађевинске парцеле у складу са законом којим се уређује планирање и изградња, оператор дистрибутивног система не плаћа накнаду за стицање права својине на том земљишту које је обухваћено решењем о утврђивању земљишта за редовну употребу и формирање грађевинске парцеле.”.

Члан 61.

После члана 160. додају се чл. 160а-160в који гласе:

„Члан 160а

Објектима за производњу електричне енергије и објектима за управљање потрошњом управља се без дискриминације на транспарентан начин кроз одговарајуће тржишне механизме, осим ако законом није другачије прописано.

Право приоритетног приступа оператор дистрибутивног система је дужан да омогући:

1) електранама које користе обновљиве изворе енергије, односно високоефикасне когенерације, инсталисане снаге мање од 400 kW,

2) електранама које користе обновљиве изворе енергије, ако почну са радом после 1. јануара 2026. године, а инсталисана снага им је мања од 200 kW,

3) и електранама који имају одобрен статус демонстрационог пројекта ограничено на период и у обиму који је неопходан да би се остварила сврха тог пројекта.

На захтев оператора система, Агенција може да одобри да се не примени право приоритетног приступа на објекте из става 2. овог члана који почну са радом најмање 6 месеци од доношења одлуке којом се одобрава то изузеће, односно да се право приоритетног приступа примени на објекте са мањом инсталисаном снагом у односу на снагу објеката из става 2. овог члана, ако утврди:

1) да постоји организовано унутардневно тржиште, друга veleпродајна тржишта и балансно тржиште која су у потпуности доступна свим учесницима на тржишту;

2) да су правила редиспечинга и управљања загушењима транспарентна;

3) ако национални допринос удела обновљивих извора енергије није мањи од националног циља утврђеног одлуком надлежног тела у складу са преузетим међународним обавезама или ако је удео обновљивих извора енергије у бруто финалној потрошњи електричне енергије минимум 50%.

Агенција је дужна да обавести надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора о изузећу из става 3. овог члана и образложењем о испуњености услова из става 3. овог члана.

Право на приоритетни приступ не може да се ограничи произвођачима који су то право стекли по ранијим прописима, осим ако те електране буду значајно измењене тако да те промене захтевају измену одобрења за прикључење или повећање капацитета електране.

Право на приоритетан приступ не сме да угрози сигурност рада система и да представља разлог за веће ограничење преносних капацитета између зона трговања у складу са чланом 165а овог закона, при чему свако ограничење права на приоритетан приступ мора бити транспарентно и недискриминаторно.

Основна правила редиспечинга

Члан 160б

Редиспечинг производње и редиспечинг управљања потрошњом заснива се на објективним, транспарентним и недискриминаторним критеријима.

Редиспечинг је отворен за све произвођачи електричне енергије без обзира на врсту технологије, објекте за складиштење електричне енергије и објекте управљиве потрошње

на домаћем тржишту, и за учеснике на тржишту у Енергетској заједници и Европској унији само ако је технички изводљиво.

Услуге објеката корисника система за потребе редиспечинга, што укључује нарочито производне објекте, објекте за складиштење електричне енергије, као и објекте управљиве потрошње набављају се тржишним путем и плаћају од стране оператора система у виду финансијске надокнаде.

Понуде за балансну енергију које се активирају у редиспечингу не узимају се у обзир приликом прорачуна цене финансијског поравнања за балансно одступање балансно одговорних страна.

Изузетно од става 2. овог члана, оператор преносног система може да врши редиспечинг који није заснован на тржишним принципима у следећим случајевима:

- 1) ако није успостављен редиспечинг на тржишним принципима;
- 2) ако су редиспечингом заснованом на тржишним принципима ангажовани сви доступни ресурси за редиспечинг;
- 3) ако је број и капацитет доступних производних објеката, објеката за складиштење електричне енергије и објеката управљиве потрошње на нивоу који не обезбеђује конкуренцију учесника у подручју где је потребно применити редиспечинг;
- 4) ако тренутно стање у мрежи редовно и на предвидљив начин доводи до загушења, тако да би редиспечинг на тржишним принципима довео до редовних стратешких понуда учесника на тржишту и, повећао ниво унутрашњих загушења;
- 5) ако је оператор преносног система донео акциони план за смањење загушења у мрежи или обезбеди минимални преносни капацитет између зона трговања у складу са чланом 165а овог закона.

Правилима о раду преносног система, правилима о раду дистрибутивног система односно правилима о раду тржишта уређује се редиспечинг а на основу објективних, транспарентних и недискриминаторних критеријума.

Оператор преносног система је дужан да Агенцију извештава једном годишње о:

- 1) степену развоја и ефикасности редиспечинга за производне објекте, објекте за складиштење електричне енергије и објекте управљиве потрошње;
- 2) разлозима за примену редиспечинга, количинама у MWh и врсти производних објеката које су биле предмет редиспечинга;
- 3) предузетим мерама да се смањи потреба за редиспечингом који смањује производњу електрана које користе обновљиве изворе енергије и из високоефикасне когенерације;
- 4) инвестицијама у дигитализацију мреже и услуга која повећавају флексибилност система.

Агенција је дужна да поднесе извештај о редиспечингу Регулаторном одбору Енергетске заједнице који садржи сажет приказ информација о условима из става 7. овог члана са препорукама о унапређењу ове области, као и да га објави на својој интернет страници.

Оператор преносног система, односно дистрибутивног система су дужни, да у границама захтева који се односе на одржавање поузданог и сигурног рада система:

- 1) гарантује способност преносне и дистрибутивне мреже да пренесе и дистрибуира произведену електричну енергију из електрана које користе обновљиве изворе енергије и

електрана са високоефикасном когенерацијом, са минималном потребом за редиспечингом, чиме се не спречава да се при планирању мреже узме у обзир ограничено редиспечирање ако оператор преносног система и оператор дистрибутивног система могу на транспарентан начин показати да је то економски ефикасније и да не прелази 5% годишње производње електричне енергије у постројењима која се служе обновљивим изворима енергије и која су прикључена на њихову мрежу, осим уколико је удео електричне енергије из таквих електрана већи од 50% у бруто финалној потрошњи електричне енергије;

2) предузима одговарајуће тржишне и мрежне тополошке мере у циљу минимизовања редиспечинга којим се смањује производња електричне енергије из обновљивих извора и високоефикасне когенерације;

3) обезбеди флексибилност мреже.

Основна правила редиспечинга који није заснован на тржишним принципима

Члан 160в

У случају примене редиспечинга који није заснован на тржишним принципима, оператор преносног система је дужан да плаћа финансијску надокнаду кориснику система чији је производни објекат, објекат за складиштење електричне енергије или објекат управљиве потрошње предмет редиспечинга, осим уколико је корисник система пристао на прикључење којим се не гарантује сигурна испорука електричне енергије у систем.

Финансијска надокнада из става 1. овог члана мора бити једнака већој вредности једног од следећих елемената или њиховој комбинацији уколико би примена само већег елемента довела до неоправдано ниске или неоправдано високе надокнаде:

1) додатни оперативни трошкови изазвани применом редиспечинга, као што су додатни трошкови горива у случају редиспечинга који утиче на повећање производње електричне енергије или трошкови обезбеђивања резервног грејања у случају када се редиспечингом смањује производња електране која користи високоефикасну когенерацију;

2) нето приходи од продаје електричне енергије на дан-унапред тржишту коју би производни објекти, објекти за складиштење електричне енергије и објекти управљиве потрошње испоручили на тржиште да није примењен редиспечинг, укључујући у нето приходе и финансијску вредност подстицаја која би за такве објекте била исплаћена корисницима система ако су у систему подстицаја.”.

Члан 62.

После члана 164. додаје се назив члана и члан 164а који гласи:

„Зона трговања

Члан 164а

Границе зоне трговања заснивају се на дугорочним и структурним загушењима у преносној мрежи.

Унутар зоне трговања не могу да постоје структурна загушења, осим уколико не утичу на суседне зоне трговања, или ако утичу, да таква загушења могу да постоје привремено, под условом да је утицај на суседне зоне трговања ублажен мерама корективних акција и да таква загушења не смањују коришћење преносних капацитета између зоне трговања у складу са чланом 165а.

Зона трговања се формира тако да максимизује економску ефикасност и прекограничну трговину у складу са чланом 165а између зона трговања у истом региону за прорачун капацитета, уз одржавање сигурности снабдевања.

Ако ЕНТСО-Е или регулаторно тело надлежно за једно или више оператора преносних система у другим контролним областима достави извештај оператору преносног система у коме су утврђена структурна загушења, оператор преносног система без одлагања о томе обавештава Агенцију која у року не дужем од шест месеци, а у сарадњи са оператором преносног система, на основу методологије за измену зоне трговања донете на нивоу Европске уније, може да донесе одлуку којом утврђује да је потребно изменити зону трговања или да утврди да је делотворније да оператор преносног система донесе акциони план за смањење структурних загушења уместо да се изврши измена зоне трговања.

Агенција о одлуци из става 4. овог члана обавештава надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Ако Агенција одлучи да је потребно изменити зону трговања обавестиће о томе све надлежне органе чланица Европске уније и придружених страна из Уговора о оснивању енергетске заједнице са којима се зона трговања Републике Србије налази у региону за прорачун капацитета у циљу доношења једногласне одлуке о измени зоне трговања, у складу са обавезама које произилазе из уговора о оснивању енергетске заједнице. Агенција пре доношења одлуке о измени зоне трговања консултује заинтересоване стране док у одлуци посебно утврђује датум њене примене и одговарајући прелазни период ако је потребан.

Уколико надлежни органи чланица европске уније и придружених страна из уговора о оснивању енергетске заједнице једногласно не донесу одлуку о измени зоне трговања, коначну одлуку о измени зоне трговања доноси надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

У случају да Агенција у одлуци из става 4. овог члана утврди да је делотворније да оператор преносног система донесе акциони план за смањење структурних загушења уместо да се изврши измена зоне трговања, оператор преносног система је дужан да донесе тај план за период од четири године.

Без обзира на степен реализације акционог плана из става 8. овог члана, оператор преносног система је дужан да обезбеди годишње повећање преносних капацитета у линеарној путањи између зоне трговања до његове минималне вредности утврђене у складу са чланом 165а овог закона и да извештава агенцију и надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора сваке године у време важења акционог плана, као и шест месеци након његовог истека, о томе да ли је преносни капацитет у претходних 12 месеци између зоне трговања повећан у складу са линеарном путањом, односно да ли је достигао минималне вредности из члана 165а овог закона, које морају да се остваре најкасније до 31. децембра 2027.

Почетна вредност линеарне путање годишњег повећања преносних капацитета између зоне трговања одређује се упоређивањем вредности додељеног капацитета на граници зоне трговања или на критичном елементу мреже у години која претходи години доношења акционог плана из става 8. овог члана и вредности додељеног просечног капацитета за период од три године које претходе години доношења акционог плана, тако да се за почетну вредност узима она вредност која је већа.

Трошкови корективних акција који су потребни да би се испунила линеарна путања годишњег повећања преносних капацитета између зоне трговања или омогућио преносни

капацитет на граници зоне трговања, односно критичном елементу мрежу у складу са акционим планом из става 8. овог члана сноси оператор преносног система.

Сваке године у току примене акционог плана из става 8. овог члана, као и у року од шест месеци од његовог истека, оператор преносног система доставља извештај агенцији и надлежном телу сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора да ли је у току претходних 12 месеци расположив преносни капацитет између зоне трговања достигао вредности из линеарне путање годишњег повећања преносних капацитета између зоне трговања, односно да ли је од 1. јануара 2028.године достигнут минимални капацитет из члана 165а овог закона. пре слања извештаја, оператор преносног система доставља све релевантне податке агенцији на сагласност.

Ако се из извештаја оператора преносног система утврди да оператор преносног система не повећава преносни капацитет између зоне трговања у складу са линеарном путањом из става 9. овог члана, Агенција у року шест месеци покреће поступак измене или одржања зоне трговања у складу са ст. 6 и 7. овог члана.

Шест месеци пре истека акционог плана из става 8. овог члана, оператор преносног система је дужан да преостала загушења регулише корективним акцијама о свом трошку или се покреће поступак измене трговања у складу са уговором о енергетској заједници

Ако оператор преносног система не донесе акциони план из става 8. овог члана, дужан је да у року од 12 месеци од дана када су утврђена структурна загушења извести агенцију и надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора да ли је преносни капацитет између зона трговања достигао у претходних 12 месеци минималне вредности из члана 165а овог закона. пре слања извештаја, оператор преносног система доставља све релевантне податке Агенцији на сагласност.

Акциони план из става 8. овог члана оператор преносног система доставља агенцији на сагласност.

Члан 63.

Назив члана и члан 165. мењају се и гласе:

„Принципи за расподелу капацитета и управљања загушењима између зона трговања

Члан 165.

Оператор преносног система врши расподелу преносног капацитета између зона трговања кроз експлицитне или имплицитне аукције.

Методе доделе капацитета из става 1. овог члана могу се применити на истој граници између зона трговања.

За расподелу унутардневног преносног капацитета између зоне трговања, примењује се метода континуиране трговине која се може комбиновати са методом расподеле капацитета путем аукција уколико је изводљиво.

У случају загушења, предност у додели преносног капацитета између зоне трговања, без обзира на метод аукције, има учесник на тржишту који достави најповољнију понуду.

Додељена права на коришћење преносних капацитета између зона трговања су преносива уколико је оператор преносног система обавештен о преносу права и у могућности да изврши пренос права.

Учесник на тржишту је дужан да обавести оператора преносног система пре преноса права на коришћење преносног капацитета између зона трговања на другог учесника на тржишту.

У случају да оператор преносног система не допусти пренос права на коришћење преносних капацитета између зона трговања, дужан је да о томе јавно обавести све учеснике на тржишту, укључујући и Агенцију.

Проблем загушења мреже оператор преносног система решава:

- 1) недискриминаторним тржишним методама које дају ефикасне економске сигнале учесницима на тржишту и операторима преносног система;
- 2) применом метода које не захтевају плаћање преносних капацитета између зона трговања без селективног избора појединих уговора о продаји електричне енергије закључених између учесника на тржишту.

Ако оператор преносног система предузима оперативне мере да одржи рад система у нормалном стању, онда узима у обзир утицај тих мера на суседне контролне области и усклађује мере са операторима преносног система на које те мере имају утицај.

Оператор преносног система примењује процедуре ограничења размене електричне енергије између зона трговања само када у ванредним ситуацијама мора хитно да делује, а редиспечинг и контратрговина нису могући, при чему се ове процедуре примењују на недискриминаторан начин.

Осим у случајевима више силе, учесници на тржишту којима је додељен капацитет између зона трговања имају право на повраћај накнаде за додељени капацитет ако им се право на коришћење капацитета ограничи.

Учесницима на тржишту је доступан максимални капацитет између зона трговања и максимални капацитет преносне мреже у складу са стандардима за безбедан и сигуран рад преносног система.

Приликом одређивања максималног преносног капацитета за трговину између зона трговања, оператор преносног система узима у обзир резултате прорачуна регионалног координационог центра, осим у случају ако би ти резултати довели до кршења граничних вредности погонских величина, које је утврдио у складу са смерницама за рад међусобно повезаних преносних система.

Оператор преносног система узима у обзир и координисане акције које, као крајњу меру, донеси регионални координациони центар у циљу смањења преносног капацитета између зоне трговања, у случају када утврди да доступне корективне акције у региону за прорачун капацитета или између региона за прорачун капацитета нису довољне да се обезбеди линеарна путања годишњег повећања капацитета, односно минимални капацитет између зона трговања из члана 165а став 2. овог закона, а да се тиме не угрози сигуран рад система.

Ако надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, односно АЦЕР, ако је примењиво, утврди да је смањење капацитета из става 14. овог члана неосновано, Агенција предузима мере према оператору преносног система и регионалном координационом центру у складу са својим надлежностима.

Оператор преносног система може да користи контратрговину, редиспечинг, укључујући и прекогранични редиспечинг, у циљу максимизације вредности преносног капацитета између зона трговања, а дужан је да учествује у координисаним прекограничним корективним акцијама које су усмерене на његово повећање.

Учесници на тржишту су дужни да благовремено обавесте операторе преносног система о намери да користе додељено физичко право на преносни капацитет између зона трговања. Додељено физичко право на преносни капацитет између зона трговања које се не

користи биће поново понуђено учесницима на тржишту на транспарентан и недискриминаторан начин.

Учесници на тржишту који не искористе додељено право на коришћење преносног капацитета између зона трговања дужни су да плате надокнаду оператору преносног система, која одражава трошкове за некоришћење капацитета који су оправдани и сразмерни.

Финансијске последице неиспуњавања обавеза у вези са расподелом преносног капацитета између зона трговања носе оператор преносног система и Немо ако су одговорни.

Оператор преносног система у правилима из члана 164. овог закона уређује кључне концепте и методе утврђивања одговорности у вези са финансијским последицама које настају услед неиспуњавања обавеза које проистичу из расподеле преносног капацитета између зона трговања, као и начин одређивања накнада због губитка права учесника на тржишту на коришћење овог капацитета.

Оператор преносног система, уколико је то технички могуће, примењује међусобно пребијање размена електричне енергије између зона трговања супротног смера на истој граници у циљу максималног коришћења преносног капацитета између зона трговања, узимајући у обзир сигурност преносног система. Размене између зона трговања које смањују загушење не могу се одбити.”.

Члан 64.

После члана 165. додају се чл. 165а-165в који гласе:

„Члан 165а

Оператор преносног система не сме да ограничава преносне капацитете између зона трговања које се стављају на располагање учесницима на тржишту како би решавао загушења унутар своје зоне трговања или као средство управљања токовима снага који су резултат трансакција унутар ове зоне.

Оператор преносног система обезбеђује да учесницима на тржишту понуди минимални ниво преносних капацитета између зона трговања и то:

1) за границе између зона трговања за које се примењује прорачун капацитета заснован на хармонизованом нето преносном капацитету, минимални капацитет износи 70% капацитета уз испуњење критеријума сигурности за одређену листу испада;

2) за границе између зона трговања за које се примењује прорачун капацитета заснован на токовима снага, минимални капацитет је маргина доступна за токове услед размене између зона трговања на сваком критичном елементу мреже који треба да износи 70% капацитета уз испуњење критеријума сигурности за одређену листу испада, док преостали износ од 30% капацитета може да се употреби за маргину поузданости, кружне токове и унутрашње токове.

Оператор преносног система може да затражи од Агенције изузеће од примене минималног процента преносног капацитета за трговину између зона трговања из става 1. овог члана из разлога сигурности рада система, при чему то изузеће не сме бити у вези са ограничењем расподељених капацитета у случају из члана 165. ст. 10. и 11. овог закона.

Изузеће се може дати на годину дана са правом продужења на још годину дана и примењено само ако је нужно за одржавање сигурности рада система и без дискриминације између унутрашње и прекограничне трговине.

Агенција је дужна да се пре одобравања изузећа консултује са регулаторним телима унутар региона за прорачун капацитета на које ово изузеће има утицај, у поступку сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Ако се регулаторна тела унутар региона за прорачун капацитета не сагласе са изузећем, коначну одлуку о изузећу доноси надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, односно аџер, ако је примењиво.

У случају добијања изузећа из ст. 3-5 овог члана, оператор преносног система је дужан да развије и донесе методологију и пројекте за решавање проблема због којих је добио изузеће.

Изузеће из ст. 3-5 овог члана престаје истеком рока његовог важења или од тренутка решавања проблема због којих је изузеће добијено уз зависности од тога шта раније наступи

Када Агенција са другим регулаторним телима одлучује о расподели трошкова корективних акција између оператора преносног система, анализира у којој мери су унутрашњи токови снага зоне трговања допринели загушењу на њеним границама и руководи се принципом да трошкови између оператора преносног система буду расподељени у складу са доприносом загушењу која проистиче из токова снага унутар зоне трговања за коју су надлежни.

Агенција не узима у обзир трошкове које су произвели токови снага унутар зоне трговања, а које су последица интерних трансакција унутар зоне, под условом да су такви токови снага мањи од нивоа који би се очекивао кад не би било структурног загушења у зони трговања.

Агенција узима у анализи онај очекивани ниво токова снага из става 10. овог члана који су заједнички утврдили оператори преносног система у истом региону за прорачун капацитет за сваку границу зоне трговања, а са којим се су се сагласила сва регулаторна тела у региону.

Члан 165б

Оператор преносног система прерачунава расположив преносни капацитет између зона трговања после истека рока за подношење понуда за доделу дан-унапред и унутардневних преносних капацитета између зона трговања. оператор преносног система расподељује расположив преносни капацитет између зоне трговања увећан за преостали преносни капацитет који није претходно расподељен и капацитет који су ослободили имаоци права на физичко коришћење преносног капацитета између зона трговања.

Оператор преносног система предлаже начин расподеле преносног капацитета између зона трговања у свим временским оквирима, укључујући време за дан-унапред, унутардневно време, као и временски оквир за потребе балансирања. агенција разматра предлог начина расподеле преносних капацитета између зона трговања.

Оператор преносног система и агенција послове из става 1. овог члана обављају у сарадњи са операторима преносног система и регулаторним телима у државама чланицама европске уније и придруженим странама из уговора о оснивању енергетске заједнице у складу са уговором о енергетској заједници.

У случају из става 2. овог члана, оператор преносног система је дужан да узме у обзир:

- 1) карактеристике тржишта електричне енергије;
- 2) оперативне услове рада електроенергетског система, као што су последице нетовања коначних планова рада баланских група;

3) ниво усаглашености процената додељених преносних капацитет између зона трговања у различитим временским оквирима тржишта.

Ако је преносни капацитет остао недодељен између зона трговања након временског затварања унутардневног тржишта за доделу преносних капацитета између зона трговања, оператор преносног система може да искористи недодељени капацитет за размену балансне енергије или за нетовање одступања.

Ако је преносни капацитет између зона трговања додељен за размену балансне енергије или потребе дељења балансне резерве, оператор преносног система је дужан да поступа у складу са мрежним правилима којима се уређују правила за балансну електричну енергију из члана 93а овог закона.

Оператор преносног система не може у поступку одређивања преносног капацитета између зона трговања, да повећа границу сигурности због размене балансне енергије и дељења балансне резерве.”.

Члан 165в

Процеси управљања загушењем које су повезане са унапред одређеним временским оквиром могу генерисати приход само у случају када дође до загушења у том временском оквиру, осим у случају нових интерконектора који имају изузеће

Кроз процес е из става 1. овог члана не сме фаворизовати било која страна која захтева капацитет или енергију, нити ометати напоре да се смања загушења.

Сви приходи стечени доделом преносних капацитета између зона трговања оператор преносног система користи у следеће сврхе:

1) гарантовање расположивости додељеног преносног капацитета између зона трговања;

2) одржавање или повећање преносног капацитета између зона трговања кроз оптимизацију коришћења постојећих интерконектора у виду координисаних корективних мера, ако је применљиво, или кроз инвестиције у мрежу, а нарочито у изградњу нових интерконективних далековода којима се смањује загушење.

Оператор преносног система и Агенција узимају у обзир методологију АЦЕР-а о начину коришћења прихода од загушења

Ако оператор преносног система не може приходе из става 1. овог члана ефикасно да користи у сврхе наведене у ставу 1. овог члана, може их уз сагласност Агенције, користити као приход који Агенција узима у обзир приликом доношења методологије за одређивање цене приступа систему за пренос електричне енергије до максималног износа који одреди Агенција. Остатак прихода ставља се на посебан интерни рачун оператора преносног система док се не створе услови да се користи у сврхе наведене у ставу 1. овог члана.

Оператор преносног система је дужан достави извештај Агенцији о начину коришћења прихода из става 1. овог члана.

Агенција је дужна да до 1. марта сваке године објави и достави Регулаторном одбору Енергетске заједнице у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора извештај који садржи:

- 1) приходе из става 1. овог члана у претходној календарској години;
- 2) податке о томе како су приходи из става 1. овог члана коришћени, укључујући и податке о посебним пројектима на која су ти приходи усмерени;

3) податке о приходима из става 1. овог члана који се налазе на посебном интерном рачуну оператора преносног система;

4) податке о износу прихода из става 1. овог члана који су узети у прорачун цене за приступ систему;

5) потврду Агенције да је рачунање прихода из става 1. овог члана у износ цене за приступ систему извршено у складу са овим законом.

У случају да се приходи од загушење користе у прорачуну за одређивање цене приступа систему, оператор преносног система је дужан да у извештају из става 4. овог члана извести о коришћењу тих прихода у сврхе из става 1. овог члана.”.

Члан 65.

После члана 167. додаје се назив члана и члан 167а који гласи:

„Конкурентна, флексибилна и недискриминаторна тржишта

Члан 167а

Учесници на тржишту, под једнаким условима, подлежу транспарентним, сразмерним и недискриминаторним правилима, накнадама и поступању у погледу одговорности за балансирање, приступа тржиштима, приступа подацима, промене снабдевача и агрегатора, начину обрачуна и лиценцирања.

На унутрашњем тржишту електричне енергије не могу да постоје препреке у погледу уласка на тржиште, рада и изласка с тржишта, не доводећи у питање надлежности које се примењују у односу на треће земље.

Учесници на тржишту из трећих земаља када послују на унутрашњем тржишту електричне енергије Републике Србије дужни су да поступају у складу са домаћим прописима, укључујући прописе који се односе на заштиту животне средине и безбедност, као и прописе у складу са потврђеним међународним уговорима.

Приликом развоја нових интерконектора узимају се у обзир циљеви за интерконекцију електричне енергије утврђени у складу са преузетим међународним уговорима.”.

Члан 66.

Члан 168. мења се и гласи:

„Члан 168.

Тржиште електричне енергије обухвата:

- 1) билатерално тржиште електричне енергије;
- 2) балансно тржиште електричне енергије;
- 3) организовано тржиште електричне енергије;
- 4) тржиште преносних капацитета између зона трговања;
- 5) тржиште помоћних услуга.

Према времену трговања електричном енергијом тржиште електричне енергије може бити:

- 1) тржиште са терминском испоруком;
- 2) тржиште за дан унапред;
- 3) унутардневно тржиште.

Оператор преносног система електричне енергије уређује и администрира тржиште из става 1. тач. 2), 4) и 5) овог члана, док енергетски субјект који обавља делатност управљања организованим тржиштем електричне енергије (у даљем тексту: Оператор тржишта) уређује и администрира тржиште из става 1. тачка 3) овог члана, уз поштовање принципа јавности и недискриминације.

Члан 67.

После члана 168. додају се називи чланова и чл. 168а-168ђ који гласе:

„Принципи функционисања тржишта електричне енергије

Члан 168а

Тржишта електричне енергије из члана 168. овог закона, заснивају се на следећим принципима:

- 1) цене се формирају на основу понуде и тражње;
- 2) правилима тржишта треба да се подстиче слободно формирање цена, максимално избегавајући формирање цена која нису резултат понуде и тражње;
- 3) правилима тржишта треба да се омогући развој флексибилне производње електричне енергије, нискоугљенична производња електричне енергије, као и флексибилна потрошња електричне енергије;
- 4) купцима треба да омогући да имају користи од тржишта и веће конкуренције на малопродајним тржиштима и да буду овлашћени да наступају на тржишту електричне енергије;
- 5) учешће крајњих купаца и малих предузећа на тржишту електричне енергије треба омогућити кроз агрегирање њихове производње електричне енергије из различитих производних јединица, односно објеката управљиве потрошње, обезбеђујући им да на основу таквог агрегирања формирају заједничку понуду на тржишту, као и да заједнички делују на електроенергетски систем;
- 6) тржишна правила треба да омогуће декарбонизацију електроенергетског система тако што ће омогућити интеграцију електричне енергије из обновљивих извора енергије и подстаћи енергетску ефикасност, на начин и у мери која неће угрозити енергетску стабилност земље;
- 7) тржишна правила треба да подстакну инвестиције у производњу електричне енергије, посебно дугорочне инвестиције усмерене на добијање декарбонизованог и одрживог електроенергетског система, на објекте за складиштење електричне енергије, енергетску ефикасност и одзив потрошње, у циљу задовољења потреба тржишта, као и омогућити поштenu конкуренцију на тржишту, обезбеђујући сигурност снабдевања;
- 8) баријере прекограничној размени електричне енергије, као и трансакцијама на тржишту треба прогресивно уклањати;
- 9) тржишна правила треба да подстакну регионалну сарадњу, тамо где је то примењиво;
- 10) безбедна и одржива производња електричне енергије, складиштење електричне енергије и управљива потрошња учествују под равноправним условима на тржишту;
- 11) произвођачи електричне енергије су директно или индиректно одговорни за продају на тржишту електричне енергије коју произведу;

12) тржишна правила треба да допусте развој демонстрационих пројеката у одрживе енергетске ресурсе, технологије или системе који треба да се реализују и употребљавају у друштвену корист;

13) тржишна правила треба да омогуће ефикасно управљање производним капацитетима, објектима за складиштење електричне енергије и управљиву потрошњу;

14) тржишна правила треба да омогуће слободан улазак и излазак са тржишта приведним субјектима која се баве производњом електричне енергије, складиштењем електричне енергије и управљивом потрошњом, на основу њихове процене о економској и финансијској одрживости њихових делатности;

15) у циљу заштите учесника на тржишту од ризика променљивости цена електричне енергије на тржишту, као и смањења несигурности у погледу повраћаја њихових инвестиција, дугорочни заштитни (хеџинг) тржишни производи треба да буду доступни на организованом тржишту електричне енергије на транспарентан начин, укључујући и доступност о снабдевању на билатералном тржишту, у складу са прописима о конкуренцији;

16) учесници на тржишту треба да имају право да приступе електроенергетском систему под објективним, транспарентним и недискриминаторним условима.”.

Принципи функционисања организованог дан-унапред и унутардневног тржишта електричне енергије

Члан 168б

Оператор преносног система и Немо дужни су да у складу са преузетим међународним обавезама сарађују на регионалном нивоу и нивоу придружених страна из Уговора о оснивању Енергетске заједнице у циљу повећања ефикасности и ефикасности тржишта за дан унапред и унутардневног тржишта.

Тржиште за дан унапред и унутардневно тржиште електричне енергије треба да буду уређени тако да:

1) учесници на тржишту не подлежу дискриминацији;

2) максимизују способност учесника на тржишту да управљају својим балансним одступањима;

3) максимално омогуће учесницима на тржишту да учествују у прекограничној трговини што је ближе могуће реалном времену испоруке електричне енергије;

4) обезбеде цене електричне енергије које одражавају реалну тржишну вредност на које учесник на тржишту може да се ослони приликом уговарања финансијских инструмената којим се штите од ризика промене цена електричне енергије;

5) обезбеђују сигуран рад система истовремено омогућавајући максимално коришћење преносног капацитета;

6) обезбеђују транспарентност, не доводећи у питање заштиту поверљивих и комерцијално осетљивих података, као ни обављање трговине на анониман начин;

7) не праве разлику између трговине унутар домаће зоне трговања и трансакција између зона трговања;

8) обезбеђују свим учесницима на тржишту да учествују, како индивидуално, тако и преко агрегатора.

Трговина на организованом тржишту за дан унапред и унутардневном тржишту

Члан 168в

Немо је дужан да омогући трговину електричном енергијом:

- 1) што је ближе могуће тренутку испоруке електричне енергије, а до истека рока за подношење понуда за доделу унутардневних преносних капацитета између зона трговања;
- 2) на тржишту за дан-унапред и унутардневном тржишту у временском интервалу који најмање одговара обрачунском интервалу за обрачун балансног одступања балансно одговорних страна;
- 3) на тржишту за дан унапред и унутардневном тржишту са правом да минимална понуда учесника на тржишту буде 500 kW или мање како би се омогућило ефективно учешће објеката управљиве потрошње, објеката за складиштење електричне енергије и малих постројења која користе обновљиве изворе енергије, укључујући директно учешће купаца.

Тржиште са терминском испоруком

Члан 168г

Оператор преносног система је дужан да изда дугорочна права на коришћење преносног капацитета између зона трговања која омогућују учесницима на тржишту, укључујући и произвођаче електричне енергије из обновљивих извора, да се заштите од ризика промене цена електричне енергије, осим уколико Агенција на захтев оператора преносног система процени да учесници на тржишту имају довољно финансијских инструмената за заштиту од ризика промене цена електричне енергије на домаћем тржишту.

У случају доделе дугорочних права на коришћење преносног капацитета између зоне трговања, оператор система је дужан да доделу права врши на транспарентан начин, на тржишним принципима и недискриминаторни начин на јединственој платформи за расподелу.

Оператор тржишта је дужан да развија дугорочне финансијске инструменте за трговину који омогућавају учесницима на тржишту, укључујући и произвођаче електричне енергије из обновљивих извора да се заштите од ризика промене цена електричне енергије, при чему оператор тржишта не може да захтева да учесници на тржишту те инструменте користе само за заштиту од ризика промене цене електричне енергије у домаћој зони трговања.

Техничка ограничења за формирање понуда на организованом тржишту електричне енергије

Члан 168д

Формирање понуде купаца и продаваца на veleпродајном тржишту електричне енергије, цена електричне енергије у свим временским оквирима тржишта, као и понуде балансне енергије и цене поравнања за балансна одступања балансно одговорних страна, не подлежу максималним и минималним ограничењима цена.

Изузетно од става 1. овог члана, Немо може применити максимална и минимална ограничења за формирање цена на организованом дан-унапред и унутардневном тржишту која не воде до непотребног ограничења трговине, уз механизам њиховог аутоматског

прилагођавања у тренутку када на тржишту та ограничења буду достигнута, али под условом да су таква ограничења хармонизована на европском нивоу.

Оператор преносног система не може да предузима мере у циљу мењања цена на veleпродајном тржишту електричне енергије.

Агенција је дужна да идентификује прописе и мере које могу да допринесу посредном ограничењу цена на veleпродајном тржишту електричне енергије, укључујући и оне које се односе на ограничења понуда за активирање балансне енергије, понуда у оквиру механизма за обезбеђење капацитета, мере које предузима оператор преносног система, мере којима се доводе у питање постојећи тржишни резултати или спречава злоупотреба доминантног положаја или неефикасно дефинисаних зона трговања.

Ако Агенција на основу прописа и мера из става 4. овог члана утврди могућност ограничења формирања veleпродајних цена дужна је да надлежним органима предложи мере којима се ограничења на формирања цена на veleпродајном тржишту уклањају, односно ублажавају.

Агенција је дужна да достави извештај надлежном телу у складу са потврђеним међународним уговорима о мерама из става 5. овог члана у року од шест месеци од дана утврђења могућности ограничења формирања veleпродајних цена.

Вредност неиспоручене електричне енергије

Члан 168 ђ

Оператор преносног система је дужан да процени вредност неиспоручене електричне енергије у складу са методологијом ЕНТСО-Е и да је јавно објави.

Вредност неиспоручене електричне енергије оператор преносног система преиспитује сваких пет година или раније ако су наступиле значајне промене од којих зависи њена процена.”.

Члан 68.

У члану 169. став 1. тачка 10) брише се.

Члан 69.

У члану 171. после става 3. додају се нови ст. 4. и 5. који гласе:

„Сваки учесник на тржишту је одговоран за балансна одступања која направи електроенергетском систему.

Балансно одговорна страна је финансијски одговорна за балансна одступања и дужна је да допринесе балансу електроенергетског система.”.

Досадашњи ст. 4-8. постају ст. 6-10.

У досадашњем ставу 5. који постаје став 7. речи: „и купац-произвођач” бришу се.

Члан 70.

У члану 173. став 2. после речи: „снабдевача” додају се речи „и агрегатора”.

Члан 71

После члана 173. додају се називи чланова и чл. 173а и 173б који гласе:

Члан 173а

Балансно тржиште електричне енергије, укључујући и учешће у претквалификационом поступку уређује оператор преносног система на начин да:

1) обезбеди недискриминацију између учесника на тржишту, при чему се узимају у обзир различите техничке потребе електроенергетског система, као и различите техничке могућности електрана, објеката за складиштење електричне енергије и објеката управљиве потрошње;

2) помоћне услуге буду дефинисане на транспарентан и технолошки неутралан начин, као и да се набављају транспарентно и у складу са тржишним принципима од пружаоца који су технички оспособљени за пружање услуге што се верификује кроз предквалификациони поступак у складу са правилима о раду преносног, односно дистрибутивног система и правилима за прикључење на преносни систем;

3) обезбеди недискриминаторни приступ свим учесницима на тржишту, како индивидуално тако и преко агрегатора, укључујући и постројења која користе обновљиве изворе, објекте управљиве потрошње и објекте за складиштење електричне енергије;

4) да се тржишна правила прилагоде повећању уделу електричне енергије из варијабилних обновљивих извора, повећању управљиве потрошње, као и новим технологијама, истовремено уважавајући потребе електроенергетског система.

Набавка услуга балансирања врши се у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишно заснованим процедурама.

Цена балансне енергије не може да буде унапред одређена уговором о закупу балансне резерве, а њена набавка мора бити транспарентна, уз заштиту поверљивих и комерцијално осетљивих података.

Балансно тржиште треба да обезбеди сигуран рад система и омогући максимално коришћење и ефикасну расподелу преносних капацитета између зона трговања у свим временским интервалима, у складу са чланом 165а овог закона.

Правилима о раду тржишта треба омогућити учесницима у да достављају понуде што ближе реалном времену испоруке електричне енергије, при чему рок за подношење понуда на балансном тржишту не сме да се завршава пре истека рока за подношење понуде за доделу унутардневних преносних капацитета између зона трговања.

Цена балансне енергије за стандардне производе за балансирање и посебне производе за балансирање одређује се методом маргиналних трошкова, осим ако оператор преносног система у правилима о раду тржишта предвиди алтернативну методу одређивања цене балансне енергије која је ефикаснија, под условом да је таква метода идентична методи коју су регулаторна тела у Европској унији одобрила свим операторима преносног система.

Цене поравнања за балансно одступање балансно одговорних страна одређује се по цени која одражава вредност електричне енергије у реалном времену.

Обрачунски интервал на балансном тржишту од 1. јануара 2025. године не може бити дужи од 15 минута, осим ако Агенција на захтев оператора преносног система одобри изузеће које може да траје најдуже до 1. јануара 2027. године, при чему за време трајања изузећа обрачунски интервал за балансно одступање не може бити дужи од 30 минута.

Област утврђивања цене поравнања за балансно одступање за које се одређује цена поравнања за балансно одступање балансно одговорних страна једнако је зони трговања, односно контролној области.

Оператор преносног система може да затражи од Агенције изузеће од примене ст. 2 и 4. овог члана, ако стандардни производи за балансирање нису довољни да обезбеде сигуран рад система или ако ресурси за пружање услуге балансирања не могу да учествују на тржишту.

Агенција може дати изузеће из става 8. овог члана, али само за неке посебне производе за балансирање који се примењују само на домаћем тржишту ако нису предмет прекограничне размене са другим операторима преносног система.

Захтев из става 8. овог члана садржи:

1) опис мера које минимизују коришћење посебних производа за балансирање уз поштовање економске ефикасности;

2) показатеље који указују да посебни производи за балансирање не доводе до значајне неефикасности и поремећаја на балансном тржишту, како на домаћем балансном тржишту тако и ван њега;

3) правила и информације о поступку претварања понуда за балансну енергију обухваћене посебним производима за балансирање у понуде за балансну енергију у складу са стандардним производима за балансирање.

Набавка балансног капацитета

Члан 173б

Оператор преносног система набавља балансни капацитет на транспарентан начин на домаћем тржишту, као и прекогранично уколико је применљиво.

Резервација капацитета за секундарну и терцијарну регулацију се набавља по цени која не може бити већа од максималне цене коју одређује Агенција у складу са методологијом.

Оператор преносног система може да ограничи резервацију преносног капацитета између зона трговања у случају прекограничне набавке балансног капацитета.

Набавка балансног капацитета се врши на тржишту помоћних услуга, осим уколико Агенција у случају недостатка конкуренције на тржишту помоћних услуга, одобри оператору преносног система изузеће и примену других форми набавке балансног капацитета на тржишним принципима, што Агенција преиспитује сваке три године.

Набавка балансног капацитета за регулацију на више и регулацију на ниже врши се одвојено, осим уколико Агенција одобри изузеће, под условом да оператор преносног система у захтеву за изузеће покаже да би другачија набавка балансног капацитета била економски ефикаснија.

Уговори о закупу балансног капацитета не могу се закључити пре дана који претходи дану ангажовања балансног капацитета, а важење уговора не може да траје дуже од једног дана, осим ако Агенција оператору преносног система одобри да може раније да набавља балансни капацитет са дужим трајањем уговора, како би се обезбедила сигурност снабдевања и повећала економска ефикасност, при чему балансни капацитет који је обухваћен изузећем, може да се уговори најраније месец дана пре дана њеног ангажовања са трајањем уговора које није дуже од месец дана.

Када је одобрено изузеће из става 6. овог члана, за најмање 40% стандардних производа за балансирање и најмање 30% свих производа који се користе за балансни капацитет закључују се уговори о балансном капацитету највише један дан пре обезбеђивања балансног капацитета и уговорни период не може бити дужи од једног дана.

На захтев оператора преносног система, Агенција може, у случају примене изузећа из става 5. овог члана, да дозволи да се уговорени закуп балансног капацитета продужи на највише 12 месеци, под условом да је временски период у коме се такви уговори могу закључити ограничен и да су позитивни ефекти у виду смањења трошкова за крајње купце већи од негативног утицаја на тржиште.

Захтев оператора система из става 8. овог члана садржи:

- 1) временски период за које тражи изузеће;
- 2) износ балансног капацитета за који се тражи изузеће;
- 3) анализу утицаја изузећа на учешће доступних ресурса за пружање услуге балансирања на балансном тржишту;
- 4) анализу оправданости која указује да је изузеће оправдано јер обезбеђује ниже трошкове за крајње купце.

Уговор о закупу балансног капацитета од 1. јануара 2026. године не може да траје дуже од шест месеци, осим у случају из става 7. овог члана.

Министарство, на основу података које доставља Агенција, обавештава надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора о уделу балансног капацитета која је закупљена по основу уговора који трају дуже од једног дана.

Оператор преносног система је дужан да јавно објави, што је ближе могуће тренутку испоруке електричне енергије, али не касније 30 минута после испоруке, податке о балансној позицији електроенергетског система, процењеној цени поравнања за балансно одступање балансно одговорних страна, као и процењеним ценама балансне енергије.”.

Резервација капацитета за системске услуге секундарне и терцијалне регулације набављена на дужем временском периоду се умањује за износ резервације капацитета набављене на краћем временском периоду.

Члан 72.

У члану 174а став 2. мења се и гласи:

„Правилима из става 1. овог члана уређује се поступак за поновно успостављање обустављених тржишних активности које спроводи оператор преносног система у координацији са суседним операторима преносних система, оператором дистрибутивног система, операторима затвореног дистрибутивног система и оператором тржишта електричне енергије, као и начин финансијског поравнања у случају обуставе тржишних активности.”.

Члан 73.

У члану 175. став 1. после тачке 4) додају се тач. 4а) и 4б) које гласе:

„4а) финансијско поравнање код управљања потрошњом путем агрегирања;
4б) покривање трошкова услед редиспечинга на дистрибутивном систему;”.

Тачка 7) мења се и гласи:

„7) начин обезбеђивања системских и помоћних услуга;”.

Члан 74.

У члану 183б став 1. тачка 9) речи: „Агенцији и” бришу се.

После тачке 9) додаје се тачка 10) која гласи:

„10) када се створе услови за више од једног Немо унутар зоне трговања, потребно је направити споразум око координације више од једног Немо са ОПС око спровођење јединственог спајања дан унапред тржишта, односно јединственог спајања унутардневних тржишта.”.

После става 3. додају се ст. 4. и 5. који гласе:

„Немо заједно са другим Немо, заједнички достављају АЕРС-у и свим другим националним регулаторним телима, ЕЦРБ-у и АЦЕР-у план интеграције Немо из уговорних страна за спровођење функција оператора спајања тржишта уређене ставом 3 овог члана, укључујући споразуме између Немо и трећих страна, који се усаглашава са планом који је израђен у складу са смерницама ЕУ о расподели капацитета и управљању загушењима и обухвата детаљан опис и предлог временског распореда за имплементацију, као и опис очекиваног утицаја такве интеграције на извођење функција оператора спајања тржишта у складу са смерница ЕУ о расподели капацитета и управљању загушењима.

Сарадња између Немо је строго ограничена само на оно што је неопходно за ефикасно и сигурно дизајнирање, имплементацију и извршење јединственог дан унапред и унутардневног спајања тржишта. Заједничко извођење функција оператора спајања тржишта заснива се на принципу недискриминације и обезбеђује да ниједан Немо нема неоправдану економску предност због учествовања у функцијама оператора спајања тржишта.”.

Досадашњи став 4. постаје став 6.

Члан 75.

Члан 183ђ мења се и гласи:

„Члан 183ђ

Немо и оператор преносног система имају право на надокнаду трошкова проистеклих из послова везаних за спајање тржишта, а нарочито следећих трошкова:

- 1) успостављања, ажурирања или даљег развоја алгоритма за ценовно спајање тржишта и спајања тржишта за дан унапред;
- 2) успостављања, ажурирања или даљег развоја алгоритма упаривања континуалног трговања и спајања унутардневног тржишта;
- 3) насталих у оперативном раду спајања тржишта за дан унапред и унутардневног тржишта.

Немо има право на накнаду свих или дела трошкова из става 1. овог члана од оператора преносног система, у складу са уговором закљученим између Немо и оператора преносног система.

Износ трошкова из става 1. овог члана планира се кроз годишњи програм пословања оператора преносног система на који сагласност даје Републичка комисија за мреже у складу са чланом 64б овог закона.”.

Члан 76.

У члану 183е став 1. брише се.

Члан 77

После члана 183е додају се називи чланова и чл. 183ж и 183з који гласе:

„Одредбе, услови и методологије у области тржишта електричне енергије

Члан 183ж

Одредбе и услови или методологије (у даљем тексту: ОУМ) су документа која су обавезујућа на основу одлуке Министарског савета Енергетске заједнице, а од значаја су за спровођење правила из члана 93а овог закона, које су оператор преносног система и Немо дужни да примењују:

- 1) паневропске одредбе и услови или методологије које одобрава АЦЕР;
- 2) регионалне одредбе и услови или методологије које развијају и предлажу оператори преносних система и номиновани оператори тржишта електричне енергије на нивоу региона за прорачун капацитета, односно за рад система.

Немо је дужан да примењује паневропске ОУМ које се односе на:

- 1) план заједничког извођења функција оператора спајања тржишта;
- 2) методологију за резервно поступање у случају када је вршење редовних функција спајања тржишта електричне енергије онемогућено;
- 3) производе у процесу јединственог дан-унапред и унутардневног спајања организованог тржишта електричне енергије, у случају спајања организованог тржишта електричне енергије Републике Србије са суседним тржиштима;
- 4) на максималне и минималне цене на дан унапред организованом тржишту електричне енергије, у случају спајања организованог тржишта електричне енергије Републике Србије са суседним тржиштима;
- 5) максималне и минималне цене на унутардневном организованом тржишту, електричне енергије, у случају спајања организованог тржишта електричне енергије Републике Србије са суседним тржиштима;
- 6) алгоритам ценовног повезивања тржишта и алгоритам упаривања континуираног трговања.

Оператор преносног система је дужан да примењује паневропске ОУМ за спровођење правила за расподелу капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутардневним тржиштима из члана 93а став 5. тачка 3) овог закона, а које се односе на:

- 1) регион за прорачун капацитета између зона трговања;
- 2) методологију доставе информација о производњи и потрошњи система;
- 3) методологију заједничког модела мреже;
- 4) усклађену методологију прорачуна преносног капацитета између зона трговања;
- 5) методологију одређивања цена унутардневног преносног капацитета између зона трговања;
- 6) време отварања и затварања јединственог спајања унутардневног тржишта између између зона трговања;
- 7) крајњи рок за гарантовање расподељеног преносног капацитета између зона трговања на дан-унапред тржишту;
- 8) методологију расподеле прихода од загушења;

9) методологију за израчунавање планираних размена електричне енергије између зона трговања које произилазе из процеса спајања дан унапред организованих тржишта електричне енергије, уколико је применљиво;

10) методологију за израчунавање планираних размена електричне енергије између зоне трговања које произилазе из спајања унутардневних организованих тржишта електричне енергије, уколико је применљиво.

Оператор преносног система је дужан да примењује паневропске ОУМ за спровођење правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима из члана 93а став 5. тачка 1) овог закона, а односе се на:

- 1) методологију доставе информација о производњи и потрошњи;
- 2) методологију заједничког модела мреже;
- 3) захтеве за јединствену платформу за доделу преносног капацитета између зона трговања, ако је применљиво;
- 4) хармонизована правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања;
- 5) методологију расподеле прихода од загушења;
- 6) методологију расподеле трошкова успостављања, развоја и рада јединствене платформе за расподелу преносних капацитета између зона трговања, ако је применљиво;
- 7) методологију за поделу трошкова насталих у вези са гарантовањем додељених дугорочних права на коришћење преносних капацитета између зона трговања, укључујући и накнаде које се плаћају за та додељена права.

Оператор преносног система је дужан да примењује паневропске ОУМ за спровођење смерница за балансну електричну енергију које се односе се на:

- 1) оквире за успостављање и измену европских платформи за балансирање, и то за:
 - (1) размену балансне енергије из ручне резерве за поновно успостављање фреквенције,
 - (2) размену балансне енергије из аутоматске резерве за поновно успостављање фреквенције,
 - (3) процес нетовања одступања;
- 2) стандардне производе за балансирање;
- 3) методологију разврставања у сврху активирања понуда балансне енергије;
- 4) процене могућег повећања минималне количине у понудама балансне енергије које се достављају европским платформама за балансирање;
- 5) методологије за одређивање цена балансне енергије и преносног капацитета између зона трговања који се користи за размену балансне енергије или спровођење поступка размене одступања;
- 6) усаглашене методологије за поступак расподеле преносног капацитета између зона трговања за размену балансног капацитета или дељење резерви;
- 7) методологија субоптималног поступка расподеле преносног капацитета између зоне трговања;
- 8) модел ОПС-ОПС за планирану размену енергије;
- 9) усаглашене главне особине обрачуна одступања;
- 10) оквир за успостављање европске платформе за замену резерву за поновно успостављање фреквенције;
- 11) правила обрачуна између оператора преносних система за планирану размену енергије које обухвата све операторе преносног система и који планирано размењују енергију унутар синхроне области континенталне Европе;

12) правила обрачуна између оператора преносних система за непланирану размену енергије за синхрону област.

Оператор преносног система је дужан да примењује паневропске ОУМ за спровођење правила за рад међусобно повезаних преносних система електричне енергије из члана 93а став 5. тачка 4) овог закона, а које се односе на:

1) кључне организационе захтеве, улоге и одговорности у вези са разменом података везаних за сигурност и безбедност рада система;

2) методологију за израду заједничких модела мреже;

3) методологију за координисану анализу оперативне сигурности;

4) методологију за синхрону област за дефинисање минимума инерције;

5) методологију за процену релевантних средстава за координацију искључења;

6) методологије, услове и вредности из оперативних споразума за синхрону област у вези са:

(1) параметрима за дефинисање квалитета фреквенције и циљним параметрима,

(2) правилима за димензионисања резерве за одржавање фреквенције,

(3) додатним заједничким својствима резерве за одржавање фреквенције,

(4) минималним периодом активације који треба да обезбеде пружаоци резерве за одржавање фреквенције,

(5) претпоставкама и методологијом за анализу трошкова и користи,

(6) ограничењима и захтевима у погледу размене резерве за одржавање фреквенције између оператора преносних система, у синхроној области, под условом да је применљиво,

(7) разменом резерве за поновно успостављање фреквенције између синхроних области и дељењем резерве за поновно успостављање фреквенције између синхроних области,

(8) граничним вредностима за размену заменске резерве за поновно успостављање фреквенције између синхроних области и граничним вредностима за дељење заменске резерве за поновно успостављање фреквенције између синхроних области;

7) методологије и услове који су саставни део споразума о раду за контролни блок у коме се налази контролна област оператора преносног система у Републици Србији, а у вези са:

(1) ограничењем промене излазне активне снаге,

(2) координисаним мерама у циљу смањења регулационе грешке контролних области,

(3) мерама за смањење регулационе грешке контролних области путем промена у производњи или потрошњи активне снаге производних модула и постројења купаца,

(4) правилима за димензионисање резерве за поновно успостављање фреквенције;

8) мере ублажавања по синхроној области континенталне Европе.

Оператор преносног система учествује заједно са операторима преносног система из одговарајућег региона у изради регионалних ОУМ за спровођење правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутардневним тржиштима из члана 93а став 5. тачка 3) овог закона и достави их на одобрење Агенцији и другим надлежним телима у складу са међународним обавезама и то:

1) методологије за заједнички прорачун преносних капацитета између зона трговања;

2) одлуку о увођењу прорачуна преносних капацитета између зона трговања заснован на токовима снага;

3) методологије за координисани редиспечинг и контратрговину;

4) заменске процедуре;

5) комплементарне регионалне аукције за доделу преносних капацитета између зона трговања;

6) поделу трошкова у случају редиспечинга и контратрговине.

Оператор преносног система је дужан да учествује заједно са операторима преносног система из одговарајућег региона у изради регионалних одредаба, услова или методологија за спровођење правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима из члана 93а став 5. тачка 1) овог закона и достави их на одобрење Агенцији и другим надлежним телима у складу са међународним обавезама и то:

1) за израду методологија прорачуна преносног капацитета између зона трговања;

2) за израду методологија расподеле преносног капацитета између зона трговања;

3) за израду регионалног концепта доделе права на коришћење преносних капацитета између зона трговања;

4) за успостављање заменских процедура;

5) регионалних услова за хармонизовану спровођење доделе права на коришћење преносних капацитета између зона трговања, укључујући и регионална правила за накнаду која се плаћа у том случају;

6) услова за регионалну платформу за доделу права на коришћење преносних капацитета између зона трговања.

Оператор преносног система је дужан да учествује заједно са операторима преносног система из одговарајућег региона у изради регионалних ОУМ за спровођење правила за балансну електричну енергију из члана 93а став 5. тачка 2) овог закона и достави их на одобрење Агенцији и другим надлежним телима у складу са међународним обавезама и то:

1) заједничких правила за размену и набавку балансне резерве у случају да оператор преносног система размењује балансни капацитет са суседним операторима преносног система;

2) методологије за израчунавање вероватноће расположивости преносног капацитета између зона трговања након временског затварања унутардневног тржишта електричне енергије између зона трговања;

3) примене модела оператор преносног система - пружалац балансне резерве;

4) методологија за прорачун преносног капацитета између зона трговања за сваки регион прорачуна капацитета;

5) усклађена методологија за процес доделе преносног капацитета између зона трговања за размену балансне резерве или њено дељење;

6) принципа за развој алгорита који се користи у поступку балансирања.

Оператор преносног система је дужан да учествује заједно са операторима преносног система из одговарајућег региона у изради регионалних ОУМ за спровођење правила за рад међусобно повезаних система за пренос електричне енергије из члана 93а став 5. тачка 4) овог закона и достави их на одобрење Агенцији и другим надлежним телима у складу са међународним обавезама и то:

1) заједничких правила о регионалној координацији оперативне сигурности за сваки регион за прорачун капацитета;

2) методологије и услове укључене у оперативне споразуме контролног блока у коме се налази контролна област оператора преносног система у Републици Србији у вези са:

(1) ограничењем промене снаге за излазну активну снагу,

(2) координационим мерама са циљем смањења регулационе грешке контролних области,

(3) мерама за смањење регулационе грешке контролних области захтевањем промена у производњи или потрошњи активне снаге производних модула и постројења купаца,

(4) правилима за димензионисање резерве за поновно успостављање фреквенције;

3) мера ублажавања за контролни блок у коме се налази оператор преносног система;

4) заједничког предлога за одређивање контролног блока.

Оператор преносног система, Немо и Агенција примењују одлуке надлежног тела у складу са обавезама које произлазе из потврђених међународних уговора у вези са применом одобрења или услова и методологија из овог члана.

Мишљење, препоруке и одлуке АЦЕР

Члан 183з

Агенција, оператор система и Немо су дужни да узму у обзир мишљење, препоруке и одлуке АЦЕР под условом:

1) да се донета акта односе на њих, а у вези са решавањем питања у ситуацијама које утичу и на регулаторна тела, операторе система и Немо из најмање једне државе чланице Европске уније са којима се граничи Република Србија;

2) да је надлежност АЦЕР за решавања таквих питања утврђена од стране надлежног тела у складу са обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Питања из става 1. овог члана могу се односити на:

1) захтеве за информације;

2) одлуке о одобравању одредаба, услова или методологија у вези са новим или изменама и допунама паневропских ОУМ, укључујући и случај када није постигнут договор између релевантних националних регулаторних тела;

3) прилагођавања конфигурације региона за прорачун капацитета;

4) прилагођавање конфигурације региона за рад система;

5) надлежности регионалног координационог центра у вези региона за прорачун капацитета и региона за рад система;

6) неусаглашености од стране регионалног координационог тела;

7) изузећа нових интерконектора;

8) одступања од минималне вредности за доделу преносних капацитета између зона трговања, у случају да се Агенција или било које друго регулаторно тело у истом региону за прорачун капацитета не слаже са захтевом за одступање.”.

Члан 78.

У члану 186. став 3. мења се и гласи:

„Снабдевање крајњих купаца електричном енергијом може да обавља и произвођач на основу уговора о откупу електричне енергије са физичком испоруком.

После става 3. додају се ст. 4. и 5. који гласе:

У случају из става 3. овог члана, крајњи купац је дужан да ангажује снабдевача који посредује у реализацији уговора и да му плати провизију за ту услугу.

Крајњи купац има право од снабдевача на потпуно снабдевање за недостајуће количине електричне енергије које не може да обезбеди кроз уговор из става 3. овог члана.

У циљу заштите од ризика промене цене електричне енергије на тржишту, крајњи купац и произвођач могу да закључе финансијски уговор без физичке испоруке”.

Члан 79.

У члану 189. после става 3. додаје се став 4. који гласи:

„Уговор из става 2. тачка 1) овог члана крајњи купац је дужан да достави оператору система.”.

Члан 80.

После члана 189. додају се називи чланова и чл. 189а и 189б који гласе:

„Уговор са променљивом ценом електричне енергије

Члан 189а

Крајњи купац који има уграђено напредно бројило на мерном месту, може закључити уговор са променљивом ценом електричне енергије са снабдевачем који снабдева више од 200.000 крајњих купаца.

Снабдевач је дужан да учини доступним крајњем купцу све информације о условима, могућностима, трошковима и ризицима из уговора из става 1. овог члана.

У случају да крајњи купац нема уграђено напредно бројило може поднети захтев оператору система за уградњу напредног бројила у складу са чланом 138а овог закона.

Агенција прати развој тржишта и процењује ризике из уговора из става 1. овог члана и решава случајеве злоупотребе.

Агенција прати ефекте уговора из става 1. овог члана, укључујући понуде на тржишту и утицај на рачуне крајњих купаца, а посебно промене цена и сачињава годишњи извештај који објављује на интернет страници.

Уговор о агрегирању

Члан 189б.

Крајњи купац који испуњава техничке и друге услове у складу са правилима којима се уређује рад система и правилима којима се уређује рад тржишта електричне енергије, може закључити уговор о агрегирању са агрегатором независно од постојећег уговора о снабдевању електричном енергијом, у складу са одредбама овог закона којима се уређује промена снабдевача и агрегатора.

Испуњеност техничких и других услова из става 1. овог члана потврђује оператор система.

Крајњем купцу није потребна сагласност снабдевача за закључење уговора о агрегирању са независним агрегатором.

Пре закључења уговора о агрегирању из става 1. овог члана агрегатор је дужан да информисе крајњег купца о условима уговора.

Агрегатор и оператори система су дужни бесплатно, најмање једном у обрачунском периоду, ако то крајњи купац захтева, да омогуће приступ релевантним подацима и информацијама о испорученој електричној енергији на мерном месту.

Снабдевач крајњем купцу са којим има закључен уговор о снабдевању не може наметнути дискриминаторне техничке и административне захтеве, процедуре или накнаде због тога што је закључио уговор о агрегирању са независним агрегатором.”.

Члан 81.

У члану 190. после става 2. додају се нови ст. 3. и 4. који гласе:

„Гарантовани снабдевач је дужан да сваке године до 31. марта утврди листу крајњих купаца који испуњавају услове за стицање статуса малог купца.

У случају да крајњи купац, кога снабдева гарантовани снабдевач, престане да испуњава услове за стицање статуса малог купца гарантовани снабдевач је дужан је да са њим раскине уговор.”.

У досадашњем ставу 3. који постаје став 5. после речи: „гарантованом снабдевачу” додају се речи: „осим у случају раскида уговора о снабдевању због неизвршења уговорних обавеза”.

Досадашњи ст. 3-8. постају ст. 5-10.

Члан 82.

У члану 195. став 1. после тачке 1) додаје се тачка 1а) која гласи:

„1а) понуди поштене и транспарентне опште услове, јасне и недвосмислене, који омогућавају остваривање заштите права купаца, као и заштиту купаца од непоштених или обмањујућих метода продаје;”.

Тачка 2) мења се и гласи:

„2) објави опште услове понуде за закључење уговора, односно да купца обавести на пригодан начин о понуђеним условима, с тим да се та обавеза односи и за случај закључења уговора преко посредника, као и да обезбеди да та понуда нарочито садржи:

- (1) име и адресу снабдевача,
- (2) врсту и квалитет услуга које се могу посебно уговорити,
- (3) начин на који се могу добити најновије информације о ценама и трошковима везаним уз производ или услугу,
- (4) трајање уговора, услове за продужење и престанак уговора и услове под којима се уговор не може продужити, као и начин уређивања међусобних односа у случају престанка уговора,
- (5) обавештење крајњем купцу о свакој намери измене уговорних услова те о њиховом праву на раскид уговора,
- (6) пенале, компензације, рефундације и друга средства у случају да снабдевач не испуни уговорени ниво квалитета комерцијалних услуга снабдевача, као и мерама које снабдевач може предузети за извршавање доспелих обавеза,
- (7) начин и поступак решавања приговора купца, односно поступак вансудског решавања спорова, при чему је снабдевач обавезан да тај поступак учини једноставним, јефтиним, ефикасним и транспарентним;”.

Тачка 5) мења се и гласи:

„5) обавести крајњег купца, на транспарентан и разумљив начин, о свакој промени цене и о разлозима и обиму промене, најкасније у року од 14 дана, или у року од 30 дана за купца из категорије домаћинство, с тим да купац има право на раскид уговора о снабдевању, ако не прихвати промену цене и измењене услове;”.

После тачке 7) додаје се тачка 7а) која гласи:

„7а) купце из категорије домаћинство, пре обуставе, обавести о алтернативним мерама као што су плаћање унапред, енергетске консултантске услуге, алтернативне планове плаћања, савете о управљању дугом или изузећа од искључења и не представљају додатни трошак за купце који се суочавају са обуставом испоруке;”.

После тачке 17) додају се тач. 18) и 19) које гласе:

„18) обезбеди да крајњи купци могу да раскину уговор ако не прихвате нове услове из уговора или промену цене о којој их је обавестио снабдевач;

19) обезбеди крајњим купцима који имају уговор са независним агрегаторима да немају трошкове, односно казне и друга недозвољена уговорна ограничења од стране њихових снабдевача.”.

Досадашњи став 2. постаје став 4.

Члан 83.

Назив члана и члан 197. мењају се и гласе:

„Промена снабдевача и агрегатора и правила о промени снабдевача и агрегатора

Члан 197.

Пре промене снабдевача, купац и снабдевач који га је до тада снабдевао дужни су да регулишу међусобне финансијске обавезе.

Поступак промене снабдевача електричном енергијом је бесплатан за купца и не може трајати дуже од 21 дан од дана пријема захтева купца.

Изузетно од става 2. овог члана, снабдевач или агрегатор може наплатити крајњем купцу накнаду за раскид уговора када крајњи купац једнострано раскине уговор о снабдевању електричном енергијом или уговор о агрегирању на одређено време и са фиксним ценама пре истека важности уговора, под условом да су такве накнаде део уговора који је крајњи купац добровољно закључио и да је купац упознат са тим накнадама пре закључења уговора.

Накнада из става 3. овог члана је пропорционална и не може да буде већа од губитка који сноси снабдевач или агрегатор, због раскида уговора од стране крајњег купца, укључујући трошкове инвестиције или услуге која је већ пружена купцу као део уговора.

У случају спора око висине потраживања од стране снабдевача или агрегатора, Агенција поступа у складу са чланом 54. став 3. тачка 1) овог закона.

Купци из категорије домаћинство имају право да учествују у колективним шемама промене снабдевача, без регулаторних или административних препрека за колективну промену, истовремено обезбеђујући оквир који осигурава највећу могућу заштиту.

Агенција доноси правила којима се уређују услови и поступак промене снабдевача и агрегатора, у случају када крајњи купац има закључен уговор о потпуном снабдевању.

Правила из става 7. овог члана садрже нарочито:

- 1) услове за промену и поступак промене снабдевача и агрегатора;
- 2) услове за колективну промену снабдевача;

- 3) обавезе снабдевача и агрегатора чији уговор престаје;
- 4) обавезе новог снабдевача и новог агрегатора;
- 5) обавезе оператора преносног, односно дистрибутивног система електричне енергије;
- 6) права и обавезе купца, снабдевача, агрегатора и оператора система у случају пресељења купца;
- 7) рокове за поступање учесника у поступку;
- 8) друга питања од значаја за промену снабдевача и агрегатора.”.

Члан 84.

После члана 197. додају се називи чланова и чл. 197а и 197б који гласе:

„Обрачунски период

Члан 197а

Оператор система дужан је да читавање бројила електричне енергије врши у складу са овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона, при чему:

- 1) обрачун се издаје на основу стварне потрошње најмање једном годишње;
- 2) ако крајњи купац нема уграђено бројило које оператору омогућава читавање на даљину, или ако код крајњег купца није омогућено читавање на даљину, информације о обрачуну засноване на стварној потрошњи стављају се на располагање крајњем купцу најмање сваких шест месеци, или свака три месеца на захтев;
- 3) ако крајњи купац нема уграђено бројило које оператору омогућава читавање на даљину, или ако код крајњег купца није омогућено читавање на даљину, обавезе из тач. 1) и 2) могу да се испуне уз помоћ система редовног самочитавања од стране крајњег купца, при чему крајњи купац обавештава оператора о читаном стању бројила. Обрачун или информације о обрачуну могу се заснивати на процењеној потрошњи или паушалном износу само ако крајњи купац не достави резултате читања бројила за одређено обрачунско раздобље;
- 4) ако крајњи купац има бројило које оператору омогућава читавање на даљину, тачне информације о обрачуну засноване на стварној потрошњи пружају се барем једном месечно, при чему те информације такође могу бити доступне путем интернета и ажурирају се онолико често колико то омогућавају коришћени уређаји и системи за мерење.

Апликација за поређење цена електричне енергије

Члан 197б

Купци из категорије домаћинство и мали купци са очекиваном годишњом потрошњом испод од 100.000 kWh, имају право на бесплатан приступ апликацији за поређење понуда снабдевача, укључујући понуде за уговоре са променљивом ценом електричне енергије.

Купци из става 1. овог члана морају бити информисани о доступности апликације за поређење преко рачуна за електричну енергију или на неки други начин.

Апликација за поређење треба да испуњава најмање следеће захтеве:

- 1) покрива домаће тржиште;
- 2) осигурава да снабдевачи имају једнак третман у резултатима претраживања;

- 3) поставља јасне и објективне критеријуме на којима се поређења заснивају, укључујући услуге, као и да их објави;
- 4) користи једноставан и недвосмислен језик;
- 5) пружа тачне и ажурне информације, наводећи и време последњег ажурирања;
- 6) да је доступна особама са инвалидитетом;
- 7) обезбеђује ефикасну процедуру за пријављивање нетачних информација о објављеним понудама;
- 8) врши поређења, ограничавајући тражене личне податке на оно што је неопходно за поређење.

Апликација може да укључи и упоредне критеријуме који се односе на природу услуга које нуде снабдевачи.

Апликацијом из става 1. овог члана могу управљати сви енергетски субјекти из области електричне енергије, укључујући и друга привредна друштва и органе јавне власти.

Агенција је дужна да изради апликацију за поређење која покрива цело тржиште и која испуњава услове из става 3. овог члана.

Снабдевачи су дужни да на захтев Агенције, у року од осам дана, доставе све податке потребне за пружање тачних и ажурних информација о ценама и моделима снабдевања купаца.

У случају нових цена и модела, снабдевачи су дужни да обавесте Агенцију најкасније у року од осам дана од дана њиховог увођења.

Ако снабдевач достави податке који нису упоредиви са осталим моделима снабдевања и понудама, Агенција неће тај модел снабдевања или понуду укључити у апликацију за поређење.”.

Члан 85.

У члану 199. став 8. мења се и гласи:

„Записник из ст. 6. и 7. овог члана, односно обавештење да ће му писани отправак записника из ст. 6. и 7. овог члана, бити уручен препорученом поштом на адресу мерног места, потписује и лице које је присуствовало контроли и уручује му се примерак записника, односно обавештења.”.

Члан 86.

У члану 204. после става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

„У случају искључења објекта крајњег купца или произвођача са система у складу са ставом 1. тачка 4) овог члана, оператор система је дужан да 15 дана пре искључења достави обавештење крајњем купцу или произвођачу.”.

Досадашњи ст. 2. постаје став 3.

У досадашњем ставу 3. који постаје став 4. речи: „став 2.” замењују се речима: „ст. 7. и 9.”.

После става 4. додаје се став 5. који гласи:

„У случају обуставе испоруке електричне енергије из члана 201. став 1. овог закона, Уговор о снабдевању престаје уколико је обустава трајала дуже од једне године, независно од тога да ли је објекат крајњег купца искључен, уз обавезу снабдевача да крајњег купца обавести 15 дана унапред о року када истиче годину дана од обуставе испоруке уз упозорење да ће након истека тог рока престати Уговор о снабдевању.”.

Члан 87.

У члану 207. став 2. после речи: „судском” додају се речи: „и вансудском”.

После става 2. додају се ст. 3 - 5. који гласе:

„Енергетски субјекти су дужни да пре закључења уговора о пружању услуга обавесте купца из категорије домаћинство о постојању могућности вансудског решавања спорова.

Енергетски субјекти су дужни да учествују у вансудском решавању спорова купаца из категорије домаћинство, пред телом за вансудско решавање потрошачких спорова уписаним у Листу тела за вансудско решавање потрошачких спорова у складу са законом којим се уређује заштита потрошача.

Купац из категорије домаћинство може покренути судски или вансудски поступак решавања спора тек након пријема одлуке снабдевача по изјављеном приговору у складу са законом којим се уређује општи управни поступак.”.

Члан 88.

Назив члана и члан 210б мења се и гласи:

„Власништво на објектима за складиштење електричне енергије

Члан 210б

Оператори система електричне енергије не могу да поседују, развијају или управљају објектима за складиштење електричне енергије.

Изузетно од става 1. овога члана, оператори система могу да поседују, развијају или управљају објектима за складиштење енергије, ако су објекти за складиштење електричне енергије саставни делови мреже о чему сагласност даје Агенција, или када су испуњени сви следећи услови:

1) да након спроведеног тендерског поступка, који спроводе оператори система, није изабрана друга страна, која поседује, развија, управља објектима, или која може пружити услуге дефинисане тендерском документацијом по разумној цени и благовремено;

2) да су оператори система претходно прибавили сагласност Агенције на услове тендерског поступка из тачке 1) овог става;

3) да су објекти за складиштење електричне енергије неопходни да би оператори система могли испунити своје обавезе у складу са овим законом, учључујући нефреквентне помоћне услуге и да се ови објекти не користе за куповину или продају електричне енергије на тржиштима електричне енергије.

Агенција је дужна да надлежном телу у складу са потврђеним међународним уговорима достави информацију о поступању у складу са ставом 2. овог члана.

Агенција сваких пет година спроводи јавне консултације о постојећим објектима за складиштење енергије како би проценила потенцијалну доступност и интересовање друге стране за улагање у такве објекте.

Када јавне консултације из става 3. овог члана, покажу да је друга страна у могућности да поседује, развија, управља објектима за складиштење на исплатив начин, Агенција обавештава оперatore система да су дужни да обуставе активности на планирању, развоју и изградњи складишта у року од 18 месеци.

У случају из става 5. овог члана Агенција је дужна да операторима система призна уложена средства у складу са методологијом за одређивање цене приступа систему.”.

Члан 89.

Назив члана и члан 210в мења се и гласи:

„Управљање потрошњом путем агрегирања

Члан 210в

Крајњи купац који има могућност пружања услуге управљања потрошњом може као учесник на тржишту електричне енергије из члана 169. овог закона или путем агрегирања равноправно да учествује на одговарајућим тржиштима електричне енергије из члана 168. овог закона.

Оператори система приликом набавке помоћних услуга равноправно третирају учеснике на тржишту који се баве агрегирањем у управљању потрошњом у складу са чл. 109. и 136. овог закона.

Агрегатор може учествовати на свим тржиштима електричне енергије у складу са правилима којима се уређује рад тих тржишта, без сагласности других учесника на тржишту.

Агрегатор је финансијски одговоран за одступање који проузрокује у систему и дужан је да уреди своју балансну одговорност у складу са законом.

Крајњи купац који је закључио уговор са независним агрегатором, не може бити изложен од стране снабдевача неоправданим плаћањима, казнама или другим неоправданим уговорним ограничењима.

Правила и процедуре за размену података између учесника на тржишту који се баве агрегирањем и других енергетских субјака у области електричне енергије морају бити недискриминаторна и транспарентна и обезбеђивати лак приступ подацима уз заштиту комерцијално осетљивих информација и личних података крајњих купаца.

Крајњи купац који самостално или преко независног агрегатора учествује у управљању потрошњом дужан је да изврши финансијско поравнање са својим снабдевачем или балансно одговорним странама који су директно погођени активирањем управљања потрошњом, у складу са Правилима о раду тржишта.

Надокнада из става 7. овог члана не може бити препрека за улазак на тржиште агрегатора нити реметити флексибилност и ограничена је на покривање трошкова које су претрпели снабдевачи крајњих купаца или балансно одговорне стране снабдевача током активирања управљања потрошњом.

Начин утврђивања надокнаде из става 7. овог члана уређује се Правилима о раду тржишта електричне енергије узимајући у обзир добит коју независни агрегатори доносе другим учесницима на тржишту и у том случају се од агрегатора или купаца може захтевати да допринесу таквој надокнади, али само онда и у мери у којој добит за све снабдеваче, купце и њихове балансно одговорне стране не превазилазе настале директне трошкове.

Правилима о раду тржишта уређују се и технички услови за учешће у управљању потрошњом на свим тржиштима електричне енергије, а на основу техничких карактеристика тих тржишта и могућности управљања потрошњом.”.

Члан 90.

После члана 210в додају се називи чланова и чл. 210г, 210д, 210ђ и 210е који гласе:

„Активни купац

Члан 210г

Крајњи купци имају право да делују као активни купци и да не буду изложени несразмерним или дискриминаторним техничким захтевима, административним захтевима, процедурама и накнадама, као и накнадама за приступ систему које не одражавају стварне трошкове.

Активни купац из става 1. овог члана има право да:

- 1) учествује на тржишту електричне енергије директно или путем агрегирања;
- 2) продаје сопствену произведену електричну енергију свом снабдевачу путем уговора о снабдевању који укључује одредбе о откупу електричне енергије;
- 3) учествује у услугама флексибилности и шемама енергетске ефикасности;
- 4) повери трећој страни управљање објектима, укључујући постављање, управљање и одржавање као и управљање подацима, с тим да се трећа страна не може сматрати активним купцем.

Активни купац подлеже тарифним ставовима утврђеним методологијом за одређивање цене приступа преносном и дистрибутивном систему, а који одражавају трошкове који су транспарентни и недискриминаторни, при чему се посебно обрачунава електрична енергија која се предаје у мрежу, односно преузима из мреже, чиме се обезбеђује одговарајући и уравнотежен допринос расподели укупних трошкова система.

Активни купац је финансијски одговоран за одступање који проузрокује у систему и дужан је да уреди своју балансну одговорност у складу са овим законом у оба смера испоруке.

У случају да се обрачун електричне енергије крајњем купцу не врши у складу са ставом 3. овог члана, крајњи купац може да задржи постојећи начин обрачуна или да одабере начин обрачуна из става 3. овог члана.

Активни купац који поседује објекат за складиштење енергије:

- 1) има право на прикључење на мрежу у разумном року у складу са овим законом и прописом из члана 214. овог закона;
- 2) не подлеже двоструким накнадама, укључујући тарифне ставове за приступ мрежи, за ускладиштену електричну енергију која остаје у њиховим објектима или када пружају услуге флексибилности операторима система;
- 3) не подлежу несразмерним захтевима или накнадама за лиценцирање;
- 4) може да пружа више услуга истовремено, ако је то технички изводљиво.

Активни купац је дужан да обезбеди мерени уређај за електрану и складиште електричне енергије у складу са правилима о раду преносног, односно дистрибутивног система.

На поступак прикључења електране активног купца која, у смислу мрежних правила којим се уређује прикључење производних јединица, спада у производни модул типа Ц и Д, примењују се одредбе закона којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије о одлагању прикључења електрана које користе варијабилне обновљиве изворе енергије, укључујући и одредбе на основу којих се такве електране изузимају од одлагања прикључења.

Члан 210д

Оператор система води евиденцију активних купаца.

Оператор система на захтев крајњег купца врши упис у евиденцију активног купца ако:

1) крајњи купац у захтеву наведе којим активностима из члана 2. став 1. тачка 3) овог закона;

2) планира да се бави и да докаже да ниједна од активности из тог члана не представља његову комерцијалну или професионалну делатност;

3) наведе да ли и које треће лице гради и управља електраном и/или складиштем електричне енергије у име и за рачун активног купца.

У случају да активни купац планира да изгради електрану и/или складиште електричну енергију, оператор система је дужан да утврди да производња и складиштете електричне енергије се одвијају у одређеним границама и то да су електрана и/или складиште повезани на унутрашње инсталације објекта са или без могућности да вишак електричне енергије испоруче у систем.

Оператор брише из евиденције активног купца уколико престане да испуњава један или више услова или ако не испуњава обавезе у складу са законом.

Одлука о одбијању захтева за упис у евиденцију из става 6. овог закона, као и одлука о брисању из евиденције из става 7. овог закона доноси се у форми решења против кога је допуштена жалба Министарству.

Енергетска заједница грађана

Члан 210ђ

Учешће у енергетској заједници грађана отворено је и добровољно у складу са законом.

Члан енергетске заједнице грађана може бити физичко лице, јединица локалне самоуправе, микропредузеће или мало предузеће чије је место становања, пословно седиште или локација пословног простора на подручју јединице локалне самоуправе у којој је седиште енергетске заједнице грађана.

Члан енергетске заједнице грађана може напустити енергетску заједницу.

Члан енергетске заједнице грађана има права и обавезе као крајњи купац електричне енергије у складу са законом.

Оператор дистрибутивног система дужан је да води јавно доступну евиденцију о енергетским заједницама грађана и обрачунским мерним местима која су укључена у енергетску заједницу грађана.

Оператор дистрибутивног система на захтев активног купца врши упис у евиденцију из става 5. овог члана у року од 30 дана од дана подношења захтева, ако је:

1) заједница основана као непрофитно правно лице чији чланови се налазе на подручју исте јединице локалне самоуправе;

2) чланови енергетске заједнице нису енергетски субјекти којима је енергетска делатност претежна или основна делатност;

3) заједница прописала да је учешће у њој добровољно и отворено;

4) у оснивачком акту наведено којим делатностима из члана 2. став 1. тачка 32) планира да се бави.

Оператор дистрибутивног система брише из евиденције енергетску заједницу грађана уколико престане да испуњава један или више услова или ако не испуњава обавезе у складу са законом.

Одлука о одбијању захтева за упис у евиденцију из става 6. овог члана, као и одлука о брисању из евиденције из става 7. овог члана доноси се у форми решења против кога је допуштена жалба Министарству.

Оператор дистрибутивног система има право на накнаду у вези расподеле електричне енергије између чланова енергетске заједнице грађана, као врсту нестандартне услуге.

Енергетска заједница грађана има:

1) право да учествује на тржишту електричне енергије било директно или путем агрегирања на недискриминаторни начин;

2) права и обавезе као и сви други учесници на тржишту;

3) права и обавезе као активни купац у погледу потрошње електричне енергије коју сам произведе;

4) право да у оквиру енергетске заједнице грађана организује расподелу електричне енергије коју производе у објектима за производњу који су у власништву енергетске заједнице грађана уз испуњење услова из члана 214. овог закона.

Енергетска заједница грађана је одговорна за одступања која проузрокује у систему.

Обавезе оператора дистрибутивног система, снабдевача и енергетске заједнице грађана

Члан 210е

Енергетска заједница грађана:

1) доставља оператору дистрибутивног система план расподеле произведене електричне енергије између својих чланова уколико планира да користи за своје потребе произведену електричну енергију у електрани;

2) од чланова енергетске заједнице наплаћује заједничке трошкове.

Оператор дистрибутивног система:

1) преузима електричну енергију коју енергетска заједница испоручи у систем;

2) читава бројила и обрачунава цену приступа систему свим члановима заједнице за сву преузету електричну енергију;

3) доставља снабдевачу чланова заједница податке о преузетој електричној енергији из система сваког члана заједнице, расподељеној електричној енергији између чланова коју је заједница произвела и испоручила у систем, као и податке о обрачунатој цени приступа систему.

Снабдевач:

1) објављује на интернет страници модел уговора о потпуном снабдевању са члановима енергетске заједнице са моделом обрачуна вишка произведене електричне енергије у електрани заједници;

2) уређује балансну одговорност за електрану енергетске заједнице грађана само уколико произведена електрична енергије служи за задовољење потреба чланова заједнице.

Одредбе 210ђ и 210е овог закона сходно се примењују и на заједнице обновљивих извора енергије у смислу закона о коришћењу обновљивих извора енергије.”.

Члан 91.

Назив чланова и чл. 211-213. бришу се.

Члан 92.

Члан 214. мења се и гласи:

„Члан 214.

Влада ближе прописује услове испоруке и снабдевања крајњих купаца електричном енергијом, којима се ближе уређују:

- 1) услови издавања одобрења за прикључење на преносни, односно дистрибутивни систем, услови за промену техничких услова на месту прикључења и одобрена снага;
- 2) услови, важење, начин и рокови израде студије прикључења на преносни и дистрибутивни систем;
- 3) банкарска гаранција за изградњу објекта који се прикључују на преносни систем односно дистрибутивни систем укључујући њену садржину, рок за достављање, њено трајање, услове наплате, враћање и друга питања;
- 4) садржина уговора о изградњи недостајуће инфраструктуре;
- 5) садржина уговора о прикључењу;
- 6) садржина уговора о прикључењу са заједничким прикључком и расподела трошкова изградње заједничког прикључка;
- 7) садржина акта о прикључењу;
- 8) услови и начин прикључења објекта из члана 140. ст. 7 - 9. овог закона;
- 9) начин и поступак утврђивања листе крајњих купаца који испуњавају услове за статус малог купца;
- 10) место разграничења одговорности за испоручену електричну енергију између енергетског субјекта и купца, односно произвођача;
- 11) услови за закључење и садржина уговора о снабдевању;
- 12) услови за закључење и садржина уговора о агрегирању;
- 13) услови за закључење и садржина уговора са променљивом ценом електричне енергије;
- 14) услови за оснивање енергетске заједнице грађана и расподелу енергије између чланова;
- 15) услови за закључење и садржина уговора о оснивању енергетске заједнице грађана;
- 16) услови и поступак обуставе испоруке или преузимања електричне енергије крајњим купцима или произвођачима као и енергетски угроженим купцима;
- 17) права и обавезе оператора преносног, односно дистрибутивног система, снабдевача и крајњег купца;
- 18) врста објекта по намени којима се не може обуставити испорука електричне енергије за случај не извршавања обавеза за испоручену електричну енергију и у другим случајевима;
- 19) услови и начин искључења објекта крајњег купца или произвођача са система, права крајњих купаца или произвођача;
- 20) начин обавештавања крајњег купца или произвођача;
- 21) обрачунски период у складу са чланом 197а овог закона и обавезан садржај рачуна за наплату испоручене електричне енергије;

- 22) поступак, начин и рокови за остваривање права крајњег купца на накнаду због одступања од прописаног квалитета испоруке, односно снабдевања електричном енергијом;
23) друга питања у складу са законом.”.

Члан 93.

Члан 217. мења се и гласи:

„Члан 217.

Влада, на предлог надлежног министарства, може наложити усклађивање енергетског објекта само у случају изградње објекта саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, објекта за потребе одбране земље, водопривредних објекта и објекта за заштиту од елементарних непогода и других објекта који се у смислу закона о експропријацији сматрају објектима од општег интереса, а који се, због природних или других карактеристика, не могу градити на другој локацији, као и у случају изградње објекта и извођења радова на експлоатацији рудног блага.

Усклађивање обухвата радове на адаптацији, реконструкцији и изградњи енергетског објекта, односно појединачног стуба на линијској инфраструктури, као и радови на изградњи нове трасе, у складу са законом који уређује планирање и изградња.

Усклађивање дистрибутивног енергетског објекта се може извршити и на захтев правног или физичког лица, уколико постоје технички услови.

У случају из ст. 1 – 3. овог члана, трошкове који настану услед усклађивања енергетског објекта, сноси инвеститор објекта чија изградња захтева усклађивање енергетског објекта или подносилац захтева за усклађивање.

Међусобна права и обавезе између инвеститора објекта чија изградња захтева усклађивање енергетског објекта или подносиоца захтева за усклађивање и енергетског субјекта који је власник, односно корисник енергетског објекта чије је усклађивање неопходно, дефинишу се уговором.

Члан 94.

У члану 218. ст. 2. и 3. мењају се и гласе:

„Електроенергетски вод је у функцији од дана стављања под напон о чему одлуку доноси надлежни оператор система.

Оператор преносног система у року не дужем од три године од дана стављања под напон електроенергетског вода на законом прописан начин обавештава власнике преко чијих непокретности прелази електроенергетски објекат, ради решавања имовинскоправних односа при чему се накнада утврђује у складу са прописом којим се уређује експропријација.”.

Ст. 4. и 5. бришу се.

Досадашњи ст. 6-15. постају ставови 4-13.

Члан 95.

После члана 218. додаје се члан 218а који гласи:

„Члан 218а

„У заштитном појасу испод, изнад или поред електроенергетског објекта може се озаконити објекат који је предмет озакоњења, ако објекат није у супротности са планским

актом, наменом земљишта, прописима о изградњи објеката, условима прописаним законом или техничким нормативима и другим прописима.

Надлежни оператор система издаје сагласност за објекат који је предмет озакоњења, а који се налази у зони заштите енергетског објекта.

Сагласност из става 2. овог члана издаје се након израде елабората овереног од стране овлашћеног лица у складу са законом којим се уређује планирање и изградња, који инвеститор објекта доставља о свом трошку и којим је доказана испуњеност услова прописаних овим чланом, подзаконским актом којим се уређују технички нормативи за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV, законом којим се уређује заштита од нејонизујућег зрачења и подзаконских аката донетих на основу тог закона.

За објекат који је у поступку озакоњења издаје се забрана коришћења објекта ако до завршетка поступка може доћи до угрожавања безбедности лица и имовине, на образложени захтев енергетског субјекта.

Надлежни оператор система дужан је да за објекте у поступку озакоњења у којима може доћи до угрожавања безбедности лица и имовине поднесе образложен захтев за забрану коришћења објекта органу надлежном за поступак озакоњења.”.

Члан 96.

После члана 265. додаје се члан 265а који гласи:

„Члан 265а

Оператор дистрибутивног система је инвеститор изградње прикључка и гради прикључак на дистрибутивни систем.

На захтев купца или произвођача природног гаса, оператор дистрибутивног система је дужан да изда овлашћење купцу, односно произвођачу, да у име оператора дистрибутивног система сам изгради прикључак о свом трошку.

У случају из става 2. овог члана, купцу, односно произвођачу ће се умањити трошкови прикључења на систем у складу са методологијом за одређивање трошкова прикључења на систем за транспорт и дистрибуцију природног гаса.

За прикључак из става 2. овог члана, прибавља се документација на име оператора дистрибутивног система у складу са законом којим се уређује изградња објеката.”.

Члан 97.

После члана 272. додаје се члан 272а који гласи:

„Члан 272а

Енергетски субјекти који обављају делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас дужни су да Министарству достављају:

- 1) податке о транспортној, односно дистрибутивној мрежи, броју прикључака, планираним и реализованим инвестицијама;
- 2) податке о цени за приступ транспортном систему, односно дистрибутивном систему, цени нестандартних услуга, цени прикључења, односно цени природног гаса за потребе балансирања система;
- 3) друге податке.

Министарство ближе прописује рокове, садржај и начин достављања података из става 1. овог члана.”.

Члан 98.

У члану 281. после става 8. додаје се став 9. који гласи:

„Мреже за дистрибуцију природног гаса морају бити уписане у катастар инфраструктуре у складу посебним законом.”.

Члан 99.

У члану 300. после става 2. додају се ст. 3. и 4. који гласе:

„Ако крајњи купац није задовољан одлукама донетим у складу са овим законом по приговорима, рекламацијама, захтевима и жалбама своја права може остварити у судском и вансудском поступку.

Енергетски субјекти су дужни да учествују у вансудском решавању спорова купаца из категорије домаћинство.”.

Члан 100.

У члану 325. додају се ст. 4. и 5. који гласе:

„Енергетски субјект из става 3. овог члана, дужан је да донесе методологију за одређивање цене приступа систему за транспорт нафте нафтоводима или система за транспорт деривата нафте продуктоводима, на основу које се доноси акт о ценовнику услуга.

Акт о ценовнику услуга из става 4. овог члана доноси енергетски субјект, уз претходну сагласност Владе, у складу са прописом којим је уређена област управљања привредним друштвима која су у власништву Републике Србије.”.

Члан 101.

У члану 330. речи: „по регулисаним ценама” бришу се.

Члан 102.

У члану 345. став 2. речи: „15 дана” замењују се речима: „21 дан”

После става 2. додају се нови ст. 3. и 4. који гласе:

„Оперативне резерве угља из става 2. овог члана, морају да се налазе на депонијама угља које обезбеђује и којима управља енергетски субјект из става 2. овог члана.

У зависности од годишњих хидролошких услова, највише до 10% оперативних резерви из ст. 2. и 3. овог члана, може да се формира и одржава у акумулацијама којима управља енергетски субјект из става 2. овог члана.”.

Досадашњи ст. 3-9. постају ст. 5-11.

Члан 103.

После члана 365. додају се поглавље XIIа, називи чланова и чл. 365а – 365в који гласе:

„XIIа НУКЛЕАРНА ЕНЕРГИЈА

Програм развоја нуклеарне енергије

Члан 365а

У складу са документима и смерницама Међународне агенције за атомску енергију, припрема и спровођење Програма развоја мирнодопске примене нуклеарне енергије (у даљем тексту: Програм нуклеарне енергије) врши се у три фазе, и то:

- 1) испитивање оправданости приступа развоју нуклеарне енергије;
- 2) развој Програма нуклеарне енергије;
- 3) спровођење Програма нуклеарне енергије.

Фаза испитивања оправданости приступа развоју нуклеарне енергије обухвата:

- 1) израду основних докумената потребних за организовани приступ развоју нуклеарног програма, као што су анализе техничко-технолошких, правних, економских, финансијских и других захтева и услова за успостављање нуклеарног програма;
- 2) анализа могућих организационих структура за реализацију активности везаних за развој нуклеарне енергије;
- 3) анализа предности и недостатака кадрова за реализацију активности везаних за развој нуклеарне енергије;
- 4) информисање јавности о резултатима анализа и истраживања, укључујући утицај Програма нуклеарне енергије на економски развој, енергетску сигурност и безбедност и животну средину;

- 5) друге потребне анализе и истраживања.

Фаза развоја Програма нуклеарне енергије обухвата:

- 1) утврђивање циљева учешћа Републике Србије у фази спровођења Програма нуклеарне енергије;
- 2) анализа утицаја спровођења Програма нуклеарне енергије у односу на стратегију из члана 4. овог закона, програм из члана 5. овог закона, Интегрисани национални енергетски и климатски план из члана 8а овог закона, као и на програме радијационе сигурности и безбедности, нуклеарне сигурности и безбедности и управљања радиоактивним отпадом;
- 3) израду претходне студије потенцијалне локације;
- 4) израду анализе опције за билатералну или регионалну сарадњу посебно са државама са већ реализованим програмима за мирнодопску примену нуклеарне енергије;
- 5) израду Интегрисаног извештаја која ће садржати све анализе, истраживања и студије које су урађене током фазе испитивања оправданости приступа развоју нуклеарне енергије и фазе развоја Програма нуклеарне енергије.

Фаза развоја Програма нуклеарне енергије завршава се усвајањем Стратегије мирнодопске примене нуклеарне енергије у Републици Србији, коју усваја Народна скупштина на предлог Владе.

Стратегија из става 4. овог члана израђује се на основу Интегрисаног извештаја из става 3. тачка 5) овог члана.

Фаза спровођења Програма нуклеарне енергије спроводи се ако је то предвиђено стратегијом из става 4. овог члана и обухватиће реализацију свих потребних активности на пројектовању, изградњи и експлоатацији нуклеарног објекта за производњу електричне енергије.

Под условом из става 6. овог члана, активности које су обухваћене фазом спровођења Програма нуклеарне енергије, као и сва друга питања из области нуклеарне енергије, уредиће се законом којим ће се се прописати мирнодопска примена нуклеарне енергије.

Члан 365б

Стручне и извршне послове који се односе на фазе испитивања оправданости приступа развоју нуклеарне енергије, као и развоја Програма нуклеарне енергије врши Министарство.

Министарство обавља следеће послове:

- 1) израђује мапу пута за спровођење Програма нуклеарне енергије;
- 2) припрема анализе, студије и извештаје који су планирани за израду у оквиру фазе испитивања оправданости приступа развоју нуклеарне енергије, као и развоја Програма нуклеарне енергије;
- 3) врши анализу стања и капацитета преносне и дистрибутивне мреже, историјске поузданости преносне и дистрибутивне мреже, као и плана њиховог развоја, у односу на потенцијалну изградњу нуклеарног објекта за производњу електричне енергије и његовог прикључења, као и процену утицаја изградње нуклеарног објекта за производњу електричне енергије на прекограничне капацитете;
- 4) врши анализу тренутног стања у оквиру научних, техничких и других области које су важне за спровођење Програма нуклеарне енергије и утврђује потребне мере за њихово унапређење у циљу његовог ефикасног спровођења;
- 5) утврђује план стручних кадрова који су потребни власнику/оператеру нуклеарног постројења, као и регулаторном телу за успешно спровођене и успостављање Програма нуклеарне енергије;
- 6) у сарадњи са надлежним органима и организацијама врши промоцију и унапређење развоја мирнодопске примене нуклеарне енергије у Републици Србији;
- 7) пружа подршку едукацији и правилном информисању јавног мњења о Програму нуклеарне енергије;
- 8) пружа стручну, организациону и другу потребну подршку развоју стручних кадрова у области нуклеарних наука и са њима повезаних научних и стручних дисциплина како би се обезбедила квалификована радна снага која је потребна за спровођење Програма нуклеарне енергије. У сарадњи са министарством надлежним за послове просвете врши анализу образовног система и система за пословно усавршавање и обуке у Републици Србији и другим државама у односу на развој нуклеарног програма, утврђује потребу за специјализованим усавршавањем и обуком за успешно спровођене програма у области нуклеарне сигурности, нуклеарне безбедности, мера нуклеарне безбедности, заштите од јонизујућег зрачења и управљање нуклеарним системима, као и процену капацитета у области научног истраживања у Републици Србији и другим државама која су потребна за успешно спровођене Програма нуклеарне енергије;
- 9) врши анализу потенцијалних локација за изградњу нуклеарног објекта за производњу електричне енергије и помоћних објеката, укључујући сигурносне и безбедносне услове и захтеве, као и захтеве у односу на заштиту животне средине;
- 10) припрема Интегрисани извештај из члана 365а став 3. тачка 5) овог закона;
- 11) припрема текст стратегије из члана 365а став 4. овог закона;
- 12) пружа подршку остваривању међуинститутционалних научноистраживачких програма у области мирнодопске примене нуклеарне енергије, као и сарадњи су међународним организацијама;
- 13) успоставља информативни центар за нуклеарну науку и технологију;

14) израђује план којим ће се анализирати могућности прикључења различитих грана индустрије, друштвеног и економског живота Програму нуклеарне енергије у Републици Србији;

15) обавља друге послове од значаја за реализују Програма нуклеарне енергије.

Члан 365в

Средства за реализацију активности обухваћених фазама испитивања оправданости приступа развоју нуклеарне енергије, као и развоја Програма нуклеарне енергије у прве две фазе, обезбеђују се у буџету Републике Србије, у висини која се за сваку годину одређује законом о буџету Републике Србије у оквиру раздела Министарства.”.

Члан 104.

После члана 365в додају се поглавље XIIб, називи чланова и чл. 365г-365н, који гласе:

„XIIб СЕРТИФИКАЦИЈА ИНСТАЛАТЕРА ПОСТРОЈЕЊА КОЈА КОРИСТЕ ОБНОВЉИВЕ ИЗВОРЕ ЕНЕРГИЈЕ

Обавеза сертификације

Члан 365г

Инсталатери малих котлова и пећи на биомасу, топлотних пумпи, фотонапонских постројења, соларних термалних постројења и плитких геотермалних система су дужни да се обуче и сертификую за извођење радова на тим постројењима.

Извођење радова на постројењима из става 1. овог члана не могу да врше инсталатери који нису сертификовани у складу са овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона.

Циљ сертификације

Члан 365д

Сертификацијом инсталатера се осигурава да инсталатер поседује сва потребна знања и вештине за инсталацију постројења и пратеће опреме која задовољава потребе купца у погледу поузданости и потребних техничко-економских перформанси система, укључујући квалитет изведених радова, уз поштовање свих прописа и стандарда у области енергетике и еко-означавања.

Обука инсталатера се организује да би се обезбедило континуирано, децентрализовано и једнообразно обучавање инсталатера од стране компетентног пружаоца обуке инсталатера и упознавање инсталатера са новим технологијама опреме и извођења радова.

Принципи обуке инсталатера

Члан 365ђ

Обука инсталатера постројења из члана 365г овог закона се спроводи уз поштовање следећих принципа:

- 1) обука обухвата теоријски и практични део;
- 2) пружалац обуке је дужан да, уз основну обуку, понуди инсталатерима и краће теоријске и практичне курсеве за обнову и усавршавање знања најмање једном годишње, укључујући упознавање са новим технологијама, како би се инсталатерима постројења омогућило континуирано усавршавање и учење;
- 3) обука се окончава демонстрацијом практичне вештине извођења радова на постројењима из члана 365г овог закона, на основу кога се добија потврда о завршеној обуци.

Предуслови за обуку инсталатера

Члан 365е

Програм обуке је намењен инсталатерима са радним искуством, који су прошли или су у процесу следећих обука:

1) у случају инсталатера котлова на биомасу и пећи предуслов је: доказ о стручној спремности за водоинсталатера, инсталатера цеви и цевних инсталација, инжењера за системе грејања или техничара за санитарну опрему или опрему за грејања и хлађење;

2) у случају инсталатера топлотних пумпи предуслов је: доказ о стручној спремности за водоинсталатера или инжењера за расхладне уређаје и који имају основне вештине електричара и водоинсталатера (сечење цеви, лемљење цевних спојева, спајање цевних спојева, облагање, заптивање прикључака, тестирање цурења у инсталацијама система за грејање и хлађење);

3) у случају инсталатера фотонапонских или соларних термалних постројења предуслов је: доказ о стручној спремности за водинсталатера или електричара и да поседује водинсталатерске, електричарске вештине и вештине постављања панела на кровове, укључујући и знање лемљења цевних спојева, лепљења цевних спојева, заптивања прикључка, тестирање цурења водоводних инсталација, способност постављања електроинсталација, доказ о стручној оспособљености за коришћење алата и мерних инструмената неопходних за утврђивање исправности подобности инсталације производног објекта за даљу употребу, познавање основних типова кровних покривача, и начина постављања олука и заптивања;

Основни услов је да инсталатери имају стечено најмање трогодишње стручно образовање који пружа инсталатеру адекватне вештине које одговарају вештинама наведеним у претходним тачкама, а које укључује наставу у учионици и учење на радном месту.

Министарство ближе прописује услове које полазник обуке мора да испуњава да би похађао обуку, начин полагања стручног испита и методологију обрачуна трошкова обуке.

Теоретски део обуке

Члан 365ж

Теоретски део обуке за инсталатера пећи и котлова на биомасу треба да пружи анализу тржишта биомасе и да обухвати следеће теме: еколошке аспекте, горива из биомасе, логистику, противпожарну заштиту, мере подстицаја, технике сагоревања, системе потпаљивања, оптимална хидраулична решења, упоређивање по трошковима и по исплативости као и елементе пројектовања, извођења радова, и одржавање котлова и пећи

на биомасу. обука треба да обезбеди добро познавање европских стандарда технологије и горива из биомасе, попут пелета, као и домаће законодавство и прописи Европске уније у вези са биомасом.

Теоријски део обуке за инсталатере топлотних пумпи треба да садржи преглед тржишта топлотних пумпи и да обухвати следеће теме: геотермалне изворе и температуру геотермалних извора различитих региона, идентификацију земљиште и стена за термалну проводљивост, прописе о коришћењу геотермалних извора, могућност коришћења топлотних пумпи у зградама и утврђивање најпогоднијег типа топлотних пумпи, познавање техничких захтева, безбедност, филтрирање ваздуха, прикључење на изворе топлоте и распоред и повезивање елемената у систем. Обука треба да обезбеди добро познавање европских стандарда за топлотне пумпе, и релевантно домаће законодавство и прописи Европске уније.

Инсталатер треба да покаже следеће кључне компетенције:

1) основно разумевање физичких принципа и принципа функционисања топлотних пумпи, укључујући и карактеристике циклуса топлотних пумпи: везу између ниских температура и апсорпције топлоте, високих температура извора топлоте, и ефикасности система, одређивања коефицијента учинка (cop) и просечни годишњи коефицијент учинка (spf);

2) познавање делова топлотне пумпе и њихову функцију у радном циклусу топлотне пумпе, који укључују компресор, експанзиони вентил, испаривач, кондензатор, пратећу инсталациону опрему, флуиде за подмазивање, расхладни флуиде, и могућности загревања, догревања и хлађења топлотним пумпама;

3) способност да изабере и одреди димензије компоненти инсталације, само у уобичајеним случајевима, укључујући и одређивање типичних вредности топлотног оптерећења различитих типова зграда за грејање и производњу топле воде на бази потрошње, одређивање капацитета топлотне пумпе на бази топлотног оптерећења за грејање и производњу топле воде, на бази топлотно акумулационих својстава зграде (инерциона својства) и према концепту непрекидног снабдевања; одређивање запремине резервоара за складиштење топлоте и његово повезивање са другим системом грејања.

Теоретски део обуке за инсталатера фотонапонских и соларних термалних постројења треба да пружи преглед положаја производа на тржишту и упоредивост по трошковима и по исплативости, и да обухвати следеће теме: еколошке аспекте, компоненте, карактеристике и димензионисање соларног система, правилан избор типа система и димензионисање компоненти, одређивање потреба за топлотом, заштиту од пожара, мере подстицаја, као и елементе пројектовања, извођења радова и одржавања фотонапонских и соларних термалних постројења. обука треба да обезбеди добро познавање свих европских стандарда технологије и с њима у вези домаће законодавство и прописи Европске уније.

Инсталатер треба да покаже следеће кључне компетенције:

1) способност да безбедно ради користећи потребне алате и опрему, спроводећи правила безбедности, поштујући стандарде и идентификујући опасности из домена водоводних, електричних инсталација и друге опасности у вези са соларним термалним постројењима;

2) способност да идентификује системе и њихове специфичне компоненте за активне и пасивне системе, укључујући читање са техничког цртежа и да одреди положај компоненти у распореду елемената у систему и њихову конфигурацију;

3) способност да одреди неопходни простор за инсталацију, оријентацију и нагиб за фотонапонска и соларна термална постројења, узимајући у обзир сенку, приступ сунчевом зрачењу, интегритет система, адекватност инсталације за зграде или климу и одреди адекватну методу постављања на различите типове кровова и усклађеност потребне опреме за инсталацију;

4) за фотонапонске постројења нарочито, способност прилагођавања електричних инсталација захтевима одговарајућих СРПС стандарда и другим подзаконским актима, укључујући и да одреди номиналне струје у систему, избор одговарајућих пресека проводника за свако електрично коло и способност да одреди димензије и позиције осталих компонената и подсистема који су предвиђени за уградњу.

Пружалац обуке инсталатера

Члан 365з

Пружалац може бити произвођач опреме или система, образовна установа, институт, удружење и друго правно лице које испуњава услове који се односе на кадровску оспособљеност, техничку опремљеност (техничке уређаје, укључујући и лабораторијску и другу одговарајућу опрему која омогућује практичну наставу) и простор у коме се обавља обука.

Министар ближе прописује услове из става 1. овог члана, доказе, начин издавања овлашћења, продужење и укидање овлашћења пружаоцу обуке инсталатера, садржину и начин достављања годишњег извештаја, довољан број заинтересованих полазника за спровођење обуке на месечном нивоу.

Министарство издаје овлашћење пружаоцу обуке инсталатера на предлог комисије коју образује министар.

Издавање овлашћења пружаоца обуке инсталатера врши се у управном поступку, у складу са условима прописаним овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона.

Овлашћење се издаје на пет година, са могућношћу продужења за наредних пет година.

Пружалац обуке инсталатера подноси комисији из става 3. овог члана, у току поступка издавања овлашћења, детаљан програм обуке по врстама постројења, који обухвата теоретски и практични део, начин спровођења обуке, смернице за организацију повремених кратких курсева за сертификоване инсталатере у циљу упознавања са новим технологијама додатну обуку (за специфичну опрему или нову технологију), са предлогом трајања и трошкова обуке, као и детаљан програм обуке за продужење сертификата.

Пружалац обуке инсталатера дужан је да припреми и спроведе обуку за сертификацију инсталатера најмање једном месечно, под условом да се пријави довољан број заинтересованих полазника.

Пружалац обуке инсталатера подноси комисији из става 3. овог члана годишњи извештај о спровођењу обуке, најкасније до 1. марта за претходну календарску годину.

Испит за инсталатера

Члан 365и

Министар решењем образује комисију која организује испите и издаје потврде о успешно положеном испиту, на основу кога се сертифициује инсталатер.

Министарство ближе прописује садржај потврде о положеном испиту, садржај сертификата и услове продужење и одузимање сертификата.

Министар прописује услове за избор чланова и начин рада комисије из става 1. овог члана, као и комисије из члана 365з став 3. овог закона.

Регистри

Члан 365ј

Министарство води регистар пружалаца обуке инсталатера са следећим подацима: назив пружаоца обуке инсталатера, седиште, контакт-подаци са електронском адресом, датум и број издавања решења којим се исти овлашћује за спровођење обуке и рок важења решења, као и врсту обуке коју пружалац обуке пружа.

Решење из става 1. овог члана објављује се на интернет страници министарства.

Министарство води регистре сертифицикованих инсталатера по појединим врстама постројења у електронском облику, са следећим подацима: лично име, јединствен матични број грађана, адреса пребивалишта, контакт подаци са електронском адресом, број сертификата, датум издавања и датум истека важности сертификата, од којих се на интернет страници министарства објављују: лично име, број и датум сертификата и контакт подаци са електронском адресом.

Надзор над радом и укидање овлашћења пружаоцу обуке инсталатера

Члан 365к

Надзор над радом пружаоца обуке инсталатера спроводи министарство, преко комисије из члана 365з овог закона.

Пружалац обуке инсталатера дужан је да у сваком тренутку испуњава услове на основу којих је стекао овлашћење.

Министарство решењем укида, на предлог комисије из члана 365з овог закона, овлашћење пружаоцу обуке инсталатера у случају да исти престане са радом дуже од годину дана или престане да испуњава услове за спровођење обуке прописане овим законом и подзаконским актима донетим на основу овог закона.

Против решења из става 1. овог члана може се изјавити жалба Влади, у року од 15 дана од дана пријема решења.

Пружалац обуке инсталатера ће бити избрисан из регистра пружалаца обука инсталатера на основу коначног решења из става 3. овог члана.

Издавање и продужење сертификата

Члан 365л

Министарство издаје сертификат за обављање послова инсталатера на одређеној врсти постројења које користи обновљиве изворе енергије, лицу које:

- 1) поднесе захтев за издавање сертификата и приложи потврду о положеном стручном испиту за инсталатера на одређеној врсти опреме и постројења;
- 2) уплати трошкове које, својим актом, одреди министарство.

Сертификат се издаје у року од 30 дана од дана подношења захтева.

Рок важности сертификата инсталатера је четири године и може се обновити на исти рок важења, на начин и под условима из овог закона и подзаконских аката донетих на основу њега.

Укидање сертификата

Члан 365љ

Министарство ће решењем укинути сертификат ако се утврди да је сертификат издат на основу нетачних података, да инсталатер не обавља послове законито и стручно, не похађа прописане семинаре и не усавршава се у складу са овим законом, или ако буде правноснажно осуђен за кривично дело у вези са обављањем послова за које му је издат сертификат.

Против решења из става 1. овог члана може се изјавити жалба Влади, у року од 15 дана од дана пријема решења.

На основу коначног решења из става 1. овог члана, инсталатер ће бити избрисан из регистра сертификованих инсталатера.

Обавезе сертификованог инсталатера

Члан 365м

Сертификовани инсталатер је дужан да трајно испуњава прописане услове за издавање сертификата.

Сертификовани инсталатер је одговоран за поштовање техничких прописа и стандарда и стручност у извођењу радова за који је сертификован.

Сертификовани инсталатер је дужан да се стручно усавршава и похађа кратке семинаре за стручно усавршавање једном годишње у трајању од минимално осам сати, које организује пружалац обуке инсталатера.

Продужење важности сертификата

Члан 365н

Сертификат се може продужити најраније шест месеци пре рока истека и најкасније шест месеци након рока истека.

Сертификовани инсталатер који жели да му буде продужен сертификат, а прошло је више од шест месеци од истека рока важности сертификата, мора да заврши обуку за продужење важности сертификата код овлашћеног пружаоца обуке, према програму обуке

за продужење сертификата, положи стручни испит за продужење сертификата и, са потврдом о положеном стручном испиту, поднесе захтев за продужење сертификата.”.

Члан 105.

У члану 372. после става 1. додаје се став 2. који гласи:

„Поред надзора из става 1. овог члана инспекцијски надзор обухвата надзор над спровођењем закона и других прописа који се односе на рокове и извршење обавеза енергетских субјеката у вези са изградом студија, издавањем услова и обезбеђивања и остале документације која произилази из овог закона и која је неопходна за прикључење објеката.”.

Члан 106.

У члану 378. после речи: „топлотне енергије.” тачка на крају реченице замењује се запетом и додају се речи: „као енергетске делатности”.

Члан 107.

У члану 389. став 1. тачка 1) после речи: „члан 276. став 1. тач. 1), 2), 3), 4), 6), 7), 8), 9), 10), 11), 12), 13), 15) и 16),” додају се речи: „члан 281. став 9,” а после речи: „члан 301. став 1. тач. 1), 4) и 12),” додају се речи: „члан 325. ст. 4. и 5,”.

У тачки 15) речи: „335. и 336.” замењују се речима: „272а, 335, 336 и 367”.

Члан 108.

У члану 390. после става 1. додаје се нови став 2. који гласи:

„Новчаном казном од 500.000 до 2.000.000 динара казниће се за прекршај оператор дистрибутивног система ако не поступи у складу са чланом 202. став 3. овог закона.

Досадашњи став 2. који постаје став 3. мења се и гласи:

Новчаном казном од 50.000 до 100.000 динара казниће се одговорно лице у правном лицу за прекршај из ст. 1. и 2. овог члана.”.

Члан 109.

У члану 391. став 1. тачка 5) речи: „чланом 169. став 3. и чланом 292. став 2.” замењују се речима: „чланом 169. став 3, чланом 272а, чланом 292. став 2. и чланом 367.”.

Члан 110.

Одобрења за прикључење на преносни систем која су издата до дана ступања на снагу овог закона, важе до истека рока на који су издата и могу се на захтев имаоца одобрења продужити једном и највише за две године.

Подносиоци који су захтев за изграду студије прикључења поднели пре 30. априла 2021. године и нису прибавили одобрење за прикључење до дана ступања на снагу овог закона, дужни су да прибаве одобрење за прикључење у року од две године дана од дана ступања на снагу овог закона, након чега одобрење важи три године.

Ако подносилац захтева не прибави одобрење за прикључење у року из става 2. овог члана или ако одобрење за прикључење из ст. 1. и 2. овог члана истекне, закључени уговори у поступку прикључења са оператором преносног система и студија прикључења престају да важе.

Мишљења о условима за пројектовање и прикључење које је издао оператор дистрибутивног система на основу захтева поднетог до ступања на снагу овог закона важе до истека рока на који су издата и не могу се продужити. Оператор дистрибутивног система

у студији прикључења која се ради за потребе издавања услова за пројектовање и прикључење не узима у обзир поднете захтев за издавање мишљења за прикључење, као ни издата мишљења за прикључења.

Услови за пројектовање и прикључење које је издао оператора дистрибутивног система на основу захтева поднетог до ступања на снагу овог захтева важе до истека рока на који су издата и не могу се продужити. Уколико ималац услова за пројектовање и прикључење има локацијске услове услови за пројектовање и прикључење важе у року важења локацијских услова.

Оператор дистрибутивног система је дужан да до 1. јула 2026. године се технички оспособи да прорачуна привремена ограничења снаге и њихово трајање у смислу члана 141. став 3. овог закона. Ако у периоду до 1. јула 2026. године оператор дистрибутивног система утврди, у току израде студије прикључења за електрану, да би у случају њеног прикључења морао да укупну активну снагу из дистрибутивног система преда у преносни систем у износу већем од оног прописаног законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, оператор дистрибутивног система одређује привремено ограничења снаге које на годишњем нивоу не прелази 5% годишње вредности производње електране.

Члан 111.

На објектима на којима мерни уређаји, мерно разводни ормани, прикључни водови, инсталације и опрема у мерно разводном орману прикључака који чине техничко-технолошку целину у функцији мерења утрошене електричне енергије употребом мерних уређаја, нису до дана ступања на снагу овог закона прешли у својину оператора дистрибутивног система у складу са овим законом, прелазе као техничко-технолошка целина у својину оператора дистрибутивног система након уградње нових мерних уређаја који ће се уградити након спроведених радова на замени ове опреме који су финансирани од стране оператора дистрибутивног система.

Члан 112.

Оператор преносног система, у року од две године од дана ступања на снагу овог закона, закључиће уговор о преносу права својине на објектима преносне електроенергетске мреже који се налазе на територији Републике Србије који су у својини суседног оператора преносног система.

Члан 113.

Министарство ће акт из члана 8. овог закона који се односи на члан 11д став 4. донети у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Пропис из члана 46. овог закона који односи на члан 117. оператор преносног система ће донети року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона.

Прописи из чл. 34. став 3., 116, 139, 175, 197. и 214. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14 и 95/18- др. закон, 40/21, 35/23-др. закон и 62/23) ускладиће се са одредбама овог закона у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона, а пропис из члана 27. тог закона у року од три месеца од дана ступања на снагу овог закона.

Оператор дистрибутивног система ће у року од шест месеци од ступања на снагу закона донети процедуру за прикључење из члана 56. овог закона која се односи на члан 141б.

Агенција ће израдити апликацију за поређење цена из члана 81. овог закона који се односи на члан 197б, у року од од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Одредба члана 80. овог закона која се односи на члан 197. - трајање поступка промене снабдевача примењиваће се до 1. јануара 2026. године а након тога поступак промене ће трајати 24 часа.

Нето мерење и нето обрачун утврђен Законом о коришћењу обновљивих извора енергије („Службени гласник РС”, број. 40/21 и 35/23) примењиваће се најкасније до 31. децембра 2026. године, а након тога у складу са овим законом.

Министарство ће доставити Секретаријату енергетске заједнице извештај из члана 35. овог закона који се односи на члан 89, најкасније до 1. јануара 2025. године и до 1. јануара 2028. године.

Министарство ће спровести поступак јавног тендера за избор гарантованог снабдевача у складу са чланом 191. Закона о енергетици („Службени гласник РС”, бр. 145/14 и 95/18- др. закон, 40/21, 35/23-др. закон и 62/23), најкасније у року од шест месеци од сазнања да је престала потреба за регулацијом цена.

Члан 114.

Одредба члана 12. овог закона која се односи на члан 19. - издавање лиценце за обављање енергетске делатности снабдевање електричном енергијом на захтев страног правног лица које је регистровано и које обавља ову делатност у уговорној страни Енергетске заједнице, ступа на снагу 31.12.2028. године.

Члан 69. овог закона који се односи на члан 173б став 10. ступа на снагу 1. јануара 2026. године.

Министарство ће у складу са члан 69. овог закона који се односи на члан 173б став 11. обавестити надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора до 1. јануара 2028. године о уделу балансног укупног капацитета који је закупљен по основу уговора који трају дуже од једног дана.

Одредбе члана 99. овог закона који се односе на члан 345. нови ст. 3. и 4. ступају на снагу 31.12.2024. године.

Члан 115.

Номиновани оператор тржишта електричне енергије може поднети захтев да се одреди за Номинованог оператора тржишта електричне енергије у Републици Србији, када Агенција процени да су се стекли услови за више номинованих оператора тржишта електричне енергије на подручју Републике Србије, а најраније по истеку периода који није краћи од четири године од дана првог спајања тржишта за дан унапред Републике Србије са бар једном земљом чланицом Европске уније.

Члан 116.

Субјекти који се баве производњом водоника прибавиће лиценцу за обављање енергетске делатности производња водоника у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 117.

Власници мрежа за дистрибуцију природног гаса које су изграђене до дана ступања на снагу овог закона, а које нису уписане у катастар инфраструктуре, дужни су да уписистих изврше у року од три године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 118.

Одредба члана 87. која се односи на члан 210г став 3. примењује се од 1. јануара 2026. године на крајње купце који стекну статус купца-произвођача у категорији домаћинство на начин да закључују уговор о потпуном снабдевању са нето обрачуном.

Одредба члана 173б став 7. која се односи на изузеће балансног капацитета примењује се од 2028. године.

Члан 119.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о забрани изградње нуклеарних електрана у Савезној Републици Југославији („Службени лист СРЈ”, број 12/95 и „Службени гласник РС“, број 85/05 - др. закон).

Даном ступања на снагу овог закона престаје да се примењује члан 267. Кривичног законика („Службени гласник РС“, број 85/05, 88/05 – испр., 107/05 - испр., 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19).

Члан 120.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона је члан 97. став 1. тачка б) Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 98/2006 и 115/2021), којим је између осталог, предвиђено да Република Србија уређује и обезбеђује, јединствено тржиште, правни положај привредних субјеката и систем обављања појединих привредних и других делатности.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

1. Проблеми које закон треба реши

У складу са Уговором о оснивању Енергетске заједнице (ЕЗ) између Европске заједнице и Републике Албаније, Републике Бугарске, Босне и Херцеговине, Републике Хрватске, Бивше Југословенске Републике Македоније, Републике Црне Горе, Румуније, Републике Србије и Привремене Мисије Уједињених нација на Косову у складу са резолуцијом 1244 Савета безбедности УН („Службени гласник РС”, број 62/06 - у даљем тексту: Уговор) који је ступио на снагу 2006. године, Република Србија је преузела обавезе усклађивања националног законодавства у области енергетике са правним тековинама Европске Уније.

Како је главни задатак Уговора стварање стабилног правног, економског и енергетског оквира, Србија ће приступањем ЕУ обезбедити сигурност снабдевања енергијом, привући инвестиције у енергетску инфраструктуру, унапредити заштиту животне средине и створити јединствен регулаторни простор за развој тржишта електричне енергије и природног гаса.

С тим циљем су успостављена три нивоа обавеза:

- имплементација релевантних правних тековина Европске уније (*acquis communautaire*) у енергетици, заштити животне средине, коришћењу обновљивих извора енергије и заштити конкуренције,
- успостављање посебног регулаторног оквира који ће омогућити ефикасно функционисање тржишта унутар Енергетске заједнице и повезивање са тржиштем Европске уније и
- стварање тржишта енергије која се преноси мрежама без унутрашњих граница, унутар кога ће бити развијена координација узајамне помоћи у случају поремећаја у енергетским мрежама или спољних поремећаја и могућност стварања заједничке политике трговине енергијом са учесницима на тржиштима ван ЕУ и Енергетске заједнице.

Области рада Енергетске заједнице су: старање о остваривању уговорних обавеза, електрична енергија, гас, инвестиције, сигурност снабдевања, обновљиви извори енергије, енергетска ефикасност, заштита животне средине, конкуренција, социјална питања, нафта, као и решавање спорова насталих у вези са Уговором. Кроз рад у телима Енергетске заједнице Србија утиче на енергетску политику региона.

Уређивање области енергетике је у оквиру преговарачког Поглавља 15.

Поглавље 15 „Енергетика” обухвата следеће области: Опште (а); Угљоводоници(б); Унутрашње енергетско тржиште (ц); Сигурност снабдевања (д); Обновљиви извори енергије (е); Енергетска ефикасност (ф); Међународни споразуми (г); Нуклеарна енергија (х); Еуратом: Заједница, Уговор, Директива Савета 2009/71/Еуратом од 25. јуна 2009. године о нуклеарној сигурности нуклеарних постројења и приступање међународним конвенцијама (и); Заштита од зрачења (ј); Радиоактивни отпад и управљање истрошеним горивом (к); Примена гаранција (л); Снабдевање горивом (м).

С тим у вези у 2014. години усвојен је Закон о енергетици („Службени гласник РС”, број 145/14) којим је настављен процес реформи енергетског сектора са циљем обезбеђења услова за развој и ефикаснији рад свих субјеката који обављају енергетске делатности према тржишним принципима пословања, као и усаглашавање овог закона са прописима Европске уније.

Тим законом у највећој мери транспоноване су одредбе из Трећег енергетског пакета прописа Европске уније и то: Директива 2009/72 из јула 2009. године која се односи на заједничка правила за унутрашње тржиште електричне енергије којом је стављена ван снаге директива 2003/54; Уредба 714/2009/ЕС о условима за приступ мрежи за прекограничне размене електричне енергије којом се ставља ван снага Уредба 1228/2003/ЕС; Уредба 715/2009 о условима за приступ транспортним мрежама природног гаса, на основу које престаје да важи Уредба 1775/2005; Директива 2009/73/ЕЗ о заједничким правилима за унутрашње тржиште природног гаса, којом се укида Упутство 2003/55/ЕЗ; Уредба о мерама заштите сигурности снабдевања гасом, на основу које престаје да важи Упутство 2004/67/ЕЗ; Директива 2009/28/ЕК о промовисању употребе енергије из обновљивих извора и измени и допуни и потом поништењу Директиве 2001/77/ЕЦ и 2003/30/ЕС.

Законом о изменама и допунама закона о енергетици из 2021. године („Службени гласник РС”, број 40/21) настављено је са преношењем прописа ЕУ: Уредбе ЕУ 1227/2011 о целовитости и транспарентности велепродајног тржишта енергије; Уредбе ЕУ 347/2013 о смерницама за трансевропску енергетску инфраструктуру и дат је основ за доношење подзаконских аката за Уредбу Комисије (ЕУ) 2016/631 о успостављању мрежних правила за захтеве за прикључивање произвођача електричне енергије на мрежу; Уредбу Комисије (ЕУ) 2016/1388 о успостављању мрежних правила за прикључак купца; Уредбу Комисије (ЕУ) 2016/1447 о успостављању мрежних правила за захтеве за прикључивање на мрежу система за пренос истосмерном струјом високог напона и истосмерно прикључених модула електроенергетског парка. Предметне три уредбе пренете су у законодавство Републике Србије, доношењем Уредби од стране Владе у септембру 2022. године које су објављене у „Службеном гласнику РС”, број 95/22 и 104/22. У области природног гаса Законом о изменама и допунама закона о енергетици из 2021. године створен је правни основ за преношењем прописа ЕУ: Уредба комисије ЕУ 2015/703 од 30. априла 2015. о успостављању правила интероперабилности и размене података, Уредба комисије ЕУ 2017/459 од 16. марта 2017. о успостављању мрежних правила за механизме расподеле капацитета у транспортним системима за природни гас, Уредба комисије ЕУ 312/2014 од 26. марта 2014. године о успостављању мрежних правила о балансирању транспортних мрежа, Уредба Комисије (ЕУ) 2017/460 од 16. марта 2017. о успостављању мрежног кодекса о усклађеним тарифним структурама транспорта гаса и Одлука Комисија 2012/490 (ЕУ) од 24. августа 2012. о изменама и допунама Анекса I Уредбе (ЕЗ) бр. 715/2009 Европског парламента и Савета о условима за приступ мрежама за пренос природног гаса. Предметне

четири уредбе и одлука пренете су у законодавство Републике Србије, доношењем Уредби од стране Владе у октобру 2022. године које су објављене у Службеном гласнику РС 112/22.

Такође, Законом о изменама и допунама закона о енергетици из 2023. године („Службени гласник РС”, број 62/23) дат је основ за доказивање да контролу над оператором преносног система електричне енергије, односно оператора транспортног система природног гаса и друштава која обављају делатност производње, дистрибуције и снабдевања електричном енергијом, односно природним гасом, чији је оснивач Република Србија, не врши исто лице, односно створени су услови за сертификацију оператора транспортног система природним гасом „Транспортгас Србија” д.о.о, као и признавање сертификације оператора преносног система АД „Електро mreжа Србије” од стране надлежних међународних органа. На овај начин омогућена је потпуна имплементација горе наведених прописа ЕУ.

Одлуком Министарског савета Енергетске заједнице MS EZ 2021/13/MS-Enc од 30.11.2021. године створена је обавеза за преношење: Уредбе (ЕУ) 2019/941 о приправности на ризике у сектору електричне енергије и стављању изван снаге Директиве 2005/89/EЗ и Директиве (ЕУ) 2019/944 о заједничким правилима за унутарње тржиште електричне енергије и измени Директиве 2012/27/EУ (о енергетској ефикасности), а које припадају Четвртог енергетском пакету.

Поред наведених, Одлуком MC EZ/D/2022/03/MC-EnC од 15.12.2022. године створена је обавеза преношења прописа Европске уније који су из Трећег пакета и то: Уредба ЕУ 2017/1485 о успостављању смерница за рад система за пренос електричне енергије, Уредба ЕУ 2016/1719 о успостављању смерница за дугорочну расподелу капацитета, Уредба ЕУ 2017/2195 о успостављању смерница за електричну енергију балансирања, Уредба ЕУ 2017/2196 о успостављању мрежних правила за поремећени рад и поновно успостављање електроенергетских система и Уредбе ЕУ 2015/1222 којом се успостављају смернице за расподелу капацитета и управљање загушењима.

Истом Одлуком MC обухваћене су и Уредбе из Четвртог пакета прописа Европске уније и то: Уредба (ЕУ) 2019/942, Уредба о оснивању Агенције Европске уније за сарадњу енергетских регулатора и Уредба (ЕУ) 2019/943, Уредба о унутарњем тржишту електричне енергије.

Рок за преношење свих наведених прописа је био до 31.12.2023. године.

У међувремену Одлукама MC број 2022/02/MC-EnC и 2022/03/MC-EnC од 14.12.2023. године створена је обавеза за преношење Уредбе ЕУ 869/2022 о смерницама за трансевропску инфраструктуру од 30.05.2022. године до 31.12.2024. године, тако да је предложена измена члана који се односи на стратешке енергетске пројекте.

У циљу испуњења обавеза из Уговора о оснивању Енергетске заједнице односно преношења прописа приступило се изради Нацрта закона о изменама и допунама закона о енергетици који ће обухватити прописе ЕУ: Директиву 2019/944 и Уредбе (ЕУ): 2019/941, 2019/942 и 2019/943, као и Уредбе (ЕУ) 2017/1485, 2016/1719, 2017/2195, 2017/2196, 2015/1222 и 2022/869 за које ће се прописати правни основ за доношење подзаконских аката.

Нацртом закона уведене су нови појмови и њихове дефиниције.

Предвиђено је доношење Стратегије развоја и употребе водоника као акта којим се, у циљу смањивања емисије гасова са ефектом стаклене баште, утврђују стратешки правац

деловања и јавне политике у области производње, транспорта, складиштења и коришћења водоника и спровођење јавних политика.

Такође је предвиђено доношење Стратегије развоја производње и употребе топлотне енергије као акта којим се утврђује стратешки правац деловања и јавне политике у области производње и употребе топлотне енергије и спровођење јавних политика.

Дефинисано је енергетско сиромаштво, па у смислу наведеног енергетско сиромаштво је стање у којем домаћинство нема довољно могућности за приступ основним енергетским услугама, које би требало да обезбеде основни ниво и пристојан животни и здравствени стандард, што укључује адекватно грејање, топлу воду, хлађење, осветљење и енергију за напајање кућних апарата што је узроковано комбинацијом фактора као што су: ценовна недоступност, недовољан расположиви приход, висока потрошња енергије, лоша енергетска ефикасност домова и социјални статус.

У делу сигурности снабдевања прописана је обавеза енергетским субјектима који обављају енергетске делатности прописане Законом о енергетици да у циљу обезбеђивања сигурности снабдевања Републике Србије приоритетно обезбеде довољне количине енергије и енергената потребне за живот и рад грађана и пословање привредних субјеката и њихово снабдевање енергијом и енергентима. Такође, прописана је обавеза формирања Посебне радне групе за сигурност снабдевања енергијом и енергентима са задатком да прати снабдевања домаћег тржишта.

Поред тога прописана је обавеза Министарству да на предлог Агенције одређује стандард поузданости система у Извештају о сигурности снабдевања. Стандард поузданости система дефинисан је као неопходан ниво сигурности снабдевања за који треба обезбедити производне капацитете укључујући и кроз механизам за обезбеђење капацитета као и да се одређује кроз вредност очекиване неиспоручене електричне енергије и вредност очекиване незадовољене потрошње, те да ако није утврђен стандард поузданости система не могу се применити механизми за обезбеђење капацитета.

У делу спремности за ризик било је неопходно одредити надлежни орган у Републици Србији одговоран за планирање спремности на ризике и управљање ризицима у електроенергетском сектору, идентификацију националних сценарија електроенергетске кризе и израду и спровођење плана спремности. Како сагласно пропису ЕУ који се преноси то може бити Владин орган или регулаторно тело, као надлежни орган одређено је Министарство. У том делу обрађена је процена ризика, начин на који се врши идентификација кризних сценарија и План спремности на ризике и сарадња у идентификацији регионалних сценарија. У погледу Плана предвиђено је да се израђује на основу идентификованих регионалних и националних електроенергетских кризних сценарија, да га усваја Влада на предлог Министарства и да Влада ближе прописује садржај планова спремности, садржај обрасца за план спремности на ризик који се попуњава на српском и енглеском језику, потребне консултације пре усвајања планова спремности, садржину извештаја о накнадној евалуацији кризе, начин пружања помоћи и садржај правичне накнаде, као и да се План спремности ажурира на сваке четири године. Обрађени су случајеви када се издаје рано упозорење и проглашење електроенергетске кризе и у нужност сарадње са суседним државама у циљу спречавања електроенергетских криза или управљања њима.

Кад су у питању енергетске делатност прописане су нове енергетске делатности и то: агрегирање које се обавља као тржишна делатност и производња неконвенционалних горива и трговина неконвенционалним горивима.

Кад су у питању лиценце за обављање енергетских делатности сада је прописано да је за складиштење електричне енергије потребно прибавити лиценцу, а такође, је прописано да се и страном правном лицу поред лиценце за снабдевање на велико може од 31.12. 2028. године издати лиценца за снабдевање електричном енергијом уз испуњење услова прописаних Законом и подзаконским актом.

У делу енергетских дозвола прописано је да енергетска дозвола није потребна за изградњу енергетских објеката: који се граде у складу са законом којим се уређује јавно-приватно партнерство и концесије; који се граде у складу са одредбама закона којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије, којима се прописује стратешко партнерство; за производњу електричне енергије за сопствене потребе без обзира да ли се вишак електричне енергије предаје у систем; за које се не издаје грађевинска дозвола укључујући и објекте за које се издаје одобрење за извођење радова у складу са законом којим се уређује планирање и изградња; за складиштење електричне енергије.

Тakoђе, за издавање енергетске дозволе, поред постојећих услова прописани су нови услови који се односе на:

- усклађеност са циљевима утврђеним Стратегијом и Интегрисаним националним енергетским и климатским планом;
- могућност изградње на истражном или експлоатационом пољу;
- анализу алтернативних решења изградњи нових објеката за производњу електричне енергије, као што су решења за управљање потрошњом или изградњу објеката за складиштење електричне енергије.

Тakoђе, прописани су додатни подаци које треба да садржи захтев за издавање енергетске дозволе и то подаци о: усклађености са циљевима утврђеним Стратегијом и Интегрисаним националним енергетским и климатским планом и алтернативним решењима.

Поред тога прописано је да, у случају да је ималац енергетске дозволе прибавио грађевинску дозволу, енергетска дозвола важи до истека важења издате грађевинске дозволе, а реализује се прикључењем енергетског објекта.

Кад су у питању директни водови за исте се не издаје енергетска дозвола, већ Министарство решењем издаје сагласност за изградњу директног вода ако су испуњени услови.

Тakoђе је прописано да сви произвођачи и снабдевачи основани могу да снабдевају електричном енергијом своје објекте, зависна привредна друштва и крајње купце путем директног вода, а да притом не буду изложени неразумним административним процедурама или трошковима. Такође, сви крајњи купци на подручју Републике Србије појединачно или групно, могу да се снабдевају електричном енергијом директним водовима од стране произвођача и снабдевача. Директни водови се граде у складу са законом којим се уређује планирање и изградња објеката а по претходно прибављеној сагласности Министарства. Садржај захтева за издавање сагласности, образац захтева, докази који се прилажу уз захтев

о испуњености услова за изградњу директног вода, садржај регистра издатих сагласности,, садржај регистра издатих сагласности ближе ће се уредити подзаконским актом.

Када је у питању Агенција допуњено је и прецизирано која лица се могу бирати за председника и чланове Агенције, односно уместо неодређеног броја лица техничке, правне или економске струке предложено је најмање једно лице техничке, једно правне и једно економске струке.

У погледу Правила о промени снабдевача уведена је обавеза Агенцији да наведеним правилима поред промене снабдевача уреди и питање промене агрегатора. Такође до 1. јануара 2026. године поступак промене снабдевача је бесплатан за купца и не може трајати дуже од 21 дан од дана пријема захтева купца, а након тога, поступак промене снабдевача ће трајати 24 часа.

Такође, приликом доношења методологија за које је овлашћена и давања сагласности на регулисане цене Агенција је дужна да транспарентно процени и одобри трошкове који су потребни за краткорочно и дугорочно повећање сигурности снабдевања, сигурности рада и флексибилности система, енергетске ефикасности, ефикасности рада оператора система, ефикасности инвестиција, да на исти начин третира дистрибуирану производњу и производњу електричне енергије на преносном систему, да не дискриминише објекте за складиштење електричне енергије и агрегатора, не дестимулише сопствену производњу електричне енергије.

Агенција може методологијама утврдити оператору преносног односно дистрибутивног система подстицаје за трошковно најефикаснији рад и развој његове мреже укључујући и набавку услуга, а може да уведе кључне индикаторе успешности како би оператор преносног односно дистрибутивног система подигао ефикасност у мрежи, укључујући флексибилност кроз енергетску ефикасност и развој паметних мрежа и система за паметно мерење.

Проширена је надлежност Агенције: у погледу давања сагласности, па поред осталог даје сагласност операторима система да поседују, развијају или управљају објектима за складиштење електричне енергије и на услове тендерског поступка у вези са тим; одобрава производе и поступак набавке помоћних услуга прати и процењује резултате оператора преносног система и оператора дистрибутивног система у вези са развојем напредних мерних система којима се подстиче енергетска ефикасност и интеграција енергије из обновљивих извора, на основу ограниченог броја показатеља, објављује сваке друге година извештај са препорукама за побољшање; утврђује да ли је набавка услуга флексибилности која је заснована на тржишним принципима економски оправдана или би таква набавка довела до озбиљних поремећаја тржишта или до већег загушења у системузатим даје мишљење на начин набавке услуга флексибилности и нефреквентних помоћних услуга.

Поред тога Агенција прати улагања у објекте за производњу и складиштење електричне енергије у односу на сигурност снабдевања; појаве рестриктивних уговорних пракси, укључујући клаузуле о ексклузивности које могу спречити купце да закључују уговоре истовремено са више од једног снабдевача или ограничити њихов избор да то ураде и о таквим појавама обавештава надлежни орган за заштиту конкуренције, као и усклађеност процеса размене података за најважније тржишне процесе на регионалном нивоу и неоправдане препреке и ограничења у развоју производње електричне енергије за сопствене потребе и енергетских заједница грађана.

Такође, у делу регулисања цена електричне енергије задржано је да су цене електричне енергије за гарантовано снабдевање регулисане и да Агенција даје сагласност, али предложено је да цене закупа резерве снаге за системске услуге секундарне и терцијарне регулације буду делимично регулисане. Наиме, Агенција ће одређивати максималну цену по којој ће оператор преносног система закупити резерву снаге за системске услуге, док ће се учесници на тржишту у конкурентском поступку надметати да понуде нижу цену од оне која је утврђена као максимална. Како би се обезбедила сигурност рада система, прво ће се балансни капацитети резервисати годину дана унапред, а онда ће се ти капацитети понудити тржишту у краћим роковима (нпр. месец дана унапред). Уколико оператор преносног система у краћем року закупи балансни капацитет, онда се за тај износ умањује вредност закупљеног балансног капацитета годину дана унапред.

Детаљније су прописани услови и критеријуми које је Агенција дужна да провери приликом сачињавања Извештаја о потреби регулације цена.

Када након примене свих услова и критеријума Извештај покаже да је регулисање цене за гарантовано снабдевање и даље потребно, извештај мора да садржи образложење о испуњености свих прописаних услова и критеријума и ефектима регулисаних цена на конкуренцију, као и на који начин су утврђене регулисане цене. Агенција је дужна о томе да обавести Министарство, а Министарство Секретаријату Енергетске заједнице, у року од месец дана, а након тога најкасније до 1. јануара 2025. године и 1. јануара 2028. године.

Дат је правни основ за доношење подзаконских аката, која доноси Влада, којим ће се ближе уредити правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима; правила за балансну електричну енергију; правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутардневним тржиштима; правила за рад међусобно повезаних преносних система електричне енергије и мрежна правила за поремећени рад и поновно успостављање електроенергетских система, као и садржина тих аката.

У делу који се односи на производњу електричне енергије проширен је обухват производње електричне енергије па поред осталог обухвата производњу у електранама у којима су две или више технологија производње електричне енергије укључујући и објекте за складиштење интегрисани у јединствен производни систем. Прецизирана је тачка која се односи на дужност чувања сатних података на тај начин да је произвођач дужан да чува на период од пет година све сатне податке о производњи електричне енергије по електрани, ако има најмање један производни погон чији је инсталирани капацитет најмање 250 MW односно ако има електране чија је укупна инсталисана снага 400 MW, а подаци по сату за сваку електрану треба да укључују, податке о расположивој снази електрана и резервисаном капацитету по електрани по било ком основу и било ком временском тренутку на тржишту електричне енергије. Такође је дужан да те податке достави Агенцији, оператору система и другим надлежним органима ради провере основаности одлука о ангажовању капацитета и понашања учесника на организованом тржишту електричне енергије, аукцијама за расподелу капацитета, билатералним тржиштима, тржишту помоћних услуга и балансном тржишту.

Појачане су дужности оператора преносног система тако да доноси правила о раду тржишта баланских капацитета, објављује релевантне податке о укупној прогнозираној потрошњи и оствареној потрошњи, о расположивости и употреби објеката корисника

система, расположивости и коришћењу мреже и интерконеције, балансној енергији, балансном капацитету и расположивој флексибилности, обезбеди услуге балансирања у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишним принципима, омогућавајући учешће учесника на тржишту који испуњавају неопходне прописане техничке услове, укључујући учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора, учеснике на тржишту који се баве управљањем потрошњом, складишаре и агрегаторе, редовно размењује са операторима преносног система у оквиру ЕНТСО-Е, скуп тачних података о мрежи и токовима снага.

Поред тога, прописана је дужност оператора преносног система да при изради десетогодишњег плана развоја преносне мреже уради националну анализу адекватности узимајући у обзир Европску анализу адекватности система коју доноси ЕНТСО-Е, да учествује у консултацијама код израде те анализе и достави потребне податке. Прописано је шта оператор преносног система треба да предузме приликом израде националне анализе адекватности.

Обрађен је механизам за обезбеђење капацитета као и када Влада може увести механизам за обезбеђење капацитета у циљу елиминисања неадекватности производње електричне енергије и преносног система. Механизам се може увести у форми стратешких резерви или у другом облику уколико стратешке резерве не могу да реше проблем, адекватности производње и преносног система. Пре увођења, Министарство спроводи консултације и израђује студију о могућим утицајима на суседне електроенергетске системе, а механизми за обезбеђење капацитета не могу се увести пре него се добије мишљење Секретаријат Енергетске заједнице.

Прописани су основни принципи механизма за обезбеђење капацитета, правила која се примењују када се Влада определи за механизам стратешких резерви као и услови које механизми морају испунити у случају да се Влада определила за примену других механизма за обезбеђење капацитета.

Такође је прописано да од 1. јула 2025. године, не могу бити ангажовани у механизму обезбеђења капацитета, капацитети за производњу електричне енергије који емитују више од 550 g CO₂ по kWh електричне енергије и више од 350 kg CO₂ годишње по инсталисаној снази у kW. Емисије CO₂ из производних капацитета у складу са наведеним израчунавају се према стандардима Међународне организације за стандардизацију, а у складу са мишљењем АЦЕР-а.

Оператор преносног система је одговоран за набавку капацитета у оквиру механизма за обезбеђење капацитета.

Такође је прописано прекогранично учешће у механизмима за обезбеђење капацитета односно у ком случају оператор преносног система може омогућити учешће капацитета који се налазе у чланицама Европске уније и уговорним/придруженим странама Енергетске заједнице, у ком случају пружалац домаћег капацитета може да учествује у механизмима за обезбеђење капацитета у чланицама Европске уније и уговорним/придруженим странама Енергетске заједнице под условом реципроцитета, као и у ком случају је пружалац капацитета дужан да исплати накнаду оператору преносног система за недоступност капацитета.

Што се тиче прикључења на преносни систем, прописано је да је оператор преносног система инвеститор изградње прикључка, заједничког прикључка и недостајуће инфраструктуре, да гради прикључак и заједнички прикључак на преносни систем о трошку подносиоца захтева за прикључење.

Оператор преносног система је дужан да омогући подносиоцу захтева за прикључење, изузев у случају прикључења објекта оператора дистрибутивног система, да у његово име у складу са законом којим се уређује изградња објеката: изгради прикључак, односно заједнички прикључак о свом трошку као и изгради недостајућу инфраструктуру о свом трошку, уколико се подносилац захтева определи за начин прикључења дефинисан у студији прикључења који подразумева изградњу недостајуће инфраструктуре

Такође је прописано да се права и обавезе оператора преносног система и подносиоца захтева за прикључење уређују уговорима: о изради студије прикључења објекта; о прикључењу објекта и о изградњи недостајуће инфраструктуре уколико одабрани начин прикључења садржи изградњу недостајуће инфраструктуре о трошку подносиоца захтева.

Прописано је да оператор преносног система обрађује захтеве за израду студије прикључења у временском интервалу који ће ближе бити уређен Уредбом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом, осим захтеве стратешког партнера у складу са законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије.

Поред тога подносилац захтева коме је уручена студија прикључења дужан је да достави банкарску гаранцију у корист оператора преносног система. Износ банкарске гаранције, обавезе које се гарантују банкарском гаранцијом, рок и изузеће за њено достављање, као и друга питања у вези са банкарском гаранцијом ближе су уређени Уредбом о условима испоруке и снабдевања електричном енергијом.

Ако након истека рока за достављање банкарске гаранције дође до смањења броја захтева који настављају са поступком прикључења у односу на број захтева који је био обрађен у истом временском периоду, оператор преносног система је дужан да изврши ревизију студије прикључења и преиспита ограничења из члана 117. став 8. овог закона, о чему обавештава Агенцију.

Оператору дистрибутивног система прописане су дужности да води евиденцију о енергетским заједницама грађана и припадајућим мерним местима чланова заједнице између којих се дели енергија; да набавља услуге флексибилности од учесника на тржишту, што укључује учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора енергије, учеснике на тржишту који се баве управљањем потрошњом односно производњом, учеснике на тржишту који се баве складиштењем енергије, произвођаче, агрегаторе, као и активне купце; да сарађује са оператором преносног система приликом набавке и активације услуга флексибилности у дистрибутивном систему сагласно правилима о раду дистрибутивног система, правилима о раду преносног система и правилима о раду тржишта електричне енергије како би се осигурала оптимална употреба ресурса за пружање услуга флексибилности, сигуран и ефикасан рад система и омогућио развој услуга флексибилности, а трошкови повезани с набавком услуга флексибилности, укључујући трошкове потребних информационах и комуникационих технологија и трошкови потребне инфраструктуре признају се оператору дистрибутивног система у складу с методологијом за одређивање цена приступа дистрибутивном систему.

Приликом израде планова развоја оператор дистрибутивног система је дужан да спроведу саветовања са свим заинтересованим странама, да јавно објаве резултате саветовања и достави их Агенцији. Агенција даје сагласност на план развоја дистрибутивног система и план инвестиција у дистрибутивни систем, а оператор дистрибутивног система је дужан да их објави на интернет страници. Приликом израде планова развоја оператор дистрибутивног система је дужан да поред осталог води рачуна о потенцијалу управљања потрошњом, могућностима прикључења места за пуњење електричних возила као и објеката за складиштење електричне енергије.

Даље је прописано да је потребно свим учесницима на тржишту електричне енергије укључујући учеснике на тржишту који нуде енергију из обновљивих извора, учеснике на тржишту ангазоване у управљању потрошњом, складиштаре електричне енергије и агрегаторе, омогућити пружање нефреквентних помоћних услуга уколико су у могућности да их пруже. У том смислу оператори система су одговорни за набавку нефреквентних помоћних услуга потребних за рад система у складу са транспарентним, недискриминаторним и тржишно заснованим процедурама, а Правилима о раду преносног система и правилима о раду дистрибутивног система прописује се поступак квалификације учесника на тржишту, услови пружања нефреквентних помоћних услуга и начин утврђивања цена нефреквентних помоћних услуга. Приликом набавке и активације нефреквентних помоћних услуга у дистрибутивној мрежи, оператори система су дужни да међусобно сарађују. Прописана је и надлежност Агенције да по достављању обавештења од стране оператора система даје мишљење о начину набавке нефреквентних помоћних услуга, у случају да оператор дистрибутивног система или оператор преносног система процени да пружање нефреквентних помоћних услуга засновано на тржишним принципима није економски оправдано, да не постоји релевантан број потенцијалних пружаоца услуга или да се у делу електроенергетског система може нарушити сигуран и поуздан рад система.

Кад су у питању напредни мерни системи прописано је у ком случају крајњи купац има право на напредно бројило. Наиме, ако анализа коју врши оператор дистрибутивног система покаже да увођење напредног мерног система није исплативо или ако планом увођења напредних мерних система нису обухваћени сви крајњи купци, оператор дистрибутивног система дужан је да на захтев крајњег купца обезбеди и угради напредно бројило. У том случају трошкове набавке и уградње напредног бројила сноси подносилац захтева. Оператор дистрибутивног система дужан је да најкасније у року од четири месеца од дана подношења захтева угради напредно бројило. У понуди за уградњу напредног бројила оператор дистрибутивног система је дужан да подносиоцу захтева за уградњу напредног бројила прецизно наведе: функције и интероперабилност које напредно бројило може да подржи; услуге које су изводљиве, предности које се могу остварити употребом напредног бројила као и све повезане трошкове које сноси подносилац захтева.

Поред тога оператор дистрибутивног система је дужан да свако обрачунско мерно место крајњег купца које није опремљено напредним бројилом опреми индивидуалним конвенционалним бројилом којим се тачно мери стварна потрошња на том обрачунском мерном месту. Крајњи купац треба да има могућност да директно или индиректно прочита своје конвенционално бројило или да му се обезбеди приступ читаном стању бројила путем корисничког интерфејса или другог одговарајућег интерфејса.

У делу управљања подацима које се односи на податке о мерењу и потрошњи, као и на податке о крајњем купцу који су потребни ради промене снабдевача, агрегатора или за

услуге управљања потрошњом, као и за друге услуге прописано је да се приступ подацима или подношење захтева за стављање на располагање података за крајњег купца не наплаћују.

Оператори система су дужни да примењују захтеве интероперабилности и недискриминаторске поступке за приступ подацима у складу са актом које доноси надлежно тело сагласно потврђеним међународним уговорима.

У вези прикључења електране на дистрибутивни систем, прописано је да се поступак прикључења покреће подношењем захтева оператору дистрибутивног система за израду студије прикључења. Студија прикључења није потребна за електране инсталисане снаге мање од 50 kW. Оператор дистрибутивног система истовремено израђује студије прикључења за више поднетих захтева у временским периодима ближе уређеним актом којим се уређују услови испоруке и снабдевања електричном енергијом. Студија прикључења мора да садржи и привремена ограничења снаге у току рада електране, за која оператор дистрибутивног система није дужан да плати финансијску надокнаду произвођачу, ако студија покаже да би прикључењем електране у одређеним временским интервалима оператор дистрибутивног система укупну активну снагу из дистрибутивног система предао у преносни систем у износу већем од оног прописаног законом којим се уређује коришћење обновљивих извора енергије. Даље је прописано да оператор дистрибутивног система и подносилац захтева уговором о изради студије прикључења ближе уређују права и обавезе, као и да је подносилац захтева дужан, да за електрану инсталисану снаге преко 400 kW у прописаном року достави банкарску гаранцију да ће у дефинисаном року и изградити електрану. Поред наведеног прописано је ако после уручења студије прикључења дође до смањења броја захтева који настављају са поступком прикључења, оператор дистрибутивног система је дужан да по службеној дужности изврши измену студија прикључења. Такође, прописано је да је оператор дистрибутивног система дужан да изда услове за пројектовање и прикључења имаоцу студије прикључења у року од 15 дана од дана пријема захтева, ако је имаоц студије прикључења прибавио плански документ и израдио идејно решење. Поред наведеног, прописано је да је оператор дистрибутивног система дужан да донесе процедуру за прикључење, прописана је њена садржина и дужност оператора дистрибутивног система да је објави на својој интернет.

Што се тиче изградње прикључка на дистрибутивни систем, прописано је да је оператор дистрибутивног система инвеститор изградње прикључка, а да је на захтев лица које има студију прикључења и локацијске услове, дужан да закључи уговор о прикључењу на основу кога га овлашћује да у име оператора дистрибутивног система изгради прикључак.

У делу интеграције електромобилности у електроенергетску мрежу прописана је дужност оператору дистрибутивног система да сарађује на недискриминаторној основи са било којим физичким или правним лицем које је власник, развија или управља пуњачима за електрична возила, посебно у вези са прикључењем на мрежу. Сам начин прикључења јавно доступних и приватних места за пуњење уредиће се прописом којим се уређују услови испоруке и снабдевања електричном енергијом и правилима о раду дистрибутивног система. Поред тога прописано је да оператор дистрибутивног система по правилу не може бити власник, нити развијати или управљати пуњачима за електрична возила осим у случају да поседује пуњаче искључиво за сопствене потребе.

У делу приступа систему прописано је да је оператор дистрибутивног система дужан да омогући право приоритетног приступа електранама које користе обновљиве изворе енергије инсталисане снаге мање од 400 kW, електранама које користе обновљиве изворе енергије, ако почну са радом после 1. јануара 2026. године, а инсталисана снага им је мања од 200 kW, и електранама који имају одобрен статус демонстрационог пројекта ограничено на период и у обиму који је неопходан да би се остварила сврха тог пројекта. Прописани су случајеви када Агенција може на захтев оператора система да одобри да се не примењује право приоритетног приступа и обавеза Агенције да о томе обавести надлежно тело сагласно обавезама које произлазе из потврђених међународних уговора.

Даље, прописано да се право на приоритетан приступ не може ограничити произвођачима који су то право стекли по ранијим прописима, осим уколико те електране буду значајно измењене тако да те промене захтевају измену одобрења за прикључење или повећање капацитета електране, те да право на приоритетан приступ не сме да угрози сигурност рада система и да представља разлог за веће ограничење преносних капацитета између зона трговања него што је то предвиђено овим законом, при чему свако ограничење права на приоритетан приступ мора бити транспарентно и недискриминаторно.

Такође су прописана основна правила редиспечинга који се заснива на тржишним принципима и као и правила редиспечинга који није заснован на тржишним принципима.

Прописано је да је редиспечинг отворен за све произвођаче електричне енергије без обзира на врсту технологије, објекте за складиштење електричне енергије и објекте управљиве потрошње на домаћем тржишту, и за учеснике на тржишту у Енергетској заједници и Европској унији само ако је технички изводљиво.

Даље је прописано у којим случајевима оператор преносног система може да врши редиспечинг који није заснован на тржишним принципима и његову обавезу да извештава Агенцију једанпут годишње, као и обавезу Агенције да о редиспечингу обавештава надлежно тело сагласно обавезама које произлазе из потврђених међународних уговора.

Такође у случају примене редиспечинга који није заснован на тржишним принципима прописана је обавеза оператора преносног система да плати финансијску надокнаду кориснику система чији је производни објекат, објекат за складиштење електричне енергије или објекат управљиве потрошње предмет редиспечинга, осим уколико је корисник система у поступку прикључења прихватио да трпи оперативна ограничења у смислу овог закона, као и колика може бити та накнада.

У делу приступа систему у размени електричне енергије између зона трговања, прописано је да се границе зоне трговања заснивају на дугорочним и структурним загушењима у преносној мрежи.

Даље је прописано да унутар зоне трговања не могу да постоје структурна загушења осим уколико не утичу на суседне зоне трговања, или ако утичу, таква загушења могу да постоје привремено, под условом да је утицај на суседне зоне трговања ублажен мерама корективних акција и да таква загушења не смањују коришћење преносних капацитета између зоне трговања. Затим је прописано да се зона трговања формира тако да максимизује економску ефикасност и прекограничну трговину, уз одржавање сигурности снабдевања, као и обавеза оператора преносног система према Агенцији у случају да ЕНТСО-Е или регулаторно тело надлежно за једно или више оператора преносних система

који су чланови ЕНТСО-Е у другим контролним областима достави извештај оператору преносног система у коме су утврђена структурна загушења. У овом случају Агенција у року не дужем од шест месеци, а у сарадњи са оператором преносног система, на основу методологије за измену зоне трговања донете на нивоу Европске уније, може да донесе одлуку којом утврђује да је потребно изменити зону трговања или да утврди да је делотворније да оператор преносног система донесе акциони план за смањење структурних загушења уместо да се изврши измена зоне трговања. Ако Агенције утврди је да потребно изменити зону трговања, Агенција и оператор преносног система покрећу поступак измене зоне трговања у складу са преузетим међународним обавезама.

Ако ЕНТСО-Е или регулаторно тело надлежно за једно или више оператора преносних система који су чланови ЕНТСО-Е у другим контролним областима достави извештај оператору преносног система у коме су утврђена структурна загушења, оператор преносног система без одлагања о томе обавештава Агенцију која у року не дужем од шест месеци, а у сарадњи са оператором преносног система, на основу методологије за измену зоне трговања донете на нивоу Европске уније, може да донесе одлуку којом утврђује да је потребно изменити зону трговања или да утврди да је делотворније да оператор преносног система донесе акциони план за смањење структурних загушења уместо да се изврши измена зоне трговања. Агенција о одлуци обавештава надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

Ако Агенција утврди је да потребно изменити зону трговања покреће поступак добијања сагласности свих надлежних органа чланица Европске уније и придружених страна из Уговора о оснивању Енергетске заједнице са којима се зона трговања Републике Србије налази у региону за прорачун капацитета, а у складу са обавезама које произилазе из Уговора о оснивању Енергетске заједнице.

Уколико надлежни органи чланица Европске уније и придружених страна из Уговора о оснивању Енергетске заједнице једногласно не прихвате измену зоне трговања, коначну одлуку о измени зоне трговања доноси надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора.

У случају да је Агенција у одлуци утврдила да је делотворније да оператор преносног система донесе акциони план за смањење структурних загушења уместо да се изврши измена зоне трговања, оператор преносног система је дужан да донесе тај план за период од четири године. Агенцији даје сагласност на тај план.

Без обзира на степен реализације акционог плана, оператор преносног система је дужан да обезбеди годишње повећање преносних капацитета у линеарној путањи између зоне трговања до његове минималне вредности утврђене у складу са чланом 165а овог закона и да извештава Агенцију и надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора сваке године у време важења акционог плана, као и шест месеци након његовог истека, о томе да ли је преносни капацитет у претходних 12 месеци између зоне трговања повећан у складу са линеарном путањом, односно да ли је достигао минималне вредности из члана 165а овог закона.

Шест месеци пре истека акционог плана, оператор преносног система је дужан да преостала загушења регулише корективним акцијама о свом трошку или да измени зону трговања.

Ако оператор преносног система не донесе акциони план, дужан је да у року од 12 месеци од дана када су утврђена структурка загушења извести Агенцију и надлежно тело сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора да ли је преносни капацитет између зона трговања достигао у претходних 12 месеци минималне вредности из члана 165а овог закона.

Прописане су методе доделе капацитета које се могу применити на истом интерконектору, односно прописано је да оператор преносног система врши расподелу преносног капацитета између зоне трговања кроз експлицитне или имплицитне аукције.

Такође је прописано да се за расподелу унутардневног преносног капацитета између зоне трговања примењује метода континуиране трговине на коју се може надовезати и метода расподеле капацитета путем аукција ако је изводљиво, затим да у случају загушења предност у додели преносног капацитета између зоне трговања без обзира на метод аукције има учесник на тржишту који достави најповољнију понуду, затим да су преносива додељена права на коришћење преносних капацитета између зона трговања уколико је оператор преносног система обавештен о преносу права и у могућности је да изврши пренос, као и обавеза оператора преносног система да обавести све учеснике на тржишту пре преноса права на коришћење преносног капацитета између зона трговања на другог учесника на тржишту. У случају да оператор преносног система не допусти пренос права на коришћење преносних капацитета између зона трговања, дужан је да о томе јавно обавести све учеснике на тржишту и Агенцију.

Прописан је начин на који оператор преносног система решава проблем загушења мреже, шта узима у обзир приликом одређивања максималног преносног капацитета између зона трговања, шта користи у циљу максимизације вредности преносног капацитета између зона трговања као и обавезу да учествује у координисаним прекограничним корективним акцијама које су усмерене на повећање капацитета.

Даље је прописана дужност учесника на тржишту који не искористе додељено право на коришћење преносног капацитета између зона трговања да плате надокнаду оператору преносног система, која одражава трошкове за некоришћење капацитета који су оправдани и сразмерни.

Одређен је минимални ниво преносних капацитета између зона трговања који је оператор преносног система дужан да обезбеди на тржишту, те у ком случају оператор преносног система може од Агенције затражити изузеће од примене минималног процента преносног капацитета.

Прописана је дужност оператора преносног система да донесе правила којим се уређује расподела преносних капацитета између зона трговања, садржина тих правила, као и обавеза Агенције да да сагласност на иста.

Такође, прописано је да оператор преносног система доноси правила којим прорачунава преносни капацитет између зона трговања тако да омогући његово коришћење на тржишту за дан-унапред, унутардневног тржишту и за потребе прекограничног балансирања заједно са свим доступним капацитетима из претходних додела по било ком основу, као и обавеза Агенције да да сагласност на иста.

Даље је прописано у које сврхе оператор преносног система може да користи све приходе стечене доделом преносних капацитета између зона трговања, као и поступак за

случај кад приходе не може да користи у наведене сврхе. Прописана је обавеза оператора да Агенцији достави извештај о начину коришћења прихода.

У делу тржишта дати су основни принципи конкурентних, флексибилних и недискриминаторских тржишта.

Прописана су поред постојећих тржишта и тржиште преносних капацитета између зона трговања и тржиште помоћних услуга а према времену трговања електричном енергијом: тржиште са терминском испоруком, тржиште за дан-унапред и унутардневно тржиште.

Прописани су принципи функционисања тржишта електричне енергије, принципи функционисања организованог тржишта за дан-унапред и унутардневног тржишта електричне енергије, трговина на организованом тржишту за дан-унапред и унутардневном тржишту, тржиште унапред са терминском испоруком као и техничка ограничења за формирање понуда на организованом тржишту електричне енергије.

Такође је прописана обавеза оператора преносног система да процени вредност неиспоручене електричне енергије у складу са методологијом ЕНТСО-Е и да је јавно објави, као и обавеза оператора да сваких пет година преиспитује вредност неиспоручене електричне енергије или раније ако су наступиле значајне промене од којих зависи њена процена.

У делу балансне одговорности прописано је да је сваки учесник на тржишту одговоран за балансна одступања која направи електроенергетском систему, те да је балансно одговорна страна финансијски одговорна за балансна одступања и да је дужна да допринесе балансу електроенергетског система.

Прописана су основна правила балансног тржишта електричне енергије као и набавка балансног капацитета.

Поред тога прописане су паневропске одредбе и услови или методологије које одобрава ACER, и регионалне одредбе и услове или методологије а у чијем развоју и примени учествује оператор преносног система и Немо.

Посебно су прописане паневропске одредбе и услови или методологије (ОУМ) које је дужан да примењује Немо, а посебно паневропске ОУМ које је дужан да примењује оператор преносног система.

Поред наведеног прописана је дужност оператора преносног система да учествује заједно са операторима преносног система из одговарајућег региона у изради регионалних ОУМ за спровођење правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима, правила за балансну електричне енергију, правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутардневним тржиштима и правила за рад међусобно повезаних преносних електроенергетских система електричне енергије, као и обавеза да све наведено достави на сагласност Агенцији и другим надлежним телима у складу са преузетим међународним обавезама.

Такође је прописана обавеза оператора преносног система, Немо и Агенције да примењују документа (ОУМ-одредбе,услови и методологије) која су обавезујућа на основу одлуке Министарског савета Енергетске заједнице, а од значаја су за спровођење правила

из члана 93а овог закона и то од дана добијања сагласности Владе из члана 109. став 4. овог закона

Прописано је да су Агенција, оператор система и Нема дужни да узму у обзир мишљење, препоруке и одлуке АЦЕР под условом да се донета акта односе на њих, а у вези са решавањем питања у ситуацијама које утичу и на регулаторна тела, операторе система и Немо из најмање једне чланице Европске уније са којима се граничи Република Србија као и да је надлежност АЦЕР за решавања таквих питања утврђена од стране надлежног тела сагласно обавезама које произилазе из потврђених међународних уговора, а наведено је и на шта се могу односити питања.

Даље је прописано да крајњи купац који има уграђено напредно бројило на мерном месту може закључити уговор са променљивом ценом електричне енергије са снабдевачем који снабдева више од 200.000 крајњих купаца.

Прописано је да крајњи купац који испуњава техничке и друге услове у складу са правилима којима се уређује рад система и правилима којима се уређује рад тржишта електричне енергије, може закључити уговор о агрегирању са агрегатором независно од постојећег уговора о снабдевању електричном енергијом.

Такође, прописано је да је гарантовани снабдевач дужан да сваке године до 31. марта утврди листу крајњих купаца који испуњавају услове за стицање статуса малог купца, као и дужност гарантованог снабдевача да раскине уговор са малим купцем који је престао да испуњава услове за стицање статуса малог купца.

Проширене су дужности снабдевача обавезом да крајњим купцима понуди поштене и транспарентне опште услове, јасне и недвосмислене, који омогућују остваривање заштите права купаца, као и заштиту купаца од непоштених или обмањујућих метода продаје; да крајње купце обавести о свакој намери измене уговорних услова и о њиховом праву на раскид уговора; да обавести крајњег купца, на транспарентан и разумљив начин, о свакој промени цене као и о разлозима и обиму промене, најкасније у року од 14 дана, или у року од 30 дана за купца из категорије домаћинство, с тим да купац има право на раскид уговора о снабдевању ако не прихвати промену цене и измењене услове; да купце из категорије домаћинства, пре обуставе, обавесте о алтернативним мерама које могу упућивати на подршку за избегавање обуставе, системе плаћања унапред, енергетске консултантске услуге, алтернативне планове плаћања, савете о управљању дугом или изузећа од искључења и да не представљају додатни трошак за купце који се суочавају са обуставом испоруке.

Такође, у делу промене снабдевача, која промена је бесплатна, прописано је да изузетно снабдевач или агрегатор може наплатити крајњем купцу накнаду за раскид уговора када крајњи купац једнострано раскине уговор о снабдевању електричном енергијом или уговор о агрегирању на одређено време и с фиксним ценама пре њиховог доспећа, под условом да су такве накнаде део уговора који је крајњи купац добровољно закључио и да је крајњи купац упознат са тим накнадама пре закључења уговора.

Предвиђено је да купци из категорије домаћинство и мали купци, имају право на бесплатан приступ апликацији за поређење понуда снабдевача, укључујући понуде за уговоре са променљивом ценом електричне енергије, да апликацију израђује Агенција и да

је обавезна да је постави на својој интернет страници у року од годину дана од дана ступања на снагу закона.

Даље је прописано да се обрачун електричне енергије издаје на основу стварне потрошње најмање једном годишње. У случају да крајњи купац нема уграђено бројило које омогућава читавање на даљину или ако код крајњег купца није омогућено читавање на даљину прописано је да се информације о обрачуну стављају на располагање крајњем купцу најмање сваких шест месеци, или свака три месеца на његов захтев, а могу да се испуне уз помоћ система редовног самоочитавања од стране крајњег купца, при чему крајњи купац обавештава оператора о читаном стању бројила. У случају да крајњи купац има бројило које оператору омогућава читавање на даљину, тачне информације о обрачуну засноване на стварној потрошњи пружају се барем једном месечно, при чему те информације такође могу бити доступне путем интернета и ажурирају се онолико често колико то омогућавају коришћени уређаји и системи за мерење.

Прописано је да оператор система у случају утврђене неовлашћене потрошње као и извршене редовне и ванредне контроле може поред обавезе достављања записника о томе послати и обавештење да ће му писани отправак записника бити уручен препорученом поштом на адресу мерног места.

Такође је прописана обавеза оператора система да 15 дана пре искључења достави обавештење крајњем купцу или произвођачу у случају искључења објекта крајњег купца или произвођача са система због обуставе испоруке или преузимања електричне енергије која је трајала дуже од годину дана, осим у случају обуставе испоруке или преузимања на захтев крајњег купца или произвођача, када се објекат искључује са система ако је обустава испоруке или преузимања трајала дуже од две године оператор система.

Поред наведеног прописано је и да у случају обуставе испоруке електричне енергије из члана 201. став 1. овог закона, Уговор о снабдевању престаје уколико је обустава трајала дуже од једне године, независно од тога да ли је објекат крајњег купца искључен, уз обавезу снабдевача да крајњег купца обавести 15 дана унапред о року када истиче годину дана од обуставе испоруке и упозорење да ће након истека тог рока престати Уговор о снабдевању.

Законом се такође предвиђа и вансудско решавање спорова између крајњих купаца и енергетских субјеката. С тим у енергетски субјекти су дужни да учествују у вансудском решавању спорова купаца из категорије домаћинство, пред телом за вансудско решавање потрошачких спорова уписаним у Листу тела за вансудско решавање потрошачких спорова у складу са законом којим се уређује заштита потрошача.

У делу власништва на објектима за складиштење електричне енергије прописано је да оператор преносног система или оператор дистрибутивног система не може да поседује, развија и управља објектима за складиштење електричне енергије, осим ако су објекти за складиштење ставни делови мреже и ако је Агенција дала сагласност.

У делу управљања потрошњом путем агрегирања прописано је да крајњи купац који има могућност пружања услуге управљања потрошњом може као учесник тржишта електричне енергије или путем агрегирања равноправно да учествује на свим тржиштима електричне енергије. Такође је прописано да је крајњи купац који самостално или преко независног агрегатора учествује у управљању потрошњом дужан да да изврши финансијско поравнање са својим снабдевачем или балансно одговорним странама који су директно

погођени активирањем управљања потрошњом, у складу са Правилима о раду тржишта. Накнада не може бити препрека за улазак на тржиште агрегатора нити реметити флексибилност и ограничена је на покривање трошкова које су претрпели снабдевачи крајњих купаца или балансно одговорне стране снабдевача током активирања управљања потрошњом.

У делу који се односи на активног купца дата је могућност свим крајњим купцима да делују као активни купци и да не буду изложени несразмерним или дискриминаторним техничким захтевима, административним захтевима, процедурама и накнадама, као и накнадама за приступ систему које не одражавају стварне трошкове. Активни купац има право да: учествују на тржишту електричне енергије директно или путем агрегирања; продаје сопствену произведену електричну енергију свом снабдевачу путем уговора о снабдевању који укључује одредбе о откупу електричне енергије; учествује у пружању услуга флексибилности и шемама енергетске ефикасности, повери трећој страни управљање објектима, укључујући постављање, управљање и одржавање као и управљање подацима, с тим да се трећа страна не може сматрати активним купцем.

Такође је прописано да активни купац који поседује објекат за складиштење енергије има право на прикључење на мрежу у разумном року у складу са законом и прописом којим се уређују услови испоруке и снабдевања електричном енергијом; да не подлеже двоструким накнадама, укључујући тарифне ставове за приступ мрежи, за ускладиштену електричну енергију која остаје у њиховим објектима или када пружају услуге флексибилности операторима система и да може да пружа више услуга истовремено, ако је то технички изводљиво.

Прописано је да оператор система води евиденцију активних купаца и случај када се активни купац брише из евиденције.

Кад је у питању Енергетска заједница грађана прописано је да је учешће у енергетској заједници грађана отворено и добровољно, да члан енергетске заједнице грађана може бити физичко лице, јединица локалне самоуправе, микропредузећа или мала предузећа чије је место становања, пословно седиште или локација пословног простора на подручју јединице локалне самоуправе у којој је седиште енергетске заједнице грађана, да члан енергетске заједнице грађана може напустити енергетску заједницу, да члан енергетске заједнице грађана има права и обавезе као крајњи купци електричне енергије у складу са законом. Члановима енергетске заједнице грађана дато је право да деле између себе електричну енергију произведену унутар енергетске заједнице грађана, а оператору дистрибутивног система да има право на накнаду у вези расподеле електричне енергије између чланова енергетске заједнице грађана, као врсту нестандартне услуге. Такође, су прописане обавезе енергетске заједнице грађана, оператора дистрибутивног система и снабдевача.

Такође је извршена допуна садржаја прописа којим се уређују услови испоруке и снабдевања електричном енергијом којим ће се поред осталог ближе уредити: студија прикључења на дистрибутивни систем; банкарска гаранција за изградњу објекта који се прикључују на преносни систем; садржина уговора о изградњи недостајуће инфраструктуре; садржина уговора о прикључењу; садржина уговора о прикључењу са заједничким прикључком; садржина акта о прикључењу; услови за закључење и садржина уговора о агрегирању; услови за закључење и садржина уговора са променљивом ценом

електричне енергије; услови за оснивање енергетске заједнице грађана и расподелу енергије између чланова; услови за закључење и садржина уговора о оснивању енергетске заједнице грађана.

Законом је предвиђено да се најкасније до 31. децембра 2026. године укинути нето обрачун и нето мерење који су уређени законом о коришћењу обновљивих извора енергије а активним купцима се омогућава одвојено мерење и обрачун електричне енергије која се предаје у мрежу, односно која се преузима из мреже.

Нацртом закона, у поглављу: XIа уређује се сертификација инсталатера постројења која користе обновљиве изворе енергије.

С тим у вези, у складу са транспонувањем Директиве о промоцији коришћења обновљивих извора енергије (RED II Directive 2018/2001 анек IV), а кроз избор најбољих решења у законодавству и праксама Републике Хрватске, Републике Словеније и Републике Италије, предлаже се увођење сертификације инсталатера постројења која користе обновљиве изворе енергије, чиме се у потпуности транспонује предметна директива у овој области, а домаће законодавство усаглашава прописима ЕУ.

Увођење сертификације инсталатера постројења која користе обновљиве изворе енергије, донеће бројне користи грађанима Републике Србије, укључујући повећану безбедност и сигурност; квалитет инсталација која ће обезбедити оптималну ефикасност и дуготрајност система, бољу заштиту и поверење потрошача од непрофесионално изведених инсталација које могу изазвати губитке и проблеме са системом; успоставиће се стандарди и смернице за инсталисање, што помаже да се достигне конзистентност и доследност инсталација широм индустрије, а тиме постићи и уређеност тржишта, што све заједно може допринети бржем усвајању обновљивих извора енергије као део енергетског микса и промовисању одрживих енергетских технологија.

Такође, унете се одредбе о нуклеарној енергији, дефинишу се фазе Програма развоја мирнодопске примене нуклеарне енергије, дефинише се да ће Министарство обављати стручне и извршне послове који се односе на фазе испитивања оправданости приступа развоју нуклеарне енергије, као и развоја Програма нуклеарне енергије, његова надлежност као и извори средства потребних за реализацију активности обухваћених фазама испитивања оправданости приступа развоју нуклеарне енергије. Поред тога прописано је да даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о забрани нуклеарних електрана у Савезној Републици Југославији.

Циљеви који се законом постижу

Ради се о документу јавне политике који се доноси у процесу испуњењу обавеза Републике Србије према Уговору и у вези са процесом преговора о приступању ЕУ у оквиру преговарачке позиције 15.

Основни циљ Закона је да се његовим доношењем преузму одредбе европских прописа за које постоји обавеза преношења, чиме ће се створити услови за сигурно, квалитетно и поуздано снабдевање електричном енергијом, уравнотежени развој сектора енергетике у циљу обезбеђивања потребних количина енергије за задовољавање потреба купаца енергије, подстицање конкурентности на тржишту на начелима недискриминације, развој енергетске инфраструктуре и увођења савремених технологија, стварање

транспарентних, атрактивних и стабилних услова за улагања у изградњу, реконструкцију и модернизацију енергетских објеката, као и заштита купаца.

Након доношења Закона очекује се постизање следећих ефеката:

- усклађивање домаћег регулаторног оквира са регулаторним оквиром Европске уније и њеним правним тековинама;
- давање основа да се подзаконским актима уреде питања која се односе на следеће прописе Европске уније: 2017/1485, 2016/1719, 2017/2195, 2017/2196, 2015/1222 и 2022/869;
- одређивање надлежног органа који је одговоран за планирање спремности на ризике и управљање ризицима у електроенергетском сектору, идентификацију регионалних и националних сценарија електроенергетске кризе и израду и спровођење плана спремности, као и сарадњу са свим релевантним органима и субјектима у циљу спречавања електроенергетске криза или управљања кризом;
- успостављање сарадње са земаљама из региона у циљу спречавања електроенергетске кризе или управљања кризом;
- увођење обавезе за израду акционог плана за смањење структурних загушења уколико је доношење акционог плана делотворније од измене граница зоне трговања;
- увођење обавезе да се при изради плана развоја преносне мреже уради национална анализа адекватности производње и преносног система за очекивани развој потрошње и размене електричне енергије са другим операторима преносних система;
- увођење обавезе израде имплементационог плана у случају да се у оквиру националне анализе адекватности, која је саставни део плана развоја преносног система, утврди неадекватност производног система за задовољење потрошње у временском периоду за који се анализа ради;
- увођење обавезе за израду и усвајање извештаја о спровођењу имплементационог плана;
- увођење правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања на дугорочним тржиштима;
- увођење правила за балансну електричну енергију;
- увођење правила за расподелу преносног капацитета између зона трговања и управљање загушењима на тржиштима за дан унапред и унутардневног тржишта;
- увођење правила за рад међусобно повезаних преносних система електричне енергије;
- увођење мрежних правила за поремећени рад и поновно успостављање електроенергетских система;
- уређивање балансног тржишта електричне енергије;
- увођење нових учесника на тржишту;
- увођење нових енергетских делатности;
- увођење појма енергетског сиромаштва;
- увођење нових категорија купаца;
- увођење института енергетске заједнице грађана;
- детаљније разрађене одредбе око складишта и агрегирања електричне енергије;
- увођење општих правила за организацију електроенергетског сектора;
- увођење права на уговор са променљивом ценом;
- стварање услова за обезбеђивање сигурног снабдевања тржишта Републике Србије енергијом и енергентима;

- стварање услова за ефикасно функционисање организованог тржишта електричне енергије, повезивање дан-унапред тржишта и повезивање унутардневног тржишта на нивоу региона и ЕУ;

- стварање услова за ефикасно функционисање тржишта електричне енергије

- заштита свих категорија купаца;
- допуна надлежности Агенције за енергетику Републике Србије;
- сертификација оператора складишта природног гаса;
- припрема и спровођење Програма развоја мирнодопске примене нуклеарне енергије, образовање Дирекције за развој Програма нуклеарне енергије као орган управе у саставу Министарства;

- увођење сертификације инсталатера постројења која користе обновљиве изворе енергије

3. Разматране могућности да се проблем реши без доношења закона и зашто је доношење закона најбољи начин решавања проблема

Предлог закона је једини ефикасан начин да се пренесу прописи ЕУ за које постоји обавеза преношења из Уговора о оснивању Енергетске заједнице. Без Предлога закона није могуће решити горе наведено преношење односно испуњење обавезе која произлази из потврђених међународних уговора.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

РЕШЕЊА

Чланом 1. Нацрта закона извршена је допуна у члану 1.

Чланом 2. врше се измене у члану 2. Закона о енергетици и допуне значења појединих израза и додају нови појмови којима је одређено значење израза у том закону.

Чланом 3. додају се нови чл. 8в. и 8г. који се односе на Стратегију развоја и употребу водоника и на Стратегију развоја производње и употребе топлотне енергије.

Чланом 4. извршена је допуна у члану 9. став 2. која се односи на учешће оператора преносног система у изради регионалног плана улагања.

Чланом 5. додаје се нови члан 9а који се односи на појам енергетског сиромаштва.

Чланом 6. додају се чл. 10а и 10б који обрађују питање сигурности снабдевања и стандард поузданости система.

Чланом 7. допуњен је садржај Извештаја о сигурности снабдевања електричном енергијом из члана 11. став 2.

Чланом 8. додају се чл. 11а-11л који се односе на спремност на ризике у електроенергетском систему, процену ризика, идентификацију електроенергетских кризних сценарија, план спремности на ризике, рано упозорење и проглашење електроенергетске

кризе, сарадњу и помоћ између држава, мере у случају угрожене сигурности снабдевања или поремећаја у раду енергетског система, усклађеност са тржишним правилима, накнадну евалуацију и поступање с поверљивим информацијама.

Чланом 9. извршена је допуна у члану 12.

Чланом 10. мења се члан 15а који се односи на Пројекте од посебног значаја.

Чланом 11. врше се допуне члана 16 додавањем енергетских делатности: агрегирање, производња неконвенционалних горива и трговина неконвенционалним горивима.

Чланом 12. извршена је измена и допуна члана 19. који се односи на лиценцу за обављање енергетских делатности.

Чланом 13. извршена је измена тачке 2) и брисање тачке 2а) у члану 21. став 1. који се односи на енергетске делатности за чије обављање није потребна лиценца.

Чланом 14. извршена је измена у члану 22. став 6.

Чл.15. до 21. врше се измене важећих одредаба закона (у чл. 25, 30, 33, 34, 35, 35а, 35б, 35д, 35е и 36).

Чланом 22. додају се чл. 36а-36в којима се уређује директни вод.

Чл. 23. до 42. врше се измене важећих одредаба закона (у чл. 37а, 41, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 64, 88, 89, 92, 93а, 94, 107, 109, 111 и 112).

Чланом 43. додају се чл.112а-112в који се односе на механизме за обезбеђење капацитета, основне принципе механизма за обезбеђење капацитета и прекогранично учешће у механизмима за обезбеђење капацитета.

Чланом 44. додаје се члан 114а.

Чл. 45. до 50. врше се измене важећих одредаба закона (у чл. 116, 117, 118, 119, 121 126а) и 136).

Чланом 51. додаје се нови члан 126б.

Чланом 52. мењају се тач. 9) и 10. у члану 136 став 1.

Чланом 53 додају се нови чланови 137а и 137б који се односе на услуге флексибилности у дистрибутивном систему и набавку нефреквентних помоћних услуга.

Чланом 54. мења се постојећи члан 138.

Чланом 55. додају се називи чланова и нови чланови 138а – 138в који се односе на право на напредо бројило и конвенционално бројило.

Чл. 56. и 57. мењају се постојећи чл. 140. и 141.

Чланом 58. додају се нови чланови 141а и 141б којима се додатно уређује прикључење објеката на дистрибутивни систем и прописује обавеза оператору дистрибутивног система да донесе и редовно ажурира Процедуру за прикључење и објави је на својој интернет страници.

Чланом 59. додаје се члан 146а. који се односи на интеграцију електромобилности у електроенергетску мрежу.

Чланом 60. мења се постојећи члан 147. који се односи на упис у катастар водова и непокретности.

Чланом 61. додају се нови чланови 160а -160в а који се односе на редиспечинг.

Чланом 62. додаје се члан 164а који се односи на зоне трговања.

Чланом 63. мења се постојећи члан 165. који се односи на принципе за расподелу капацитета и управљања загушењима између зона трговања.

Чланом 64. додају се чл.165а-165в.

Чланом 65. додаје се нови члан 167а који се односи на конкурентна, флексибилна и недискриминаторна тржишта.

Чланом 66. извршена је измена постојећег члана 168. који се односи на тржиште електричне енергије.

Чланом 67. додају се нови чл. 168а-168ђ који се односе на принципе функционисања тржишта електричне енергије, принципе функционисања организованог дан-унапред и унутрадневног тржишта електричне енергије, трговину на организованом тржишту за дан унапред и унутрадневном тржишту, тржиште са терминском испоруком, техничка ограничења за формирање понуда на организованом тржишту електричне енергије и вредност неиспоручене електричне енергије.

Чланом 68. брише се тачка 10) у члану 169.

Чланом 69. у постојећем чл. 171. после става 3. додају се нови ставови а у чл. 173. став 2. врши се допуна са речју:“агрегатора“

Чланом 71. додају се нови чл. 173а и 173б који се односе на основна правила балансног тржишта електричне енергије и набавку балансног капацитета.

Чл.72. до 75. врше се измене важећих одредаба закона (у чл. 174а, 175, 183б и 183ђ).

Чланом 76. брише се став 1. у члану 183е.

У члану 77. додају се нови чл. 183ж и 183з који се односе на паневропске, регионалне и националне одредбе, услове и методологије у области тржишта електричне енергије и на мишљење, препоруке и одлуке АЦЕР.

Чланом 78. извршена је измена постојећег члана 186 став 3.

Чланом 79. се у члану 189. после става 3 додаје став 4.

Чланом 80. додају се нови чл. 189а и 189б који се односе на уговор са променљивом ценом електричне енергије и Уговор о агрегирању.

Чл. 81. и 82. извршене су измене и допуне у постојећим чл. 190 и 195.

Чланом 83. извршена је измена и назив члана 197. који се односи на промену снабдевача и агрегатора.

Чланом 81. додају се нови чл.197а и 197б који се односе на обрачунски период и апликацију за поређење цена електричне енергије.

Чланом 84. после члана 197. додају се чл. 197а и 197б.

Чланом 85. мења се став 8. члана 199.

Чланом 86. и 87. врше се допуне у постојећим чл. 204.и 207.

Чланом 88. и 89. мењају се чл. 210б и 210в.

Чланом 90. додају се нови чл. 210г-210е који се односе на активног купца, енергетску заједницу грађана, обавезе оператора дистрибутивног система, снабдевача и енергетске заједнице грађана.

Чланом 91. бришу се чл. 211, 212 и 213.

Чл. 92.-94. мењају се постојећи чланови 214,217. и 218.

Чланом 95. додаје се члан 218а којим се уређује поступање оператора система у вези са озакоњењем објекта који се налазе у зони заштите енергетског објекта.

Чланом 96. додаје се члан 265а који се односи на прикључење на дистрибутивни систем природног гаса.

Чланом 97. додаје се члан 272а који се односи на обавезу енергетских субјеката који обављају делатност транспорта и управљања транспортним системом за природни гас и

дистрибуције и управљања дистрибутивним системом за природни гас да министарству достављају одређене податке.

Чл. 98. до 99. врше се измене и допуне у постојећим чл. 281, 300, 325, 330 и 345.

Чланом 103. додаје се поглавље ХПа под називом Нуклеарна енергија и чл. 365а-365в који се односе на програм развоја нуклеарне енергије и извори средстава потребних за реализацију.

Чланом 104. додаје се поглавље ХПб под називом Сертификација инсталатера постројења која користе обновљиве изворе енергије и чл. 365г-365н који се односе на обавезу и циљ сертификације, принципе обуке инсталатера, предуслове за обуку инсталатера, теоретски део обуке, пружаоца обуке инсталатера, испит за инсталатера, регистре, надзор над радом и укидање овлашћења пружаоцу обуке инсталатера, издавање и продужење сертификата, укидање сертификата, обавезе сертификованог инсталатера и продужење важности сертификата.

Чл. 105. до 109. мењају се постојећи чл. 372, 390, 389 и 391.

Чл. 110. до 119. уређују се рокови за доношење подзаконских аката и извршење осталих прописаних обавеза.

Чл. 119. и 120. уређује се ступање на снагу закона.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије.